

Verslag over de economische conjunctuur in de chemische nijverheid, de life sciences en de verwerking van kunststof en rubber

De opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie bestaat erin de voorwaarden te scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.

Deze studie werd afgesloten op 15 oktober 2018.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Dienst Conjunctuur en Sectorale Ontwikkelingen

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Ondernemingsnummer: 0314.595.348

<https://economie.fgov.be>

Tel.: 0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever: Pascal Vanderbecq
Voorzitter a.i. van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Internetversie

Inhoud

Overzicht van de grafieken.....	4
Overzicht van de tabellen.....	5
Voorwoord	6
Executive summary.....	7
1. Algemene context	10
1.1. Europese economie	10
1.2. De rest van de wereld	11
1.3. België	12
2. Chemische nijverheid (C20), life sciences (C21), kunststof en rubber (C22).....	15
2.1. Conjunctuur in de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)	16
2.2. Omzet, productie en productieprijzen	18
2.2.1. Omzet volgens de btw-gegevens	18
2.2.2. Productie in de chemische nijverheid volgens de Prodcom-indices.....	20
2.2.3. Indexcijfer van de productieprijzen in de chemische nijverheid	23
2.3. Investeringen in de chemische sector	24
2.4. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit	27
2.5. Tewerkstelling	28
2.6. Tijdelijke werkloosheid in de chemiesector	31
2.7. Ondernemerschap	32
2.7.1. Faillissementen en banenverlies ten gevolge van faillissementen	32
2.7.2. Oprichtingen, schrappingen en btw-inschrijvingen van ondernemingen	33
2.8. Buitenlandse handel.....	37
2.8.1. Inleiding	37
2.8.2. Uitvoer, invoer en handelsbalansen.....	41
2.8.3. Handelspartners voor de uitvoer	43
2.8.4. Handelspartners voor de invoer.....	49
2.8.5. Opsplitsing van de handel per productgroep	54
3. Bijlagen	58

Overzicht van de grafieken

Grafiek 1-1. Uitvoermarktaandelen voor de chemische sector	14
Grafiek 2-1. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurve voor de verwerkende nijverheid en de chemie	16
Grafiek 2-2. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurven voor de kunststof- en rubbernijverheid en de verwerkende nijverheid	17
Grafiek 2-3. Omzet op jaarbasis in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22); 2012 tot 2017 en eerste 6 maanden van 2018	18
Grafiek 2-4. Productie-index (Prodcom) in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22) (2015=100)	21
Grafiek 2-5. Indexcijfer van de productie in de chemische sector (C20-C21-C22) (2015=100)	23
Grafiek 2-6. Investerings in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22), drie sectoren	25
Grafiek 2-7. Voor seizoensinvloeden gecorrigeerde bezettingsgraad van de productiecapaciteit: chemische nijverheid en verwerkende nijverheid	28
Grafiek 2-8. Tewerkstelling in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)	29
Grafiek 2-9. Tijdelijke werkloosheid in de verwerkende nijverheid en de chemische nijverheid	31
Grafiek 2-10. Aandeel van de uitvoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, communautair concept	38
Grafiek 2-11. Aandeel van de invoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, communautair concept	38
Grafiek 2-12. Aandeel van de uitvoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, nationaal concept	40
Grafiek 2-13. Aandeel van de invoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, nationaal concept	40
Grafiek 2-14. Buitenlandse handel in de chemische nijverheid (C20)	41
Grafiek 2-15. Buitenlandse handel in de sector van de life sciences (C21)	42
Grafiek 2-16. Buitenlandse handel van de kunststof- en rubbersector (C22)	43
Grafiek 2-17. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de chemische nijverheid (C20) in 2016 en 2017 ..	44
Grafiek 2-18. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2017 ..	45
Grafiek 2-19. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2016 en 2017	46
Grafiek 2-20. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2008 en 2017	47
Grafiek 2-21. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2016 en 2017	48
Grafiek 2-22. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2017	49
Grafiek 2-23. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de chemische nijverheid (C20) in 2016 en 2017 ...	49
Grafiek 2-24. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2017 ...	50
Grafiek 2-25. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2016 en 2017	51

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Grafiek 2-26. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2008 en 2017	52
Grafiek 2-27. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2016 en 2017	52
Grafiek 2-28. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2017	53

Overzicht van de tabellen

Tabel 1-1. Groeiprognozes van het Internationaal Monetair Fonds en het Federaal Planbureau	13
Tabel 2-1. Totale omzet in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)	19
Tabel 2-2. Productie in de chemische sector (C20-C21-C22); België, eurozone en drie buurlanden	21
Tabel 2-3. Productieprijzen in de chemische sector (C20-C21-C22), België, eurozone en drie buurlanden	23
Tabel 2-4. Totaal investeringen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)	25
Tabel 2-5. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de chemische sector	27
Tabel 2-6. Tewerkstelling in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)	30
Tabel 2-7. Faillissementen en banenverlies ten gevolge van faillissementen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)	32
Tabel 2-8. Aantal btw-plichtige ondernemingen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22), volgens grootte	34
Tabel 2-9. Aantal oprichtingen van ondernemingen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22), volgens grootte	35
Tabel 2-10. Aantal schrappingen van ondernemingen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22), volgens grootte	36
Tabel 2-11. Vergelijking van de handelscijfers voor het jaar 2017 volgens het nationale en het communautaire concept	39
Tabel 2-12. Uitvoer van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische nijverheid (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)	54
Tabel 2-13. Invoer van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische nijverheid (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)	56
Tabel 3-1. NACE-nomenclatuur van de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)	58
Tabel 3-2. Verloop van de belangrijkste economische indicatoren in de drie sectoren van de chemische nijverheid	59
Tabel 3-3. Banen (werkplekken) in de chemische sector (C20-C21-C22)	60
Tabel 3-4. Faillissementen in de chemische sector (C20-C21-C22)	61
Tabel 3-5. Banenverlies ten gevolge van faillissementen in de chemische sector (C20-C21-C22)	62

Voorwoord

In de context van de identificatie en implementatie van synergieën tussen het secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) en de FOD Economie werd een gezamenlijk project op het gebied van sectorale conjunctuuranalyses opgestart.

De samenwerking wordt overigens gestimuleerd door vice-eersteminister Kris Peeters.

De FOD Economie zet onder meer zijn expertise in om, samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, een uitgebreide conjunctuurstudie te maken van diverse sectoren, zoals de distributie, de voeding, de chemie en de textiel.

Het huidige rapport “Economische conjunctuur in de chemie, life sciences en de verwerking van kunststof en rubber – oktober 2018” werd samengesteld door het team van de Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie van de FOD Economie (Chantal Binotto, David Restiaux, Richard Saka Sapu, Kris Van den Berghe en Vincent Vanesse). Het werd grondig nagelezen door de stuurgroep (Peter Van Herreweghe, Emmanuel De Béthune en Jean-Paul Denayer).

Het eerste conjunctuurverslag over de ontwikkelingen in deze sectoren dateert van 2017 en kunt u raadplegen op de website van de FOD Economie: [“Verslag over de economische conjunctuur in de chemische nijverheid, de life sciences en de verwerking van kunststof en rubber - oktober 2017”](#)

De positieve ervaringen met deze samenwerking en de gerealiseerde synergieën bieden veel perspectieven om in de toekomst nog andere projecten en studies te realiseren via een samenwerking tussen de FOD Economie en het secretariaat van de CRB. Beide instellingen hebben overigens een protocol van overeenstemming gesloten om dit type samenwerking op structurele wijze in te bedden in hun werking en staan positief tegenover de uitbreiding van die samenwerking in het kader van de sectorale conjunctuuranalyses van de bijzondere raadgevende commissies van de CRB.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Executive summary

Algemene context

- De internationale conjunctuur is in 2017 veerkrachtiger gebleken dan verwacht.
- De **binnenlandse vraag** was de motor van de groei in België en de Europese Unie in 2017 en zou ook in 2018 de economische bedrijvigheid moeten blijven aantrekken, aangezien de internationale handel wordt bedreigd door geopolitieke en handelsspanningen.
- Verschillende **factoren wegen op de Belgische en Europese activiteit**, zoals de naderende datum van het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie en de toenemende kans dat dit zonder akkoord zal gebeuren, het verlies van vertrouwen in de wereldmarkten, mogelijke protectionistische handelsmaatregelen, met name van de kant van de Verenigde Staten, en de inflatoire druk.
- Hierdoor zou de economische groei in **2018** zowel in België als in de eurozone vertragen.
- Op basis van de nationale rekeningen was de chemische nijverheid in 2017 sector nummer 1 in België qua toegevoegde waarde. De farmaceutische nijverheid stond op de derde plaats en wordt voorafgegaan door de voedingsnijverheid.

Conjunctuur

- Het vertrouwen van het bedrijfsleven in de **chemische en life sciences sector** blijft in 2017 en de eerste negen maanden van 2018 gunstig, ruim boven het langetermijngemiddelde.

Omzet

- De gecumuleerde omzet **voor de drie sectoren (C20-C21-C22)** steeg met 1,5 % in 2017 ten opzichte van 2016 en bleef stabiel in de eerste zes maanden van 2018 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2017.
- De omzet van de **chemische nijverheid (C20)** vertoonde een nettostijging jaar op jaar in 2017 (+10,5 %) maar daalde met 2,8 % tijdens de eerste zes maanden van 2018 ten opzichte van dezelfde periode in 2017. De stijging in 2017 is grotendeels toe te schrijven aan de stijging van de grondstofprijzen, die worden doorberekend in de verkoopprijs, maar ook aan positieve conjunctuurfactoren.
- In de **life sciences nijverheid (C21)** zakte de verkoop in 2017 met 13,8 % om in de eerste helft van 2018 licht aan te trekken (+0,9 %) ten opzichte van een jaar eerder.
- De omzet in de **kunststof- en rubbersector (C22)** zet de in 2014 begonnen opwaartse trend voort door een stijging te noteren zowel over het hele jaar 2017 (+3 %) als over de eerste zes maanden van 2018 (+10,3 % ten opzichte van het jaar voordien).

Productie

- De productie in de **chemische nijverheid (C20)** is in 2017 zowel in de eurozone als in de vier in aanmerking genomen landen (België, Frankrijk, Nederland en Duitsland) gestegen.
- De vastgestelde stijging van de **productie** in België in 2017 maakt een einde aan vijf opeenvolgende jaren van achteruitgang. Deze verbetering wordt waargenomen in alle subsectoren van de chemische nijverheid.

- De productie binnen **de sector life sciences** (C21) is in 2017 en in de loop van de eerste zes maanden van 2018 gestegen in de eurozone. Met uitzondering van Frankrijk in 2018 werden er in de drie andere referentielanden dynamischere prestaties opgetekend dan in de eurozone.
- Zowel in 2017 als in de eerste zes maanden van 2018 steeg de productie in de **sector kunststoffen en rubber** (C22) in de eurozone en in de vier onderzochte landen.

Productieprijzen

- Na vier opeenvolgende jaren van daling zijn de productieprijzen in de **chemische sector** (C20) in 2017 opnieuw gestegen, zowel in de eurozone als in de vier referentielanden. Het was in België dat de prijsstijging het sterkst was, waarmee er een trendbreuk kwam na vier opeenvolgende jaren van daling. De gegevens voor de eerste zes maanden van 2018 bevestigen deze opwaartse trend.
- In de sector **life sciences** (C21) daalden de productieprijzen in de eurozone en de vier referentielanden ten opzichte van een jaar eerder. De daling was het sterkst in België. Voor de eerste zes maanden van 2018 nemen we dezelfde trend waar.
- De productieprijzen in de **sector kunststoffen en rubber** (C22) stegen licht in de eurozone en in de 4 buurlanden in 2017 en tijdens de eerste zes maanden van 2018. En opnieuw bleek hier de prijsstijging het sterkst in België.

Investerings

- De investeringen in de drie sectoren (C20-C21-C22) zijn nogmaals gestegen in 2017. In de sector van de life sciences (C21) bleek er daarentegen sprake van een teruggang. Met uitzondering van de investeringen in kunststoffen en rubber (C22), die in de eerste zes maanden van 2018 toenamen, noteerden de andere twee sectoren in dezelfde periode een daling van de investeringen.

Tewerkstelling

- Het aantal banen in de **chemische sector** als geheel (C20-C21-C22) volgde een stijgende lijn van 2015 naar het eerste kwartaal van 2018 ten opzichte van een jaar eerder.
- De **chemische nijverheid** (C20) is van alle geanalyseerde sectoren de meest intensieve in termen van tewerkstelling met een toename ervan in 2017 ten opzichte van 2016. Die stijging werd in het eerste kwartaal van 2018 bevestigd. Twee subsectoren zijn verantwoordelijk voor 80,8 % van de nieuwe arbeidsplaatsen die gecreëerd werden in de chemische nijverheid (206 van de 255 gecreëerde banen) in de loop van dat eerste kwartaal, met name de subsector 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" en de subsector 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten".
- De tewerkstelling in **de sector van de life sciences** (C21) liep in stijgende lijn gedurende het hele jaar 2017 en dat tot het eerste kwartaal van 2018. Subsector 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" bleek goed voor 96,8 % van de gecreëerde banen in de loop van het eerste kwartaal van 2018 met 1.102 van de 1.138 gecreëerde banen in de sector life sciences.
- Het aantal banen in de **kunststof- en rubbersector** (C22) daalde tussen 2012 en 2016 alvorens in 2017 terug te keren naar een positieve tewerkstellingsgroei, een stijging die zich in het eerste kwartaal van 2018 voortzette. 92,3 % van de banen die in het eerste

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

kwartaal van 2018 gecreëerd werden, bevinden zich in subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof".

Btw-plichtige ondernemingen, oprichtingen en schrappingen van ondernemingen

- In 2017 waren er in de chemiesectoren (C20-C21-C22) 1.981 **btw-plichtige ondernemingen** geregistreerd, 2,7 % meer dan in 2016. De ondernemingsdynamiek komt uit op 47,0 % binnen de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) en op 42,8 % binnen de chemische nijverheid (C20). 70,3 % van de belastingplichtige ondernemingen situeert zich in drie subsectoren. Het gaat om: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof", 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen".
- Het aantal **startende ondernemingen** in 2017 in alle chemische sectoren (C20-C21-C22) steeg met 14,8 % ten opzichte van 2016. In 2017 werd 49,3 % van deze oprichtingen van ondernemingen geschraagd door de chemiesector (C20) en 31,4 % door de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22). Op het niveau van de subsectoren, schragen twee ervan 57,1 % van de gehele oprichting van deze 140 ondernemingen, namelijk 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen".
- De **schrappingen van ondernemingen** in 2017 zijn binnen de hele chemiesector (C20-C21-C22) ongunstig verlopen ten opzichte van 2016, van 74 schrappingen van bedrijven in 2016 naar 94 in 2017. Deze schrappingen worden voor 44,7 % toegeschreven aan de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) en voor 39,4 % aan de chemische nijverheid (C20). 70,2 % van de schrappingen van bedrijven voor de hele sector (C20-C21-C22) situeert zich in drie subsectoren: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof", 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" en 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten".

Buitenlandse handel

- De uitvoer en de invoer van **de chemische sector** (C20) zijn toegenomen tijdens de eerste zes maanden van 2018, in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. De handelsbalans is bovendien lichtjes verbeterd. In 2017 waren de buurlanden van België de **belangrijkste afzetmarkten** voor de Belgische chemische nijverheid, terwijl de **belangrijkste leveranciers** Nederland, Duitsland en de Verenigde Staten waren.
- De handelsbalans van **de farmaceutische nijverheid** (C21) is licht verslechterd tijdens het eerste semester 2018 ten opzichte van een jaar eerder, doordat de invoer over diezelfde periode meer gestegen is dan de uitvoer. In 2017 zijn de Verenigde Staten onze grootste **uitvoerpartner**, gevolgd door Duitsland en Frankrijk. Voor de **invoer** van farmaceutische producten wordt België met name bevoorrad door Ierland, de Verenigde Staten en Italië.
- De handelsbalans voor de **productie van kunststof- en rubberproducten** (C22) bleef relatief stabiel tussen de eerste helft van 2017 en de eerste helft van 2018. De buurlanden van België vormden belangrijke handelspartners i.v.m. deze sector, zowel voor de uitvoer als voor de invoer.

1. Algemene context

1.1. Europese economie

Prognoses

Volgens de najaarprognose van de Europese Commissie, die in november 2018 gepubliceerd werd¹, zal de Europese Unie naar verwachting in 2018 een **vertraging van de groei** van het bbp kennen, na in 2017 het beste resultaat te hebben gekend sinds de economische en financiële crisis van 2008. 2017 is ook het eerste jaar sinds 2007, waarin **elke lidstaat** een economische expansie kende, en deze trend zou zich moeten doorzetten in 2018 en 2019.

De groei van de economische activiteit in de Europese Unie zou dus van 2,4 % in 2017 naar 2,1 % zakken in 2018 en vervolgens verder vertragen tot 1,9 % in 2019 en 1,8 % in 2020.

De **vertraging van de Europese economische activiteit in 2018** zou het gevolg zijn van een afname van het vertrouwen van de economische actoren, een zwakkere dynamiek van de mondiale economische activiteit en het ontstaan van geopolitieke en handelsspanningen. De verdere verbetering van de arbeidsmarkt en gunstige financieringskosten zouden deze negatieve effecten echter kunnen beperken.

Ondersteunende elementen of tegenwerkende krachten

In een onzekere internationale economische context heeft de Europese economie niettemin blijk gegeven van een zekere dynamiek en dat ondanks **interne problemen** in sommige lidstaten (stakingen, extreme weersomstandigheden) of **externe problemen** zoals geopolitieke spanningen (brexit, de neiging zich op zichzelf te concentreren en protectionisme). Een reeks **gunstige factoren**, zoals de verbetering van de arbeidsmarkt, loonsverhogingen, de bijzonder hoge bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de verwerkende nijverheid en een accommoderend monetair beleid, hebben de economische expansie ondersteund. Het effect van deze gunstige factoren zou echter spoedig moeten verdwijnen, gezien de verwachte vertraging van de verbeteringen op de arbeidsmarkt en de verwachte stijging van zowel de inflatie als de olieprijs. Al deze factoren zullen wegen op de koopkracht van de huishoudens en het positieve effect van een loonsverhoging op de consumptie beperken.

Bestanddelen van het bbp

De **binnenlandse vraag** heeft eens te meer de Europese economische bedrijvigheid aangetrokken in 2017. De **particuliere consumptie** was dus de belangrijkste motor van de Europese economische groei in 2017 (1,1 procentpunt) en zou ook in de periode 2018-2019 (1 procentpunt per jaar) ondersteund moeten worden dankzij een aanhoudende daling van het werkloosheidspercentage en stijgende lonen. In dezelfde tijdspanne zouden de **investeringen** een positieve bijdrage moeten blijven leveren aan de groei van de Europese economische activiteit tegen hetzelfde tempo als in 2016 en 2017 (0,6 procentpunt). Hoewel onzekerheid ondernemers ertoe zou aanzetten hun investeringsbeslissingen uit te stellen, zouden zij tegelijkertijd nog graag willen kunnen profiteren van de nog steeds gunstige financieringsvoorwaarden. Tot slot dient nog gesteld dat, terwijl de **netto-uitvoer** in 2016 de economische groei verminderde (-0,3 procentpunt), de bijdrage ervan positief was in 2017 (0,6 procentpunt), toen het beste resultaat sinds het begin van het economisch herstel in 2013 hiervoor werd opgetekend. Verwacht wordt echter dat de bijdrage van de netto-uitvoer in 2018 zal verzwakken (0,2 procentpunt) en in 2019 nul zal

¹ [European Economic Forecast](#), herfst 2018.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

zijn, als gevolg van een verzwakking van de mondiale economische activiteit en toegenomen handelsspanningen.

1.2. De rest van de wereld

Vooruitzichten voor de toekomst

In 2017 bedroeg de **wereldwijde economische groei** Volgens het IMF² 3,7 % als gevolg van economische verbeteringen in verschillende geografische gebieden. Die groei zou in 2018 op hetzelfde niveau moeten blijven (+3,7 %). Voor 2018 wordt de economische groei voor de ontwikkelde economieën iets hoger geraamd (+2,4 % in 2018 vergeleken met +2,3 % in 2017), terwijl ze zich voor de opkomende en ontwikkelingslanden op hetzelfde niveau zou moeten situeren (+4,7 % in 2017 en 2018).

Ondersteunende elementen of tegenwerkende krachten

Een van de **gunstige factoren** die de versterking van de mondiale activiteit mogelijk hebben gemaakt, is het soepele monetaire beleid van de Europese Centrale Bank en de toename van de investeringen in de ontwikkelde landen. Bovendien zou de belastinghervorming in de Verenigde Staten, die bestaat uit een verlaging van de vennootschapsbelastingtarieven en de tijdelijke aftrek voor geïnvesteerde bedragen, in combinatie met de fiscale stimuleringsmaatregelen, de binnenlandse en buitenlandse vraag moeten stimuleren, met name in de handel met Mexico en Canada. Na een eerste groeiversnelling in 2017 (+2,2 %) wordt **dan ook** verwacht dat de groei in de Verenigde Staten in 2018 verder toeneemt (+2,9 %) onder impuls van een aanzienlijke budgettaire stimulans. Ook moet worden opgemerkt dat de Amerikaanse dollar sinds begin 2018 in waarde is gestegen ten opzichte van andere valuta.

Anderzijds **wegen sommige factoren** ook op de wereldwijde economische activiteit die zwakker was dan aanvankelijk verwacht, in de eerste helft van 2018. We hebben het dan met name over een grotere onzekerheid als gevolg van geopolitieke spanningen en toenemende handelsbelemmeringen. De energieprijzen zijn gestegen. Bovendien heeft de stijging van de olieprijs de groei van de olie-uitvoerende landen weliswaar mogelijk gemaakt, maar ook negatieve gevolgen gehad voor de landen die afhankelijk zijn van de invoer van olie.

Geografische gebieden

Voor **opkomende landen** en **ontwikkelingslanden** wordt verwacht dat de economische groei in 2018 en 2019 zal aanhouden als gevolg van een herstel in de landen die basisproducten uitvoeren na de stijging van hun prijzen. De resultaten zijn echter gemengd in deze groep landen. Terwijl de bbp-groei in India naar verwachting zal versnellen van 6,7 % in 2017 tot 7,3 % in 2018, zal de bbp-groei in China naar verwachting vertragen van 6,9 % in 2017 tot 6,6 % in 2018 en 6,2 % in 2019, als gevolg van een strengere regelgeving in de vastgoedsector en met betrekking tot niet-bancaire financiële bemiddeling evenals de gevolgen van de handelsoorlog die de Verenigde Staten hebben ingezet om de Chinese uitvoer naar de VS-markt te beperken. Op middellange termijn, terwijl de groei in de opkomende landen naar verwachting zal aanhouden, zouden de olieprijs dalen als gevolg van de toegenomen productie van schaliegas in de Verenigde Staten en het toegenomen aanbod van de OPEC-landen.

² IMF [2018], [World Economic Outlook: Challenges to Steady Growth](#), oktober.

1.3. België

Vooruitzichten voor de toekomst

De **economische situatie in België** is vrij gunstig. Het bruto binnenlands product (bbp) neemt al jaren toe en is in 2017 met 1,7 % gestegen, na 1,5 % in 2016. Deze versnelling zou naar verwachting echter niet blijven duren en de groei van de activiteit zou in 2018 en 2019 terugkeren naar het niveau van 2016, d.w.z. 1,5 % stijging voor elk van de jaren, aldus het Federaal Planbureau.

Bestanddelen van het bbp

De economische groei werd in 2017 vooral ondersteund door de **binnenlandse vraag buiten voorraden** (1,1 procentpunt) in het bijzonder door de consumptie van de huishoudens (0,6 procentpunt). De binnenlandse vraag buiten voorraden zou in 2018 de drijvende kracht achter de economische activiteit in België moeten blijven. De verlaging van de personenbelasting in combinatie met een sterkere groei van de brutolonen zou de koopkracht van de particulieren moeten ondersteunen, wat zou moeten leiden tot een toename van de consumptie, zij het in beperkte mate als gevolg van een verlies van vertrouwen bij diezelfde particulieren. De investeringen zullen naar verwachting ook dynamisch zijn, aangezien zij blijven profiteren van gunstige financieringsvoorwaarden. De bijdrage van de **netto-uitvoer** aan de bbp-groei was in 2017 licht positief (0,5 procentpunt), maar zal naar verwachting in 2018 afnemen (0,4 procentpunt). De minder handelsvriendelijke Europese economische situatie in combinatie met de versterking van de binnenlandse vraag zal leiden tot een sterkere stijging van de Belgische invoer dan die van de Belgische uitvoer, waardoor het netto-effect enigszins vermindert.

Inflatie

Anderzijds zou de inflatie (GICP) stijgen tot 2,2 % in 2017, wat 0,4 % hoger is dan in 2016, voornamelijk als gevolg van de hogere energieprijzen en met name de olie- en elektriciteitsprijzen, die de positieve effecten van een gematigde loonstijging enigszins verminderen. Ook moet worden opgemerkt dat de inflatie in België in 2017 sneller is gestegen dan in de buurlanden en in de eurozone.

Risico's

De **grootste risico's** voor de Belgische economie op korte termijn zijn exogeen. De brexit en de toenemende waarschijnlijkheid van een "harde" brexit, d.w.z. een daadwerkelijke uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie zonder voorafgaand akkoord (vergeet niet dat het de vierde afzetmarkt voor de Belgische uitvoer vormt), het verlies van vertrouwen in de wereldmarkten, het protectionistische handelsbeleid (bevestigd of plausibel) van sommige historische handelspartners, in het bijzonder de Verenigde Staten (de vijfde grootste afzetmarkt voor de Belgische uitvoer), en de inflatoire druk die zou kunnen leiden tot een monetaire verstrakking, kunnen min of meer uitgesproken gevolgen hebben voor bepaalde sectoren van de Belgische economie.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Tabel 1-1. Groeiprognoses van het Internationaal Monetair Fonds³ en het Federaal Planbureau⁴

Bbp-groei in %.

	2017	2018	2019
Eurozone	2,4	2	1,9
Verenigde Staten	2,2	2,9	2,5
China	6,9	6,6	6,2
Wereld	3,7	3,7	3,7
België	1,7	1,5	1,5
<i>Binnenlandse vraag *</i>	<i>1,1</i>	<i>1,5</i>	<i>1,7</i>
<i>Veranderingen in voorraden *</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,4</i>	<i>0</i>
<i>Netto-uitvoer *</i>	<i>0,5</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,2</i>

* = Bijdrage in procentpunt aan de reële bbp-groei.

Bron: IMF, Federaal Planbureau.

Focus. Wereldwijde marktaandelen in de chemische sector

De chemische nijverheid is een belangrijke sector van de Belgische nijverheid. Zoals aangegeven door Cefic, is de chemische nijverheid (en meer specifiek de sectoren chemie, kunststof en rubber) sterk afhankelijk van de noteringen van de **grondstoffen** die bij het productieproces gebruikt worden. De bedrijven in deze sector in België worden echter geconfronteerd met een **stijging van de energieprijzen**, terwijl de bedrijven in de Verenigde Staten al enkele jaren profiteren van goedkope energie, met name door het **gebruik van schaliegas**. [Essenscia](#), de Belgische federatie van de chemische en de life sciences sector, maakt zich zorgen over het feit dat het concurrentievermogen van België negatief kan worden beïnvloed en dat het daarmee marktaandeel verliest in zijn wereldwijde uitvoer naar de Verenigde Staten.

Om aan dit verzoek van de Essenscia Federation te voldoen, heeft de FOD Economie gebruikgemaakt van de databank van de Verenigde Naties ([UNCTAD](#)) over de wereldhandel. **In het kader van deze focus omvat de chemische sector ook farmaceutische producten en kunststofproducten⁵.**

Grafiek 1-1 toont de verandering in uitvoermarktaandelen van de chemische sector van België en zijn buurlanden, alsook die van China, de Verenigde Staten en de rest van de wereld. Let op: een dalend marktaandeel betekent niet noodzakelijkerwijs een daling van de uitvoer, maar kan het gevolg zijn van een minder dynamische uitvoerprestatie van een bepaald land in vergelijking met de werelduitvoer. Terwijl de Belgische uitvoer aan chemische producten in 1998 31,3 miljard dollar bedroeg (op een totale wereldwijde chemische uitvoer van 518,5 miljard dollar), steeg deze in 2017 tot 121,2 miljard dollar (op een totale wereldwijde chemische uitvoer van 2.000 miljard dollar).

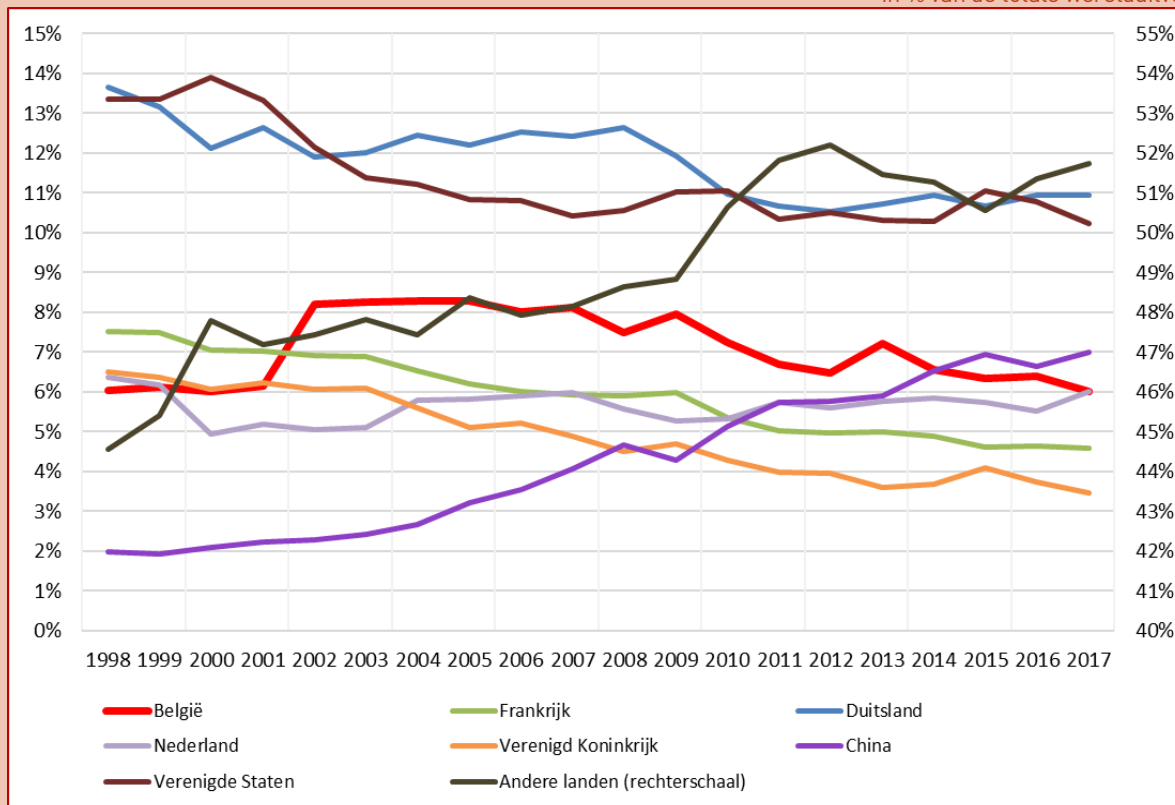
³ IMF (2018), [World Economic Outlook: Challenges to Steady Growth](#), oktober.

⁴ [Economische begroting](#), september 2018.

⁵ De facto gaat het om de volgende productcategorieën: Chemische en aanverwante producten, n.e.g., organische chemicaliën, anorganische chemicaliën, verf-, brons- en kleurstoffen, geneesmiddelen en farmaceutische producten, etherische oliën voor parfums en reinigingsmiddelen, andere meststoffen dan die van groep 272, kunststoffen in primaire vormen, kunststoffen in niet-primaire vormen, materialen en chemicaliën, n.e.g.

Grafiek 1-1. Uitvoermarktaandelen voor de chemische sector

In % van de totale werelduitvoer.

Bron: UNCTAD (Conferentie van de Verenigde Naties voor handel en ontwikkeling).

België verhoogde zijn marktaandeel in 2002, toen de Belgische uitvoer van chemicaliën goed was voor 8,2 % van de werelduitvoer van diezelfde producten. Vanaf 2010 is het marktaandeel van België gedaald. Bovendien is het sinds 2014 onder het langetermijngemiddelde gezakt, bereikte in 2017 zijn laagste niveau sinds 2000 (6 %) en keerde zo terug naar het niveau van 1998.

Bij de buurlanden van België is er ook een neerwaartse trend voor Duitsland (van 13,7 % in 1998 naar 10,9 % in 2017), Frankrijk (van 7,5 % in 1998 naar 4,6 % in 2017) en het Verenigd Koninkrijk (van 6,5 % in 1998 naar 3,5 % in 2017).

Alleen Nederland wist zijn uitvoermarktaandeel voor de chemische nijverheid, dat sinds 2000 tussen de 5 % en 6 % schommelde, bijna te stabiliseren, hoewel ook dit aandeel licht is gedaald ten opzichte van 1998 (6,4 %).

Uit grafiek 1-1 blijkt ook dat, ondanks de toegenomen productie van schaliegas, de Verenigde Staten hun marktaandeel in de chemische uitvoer eveneens na verloop van tijd zien dalen. In 1998 bedroeg het nog 13,4 % tegenover 10,2 % in 2017.

Anderzijds lijkt het erop dat China op lange termijn marktaandeel heeft gewonnen. Terwijl de Chinese uitvoer van chemische stoffen in 1998 slechts 2 % van de werelduitvoer van chemische stoffen uitmaakte, verdrievoudigde deze uitvoer tot meer dan 7 % twintig jaar later.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

2. Chemische nijverheid (C20), life sciences (C21), kunststof en rubber (C22)

Volgens Cefic⁶ doet de groei van de activiteiten van de Europese ondernemingen binnen de sectoren chemie en kunststof zich hoofdzakelijk voor op extracommunautair niveau, wat een grote concurrentie-uitdaging vormt. Op mondiaal niveau is het China dat een vooraanstaande plaats onder de producenten inneemt, met een sterk groeiende economie en lage productiekosten (via met name het gebruik van goedkope arbeidskrachten). Europa staat schouder aan schouder met de Verenigde Staten die al enkele jaren kunnen rekenen op goedkope energie (schaliegas). Het is dus veeleer op "niet-kostengerelateerde" elementen dat de Europese bedrijven moeten inzetten om marktaandeel te veroveren op de groeiende markten, met name de opkomende economieën en China. Duitsland vormt in Europa de grootste markt voor de chemische nijverheid.

Die verwerkende nijverheid (meer specifiek voor de sectoren chemie, kunststof en rubber) is sterk afhankelijk van de noteringen van de grondstoffen die bij het productieproces worden gebruikt. Die nijverheid is zeer energie-intensief en maakt gebruik van natuurlijke hulpbronnen om chemische producten te produceren of ze wendt de chemische stoffen aan om er afgeleide producten van te maken. De al enkele jaren dalende prijs van de aardolieproducten heeft gevolgen voor de productiekostenstructuur en vanwege een sterk concurrentiële omgeving zijn de verkoopprijzen naar beneden bijgesteld, zoals aangegeven in de jaarrekeningen van een toonaangevend Belgisch bedrijf in dat domein (onderdeel van een Europese groep).

Een groot deel van de toegevoegde waarde alsook van de tewerkstelling in de Belgische chemie-sector is afkomstig van ondernemingen die zich richten op gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten (Bedrijfstak M), ingebed in een mondiale waardeketen. Zo beschikken de ondernemingen op het grondgebied over centra voor besluitvorming, onderzoek en innovatie alsook over productie-eenheden.

Op basis van de nationale rekeningen was de chemische nijverheid in 2017 sector nummer 1 in België qua toegevoegde waarde. De farmaceutische nijverheid stond op de derde plaats en wordt voorafgegaan door de voedingsnijverheid. De drie in dit verslag geanalyseerde sectoren (chemie + life sciences + kunststof en rubber) zijn goed voor meer dan 38,5 % van de totale toegevoegde waarde van de verwerkende nijverheid en vertegenwoordigen 23,9 % van haar tewerkstelling (werknemers en zelfstandigen). Ten slotte is, ondanks een daling in 2017, de dynamiek van de life sciences nijverheid op lange termijn opmerkelijk, met een jaarlijkse omzetgroei van meer dan 10 %.

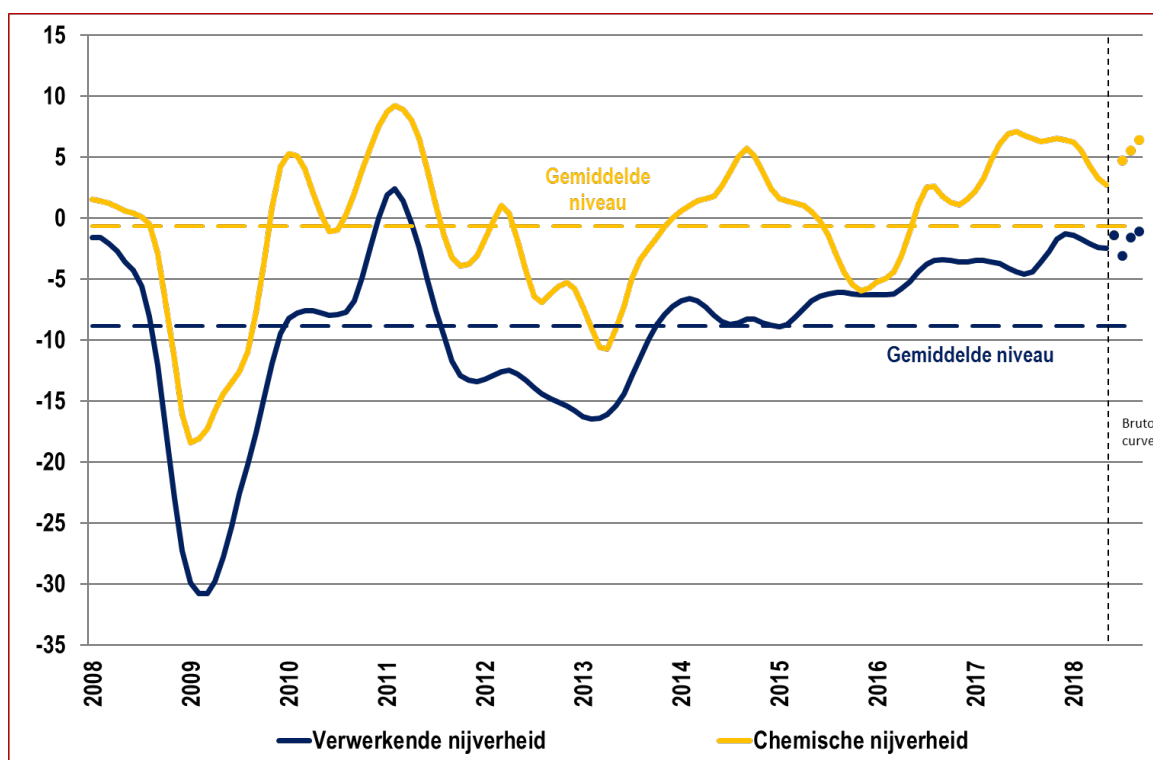
⁶ Europese Raad van Verenigingen van de Chemische Industrie ([Cefic](#))

2.1. Conjunctuur in de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)

Chemie (inclusief life sciences)

De conjunctuurcurve in de chemiesector⁷ zoals weergegeven in de grafiek 2-1 omvat de periode van januari 2008 tot september 2018, met 2008 als het jaar waarin de economische en financiële crisis uitbrak. De twee curven (verwerkende nijverheid en chemie) verlopen min of meer in dezelfde richting, ook al zijn de schommelingen voor de chemiesector meer uitgesproken. Er is meer vertrouwen dan in de nijverheid in het geheel, wat blijkt uit het sinds 2008 gemeten gemiddelde niveau. Sinds juni 2016 is de afgevlakte curve voor de chemiesector opnieuw tot boven het gemiddelde niveau uit gestegen om daar vervolgens te blijven. In de eerste helft van 2018 was er niettemin sprake van een lichte daling bij het vertrouwen van de ondernemers uit de chemiesector. De meest recente ruwe gegevens laten echter een verbetering van de situatie zien. In september 2018 verbeterden de orderverwachtingen en daalde de beoordeling van het voorradenniveau, wat wijst op positieve vooruitzichten voor de chemiesector.

Grafiek 2-1. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurve voor de verwerkende nijverheid en de chemie⁸

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

⁷ NACE-code: 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5, 21.1 en 21.2.

⁸ NACE-code: 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5, 21.1 en 21.2.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

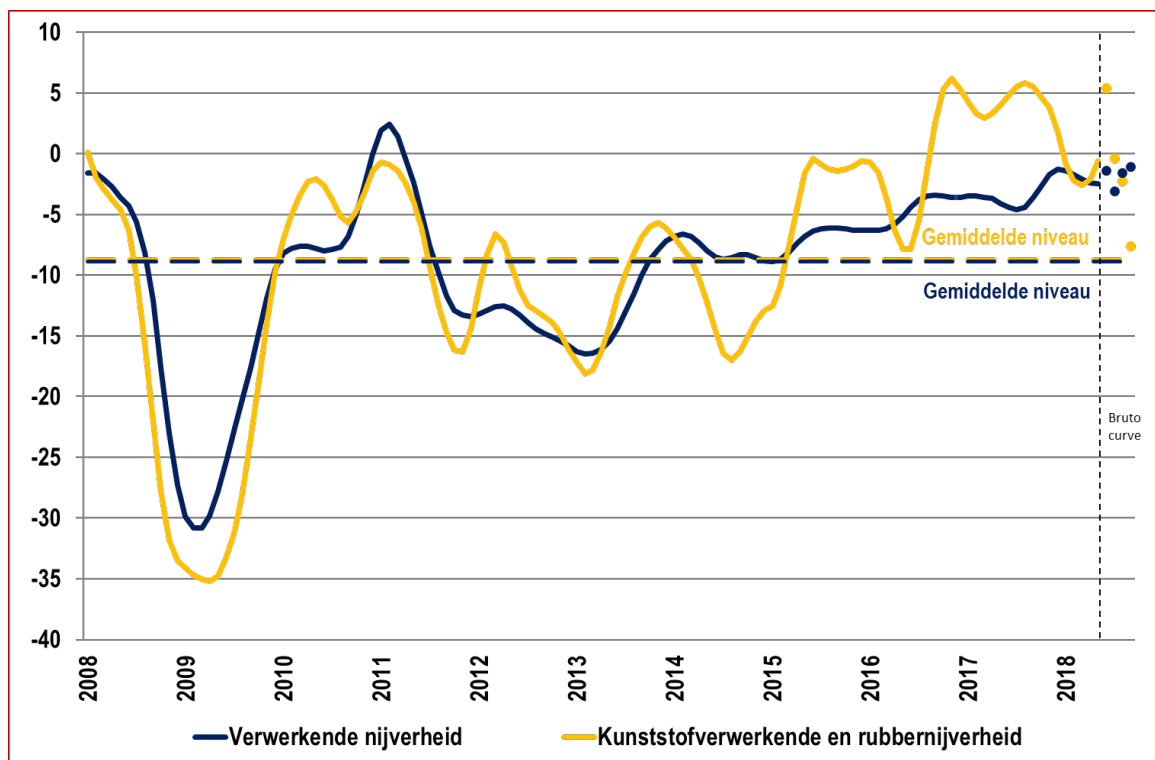
Door zijn belangrijke gewicht in de samenstelling van de vertrouwensindex is de chemiesector (inclusief life sciences) richtinggevend voor de **algemene vertrouwenscurve van de nijverheid**. In 2014 en 2015 werd het verloop van de twee curves asymmetrisch. Het verschil in het vertrouwen tussen de twee sectoren (verwerkende nijverheid en chemie) is veel kleiner geworden eind 2015 waarbij de afgevlakte vertrouwenscurven van de verwerkende nijverheid en de chemische nijverheid (inclusief sciences) gelijk waren. Dat effect was echter maar tijdelijk, het verschil werd nadien weer groter.

Kunststof en rubber

In de grafiek 2-2 staat de conjunctuurcurve voor de sectoren kunststof en rubber sinds 2008 tot september 2018 weergegeven.

De betrouwbaarheidscurven voor de verwerkende nijverheid en de kunststof- en rubbernijverheid vertonen tot 2014 (met uitzondering van 2012) een vrij gelijkaardig profiel en omvang, wat wordt bevestigd door het bijna identieke 10-jaarsgemiddelde voor beide nijverheden. De golfbeweging wordt nadien echter meer uitgesproken voor de kunststof- en rubbernijverheid. Na opnieuw een laagtepunt te hebben bereikt in mei 2016, neemt het vertrouwen in de kunststof- en rubbernijverheid geleidelijk opnieuw toe om in augustus 2017 een piek te bereiken, waarna het vertrouwensklimaat opnieuw verslechterd is. De waarneming van de ruwe gegevens wijst op een daling van het vertrouwen in de laatste 3 maanden na een piek in juni als gevolg van een meer negatieve appreciatie van de orderportefeuille en een te hoog geacht niveau van de voorraden, wat wijst op een minder gunstige situatie voor deze sector.

Grafiek 2-2. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurven voor de kunststof- en rubbernijverheid en de verwerkende nijverheid

Bron: NBB (NBB.stat), conjunctuurenquêtes.

2.2. Omzet, productie en productieprijzen

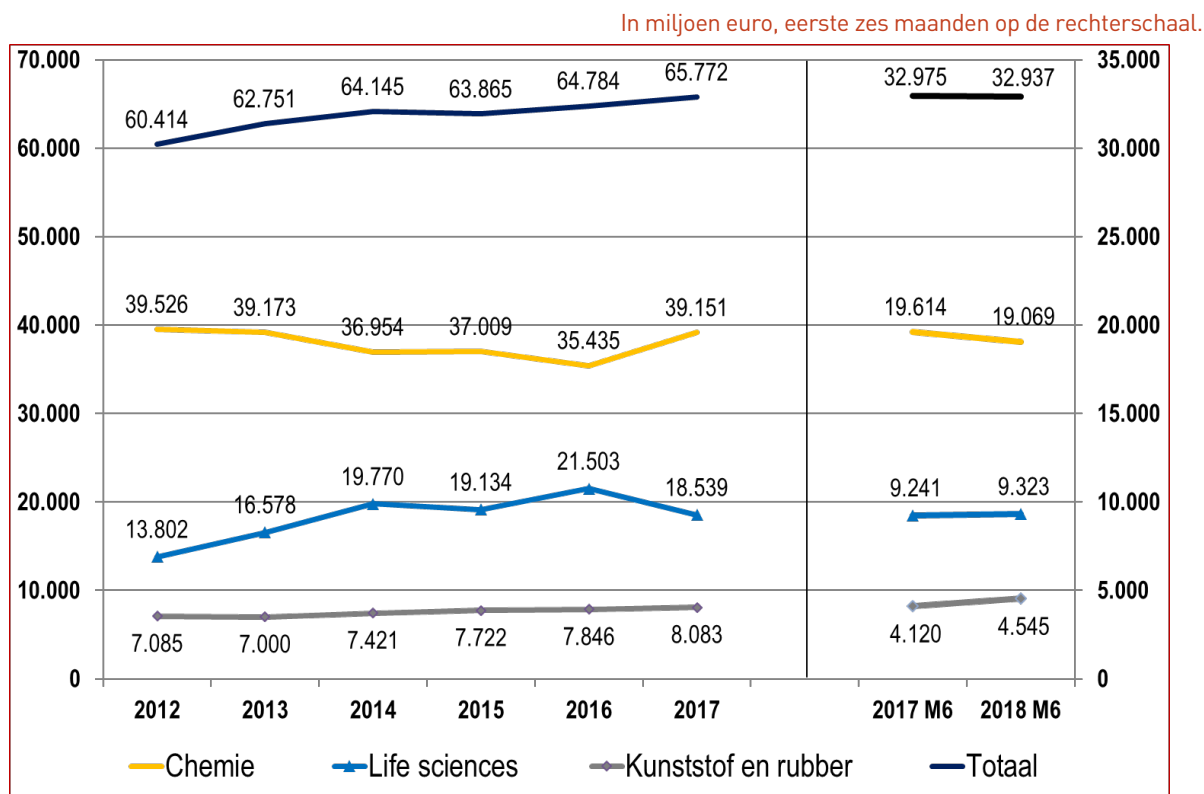
2.2.1. Omzet volgens de btw-gegevens

De gecumuleerde omzet voor de drie sectoren (C20-C21-C22) steeg met 1,5 % in 2017 ten opzichte van 2016 en zakte lichtjes met 0,1 % in de eerste zes maanden van 2018 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2017.

Het **verloop** verschilt echter naargelang de sector.

De omzet in de **chemische nijverheid (C20)** vertoonde een nettostijging, jaar op jaar, in 2017 (+10,5 %) maar hij nam af met 2,8 % tijdens de eerste zes maanden van 2018 ten opzichte van dezelfde periode in 2017. In **life sciences (C21)** daalde de verkoop in 2017 met 13,8 % om dan opnieuw licht te stijgen in het eerste semester 2018 (+0,9 %) ten opzichte van een jaar eerder. De omzet in de **kunststof- en rubbersector (C22)** zet de in 2014 begonnen opwaartse trend voort met een stijging zowel voor het hele jaar 2017 (+3 %) als voor de eerste zes maanden van 2018 (+10,3 %).

Grafiek 2-3. Omzet op jaarbasis in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22); 2012 tot 2017 en eerste 6 maanden van 2018

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor de eerste helft van 2018.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Tabel 2-1. Totale omzet in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)

In miljoen euro en groei in % ten opzichte van het jaar ervoor.

	NACE-code	Totale omzet											
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017 M6	2018 M6
Chemie	20	37.480	27.585	36.253	40.889	39.526	39.173	36.954	37.009	35.435	39.151	19.614	19.069
			-26,4%	31,4%	12,8%	-3,3%	-0,9%	-5,7%	0,2%	-4,3%	10,5%		-2,8%
Life sciences	21	9.030	10.504	12.805	12.215	13.802	16.578	19.770	19.134	21.503	18.539	9.241	9.323
			16,3%	21,9%	-4,6%	13,0%	20,1%	19,3%	-3,2%	12,4%	-13,8%		0,9%
Kunststof en rubber	22	7.753	6.738	6.805	7.173	7.085	7.000	7.421	7.722	7.846	8.083	4.120	4.545
			-13,1%	1,0%	5,4%	-1,2%	-1,2%	6,0%	4,1%	1,6%	3,0%		10,3%
Totaal	20-22	54.264	44.827	55.864	60.277	60.414	62.751	64.145	63.865	64.784	65.772	32.975	32.937
			-17,4%	24,6%	7,9%	0,2%	3,9%	2,2%	-0,4%	1,4%	1,5%		-0,1%

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor de eerste helft van 2018.

Chemie (C20)

De omzet in de chemische nijverheid (C20) steeg met 10,5 % in 2017 ten opzichte van 2016, goed voor 39,2 miljard euro, ofwel een nettostijging na het in 2016 bereikte dieptepunt, toen de laagste omzet sinds 2008 (met uitzondering van 2009, jaar van financiële en economische crisis).

Die stijging van de verkoop kan worden waargenomen in vier van de zes subsectoren van de chemische nijverheid en in het bijzonder dankzij de leidende subsector die zijn omzet opnieuw ziet toenemen, met name door een stijging van de grondstofprijzen. Subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en rubber" die 76 % van de totale omzet van de sector vertegenwoordigt, noteerde namelijk een omzetstijging van 16,2 % in 2017, onder invloed van de toenemende verkoop van de dominante onderneming. De stijging van de kosten van de energetische grondstoffen die in 2017 vastgesteld werd, lijkt een impact te hebben op de verkoopprijs, wat een groot deel van de omzetstijging verklaart. De dominante onderneming meldt echter ook een stijging van de verkochte hoeveelheden over het gehele jaar 2017 ten opzichte van 2016.

De stijging van de verkoop werd ook waargenomen in de subsectoren 20.2 "vervaardiging van verdelgsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw" (+5,2 % na een daling van 6,2 % in 2016), 20.3 "vervaardiging van verf, vernis, inkt en mastiek (+1,2 % na een daling van 7,2 % in 2016) en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (+8,9 % in 2017 na +5,1 % in 2016).

De omzet in subsector 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels" daalde aanzienlijk in 2017 (-44,6 % na de daling van 12,9 % die in 2016 waargenomen werd).

De tweede grootste subsector (11 % van de totale omzet van de chemische sector in 2017), 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" kende een omzetsdaling met 6,8 % in 2017.

En tijdens de eerste 6 maanden van 2018 was er eveneens sprake van een daling van de omzet van de chemische nijverheid (C20), ditmaal met 2,8 % ten opzichte van dezelfde periode in 2017. Met uitzondering van de verkoop in de subsectoren 20.3 "vervaardiging van verf, vernis, inkt en mastiek" en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen", die licht zijn gestegen (respectievelijk met 1,2 % en 6,6 %), is de verkoop in alle andere subsectoren gedaald ten opzichte van een jaar eerder.

Life sciences (C21)

De omzet in de sector life sciences (C21) daalde in 2017 met 13,8 % na opnieuw aangeknoopt te hebben met groei in 2016 (+12,4 %).

De belangrijkste **subsector** (98 % van de sector) is 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten". De omzet van die subsector daalde in 2017 met 13,7 % om zich vervolgens te stabiliseren boven de 18,5 miljard euro, na een stijging met 12,2 % in 2016.

De cumulatieve omzet **over de eerste zes maanden van 2018** is echter licht gestegen (+0,9 %) in vergelijking met dezelfde periode in 2017, voornamelijk door de verdubbeling van de omzet in subsector 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" en dat ondanks zijn lage gewicht (10 %). De verkoop in de belangrijkste subsector, 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten", is in diezelfde referentieperiode verder gedaald (-0,8 %).

Kunststof en rubber (C22)

De **kunststof- en rubbersector (C22)** heeft in 2017 een nieuwe omzetgroei opgetekend (+3 % tegenover +1,6 % in 2016).

De dynamiek van subsector 22.1 "vervaardiging van producten van rubber" heeft aan dat resultaat bijgedragen, doordat zijn omzet met 16,2 % steeg, terwijl zijn relatieve aandeel 10 % bedraagt. De verkoop in de grootste subsector, de subsector "vervaardiging van producten van kunststof" (22.2), steeg in 2017 met 1,7 %, na een stijging van 2 % in 2016.

In de eerste zes maanden van 2018 is de verkoop in de **kunststof- en rubbersector (C22)** verder gestegen met 10,3 %. De verkoop van de twee bovengenoemde **subsectoren** steeg met respectievelijk 9,5 % en 10,4 % ten opzichte van de overeenkomstige periode een jaar eerder.

2.2.2. Productie in de chemische nijverheid volgens de Prodcom-indices

De theoretische doelstelling van de productie-index is het meten van veranderingen in het volume van de toegevoegde waarde op frequente en regelmatige tijdstippen, gewoonlijk op maandbasis. Het gaat er dus om een volume-index te ontwikkelen (niet beïnvloed door prijs-schommelingen). In de praktijk kan de totale productie echter met verschillende variabelen worden benaderd door uit te gaan van een vast verband tussen de meting van deze variabelen en het productievolume.

Voor veel industriële sectoren is de variabele die als benadering van de productie wordt gebruikt, de gedefleerde waarde van de leveringen (+ de waarde van het maatwerk voor een buitenlandse onderneming). De gebruikte deflator is gebaseerd op het indexcijfer van de productieprijzen en de geleverde waarden zijn afkomstig van de maandelijkse enquête naar de industriële productie (Prodcom).

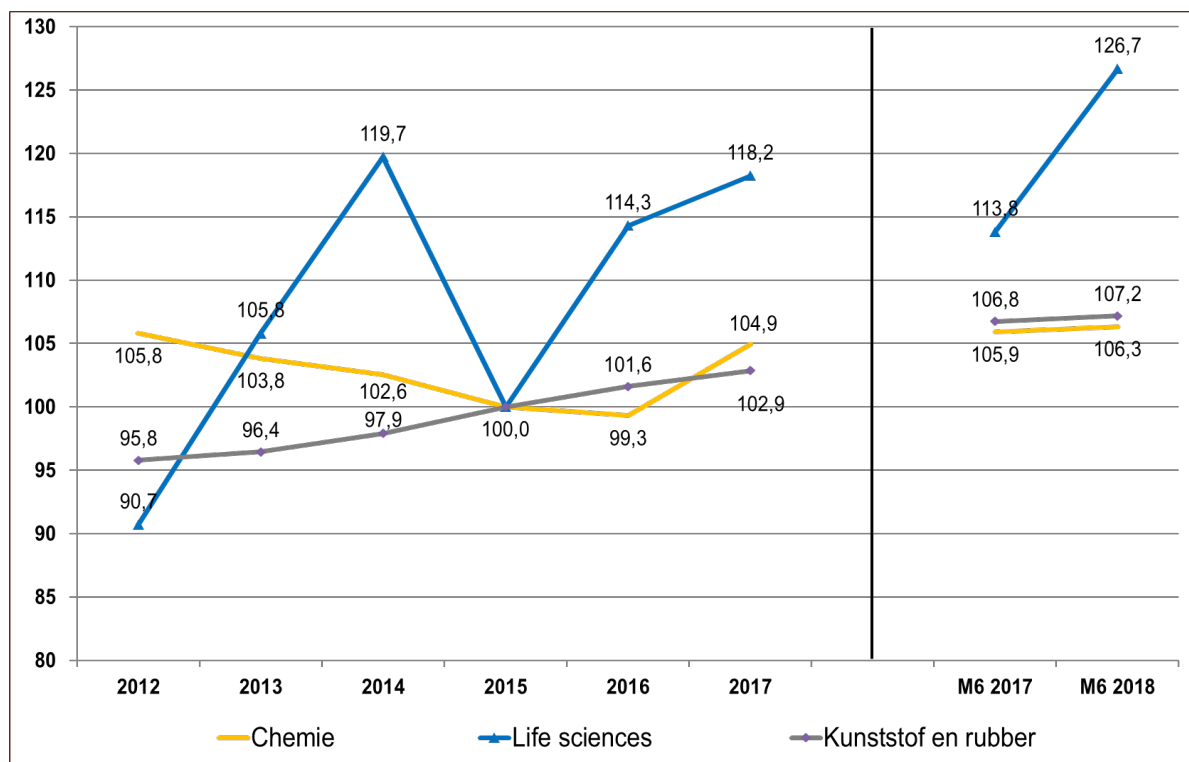
De leveringen waarnaar hier wordt verwezen, hebben uitsluitend betrekking op producten die in België zijn vervaardigd (op eender welk moment) en verkocht (tijdens de referentieperiode). De vervaardiging van die producten kan door de onderneming zelf of door een nationale onderaannemer verricht zijn. De waarde van de leveringen van in het buitenland geproduceerde en in België verkochte producten wordt dus niet opgenomen in de berekening van de productie-index of in de waarde van de commerciële leveringen.

De productie-indices worden niet per hoofdactiviteit berekend, maar op basis van de eerste vier cijfers van de opgegeven Prodcom-codes (die overeenkomen met de Nace-klasse).

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Naar aanleiding van de wens van de Bijzondere Raadgevende Commissie Chemie om kwalitatieve toelichting te krijgen over de vastgestelde verschillen in de ontwikkeling van de productie-index ten opzichte van de door de ondernemingen in de sector (Essenscia) waargenomen situatie, werd een bijeenkomst georganiseerd tussen statistici en leden van Essenscia.

Grafiek 2-4. Productie-index (Prodcom) in de drie nijverheidssectoren (C20C21C22) (2015=100)

Bron: Statbel, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen.

Tabel 2-2. Productie in de chemische sector (C20-C21-C22); België, eurozone en drie buurlanden

	Chemie			Life sciences			Kunststof-rubber		
	Δ2017/2008	Δ2017/2016	Δ2018M6/2017M6	Δ2017/2008	Δ2017/2016	Δ2018M6/2017M6	Δ2017/2008	Δ2017/2016	Δ2018M6/2017M6
Eurozone	1,4%	1,2%	1,0%	43,6%	1,3%	7,3%	4,5%	4,4%	1,3%
België	-6,1%	5,7%	0,4%	75,9%	3,4%	11,3%	3,1%	1,2%	0,4%
Duitsland	-0,4%	1,7%	1,2%	26,9%	5,6%	21,6%	14,2%	3,9%	1,8%
Frankrijk	17,1%	5,9%	-1,0%	17,2%	5,2%	4,8%	-5,1%	3,9%	0,3%
Nederland	13,8%	1,4%	1,7%	35,0%	2,6%	7,5%	16,2%	6,5%	4,2%

Bron: Eurostat, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen.

Chemie (C20)

De productie in de **chemische nijverheid (C20)** is in 2017 zowel in de eurozone (+1,2 % ten opzichte van een jaar eerder) als in de **4 in aanmerking genomen landen** (België, Frankrijk, Nederland en Duitsland) gestegen. Het is hoofdzakelijk in Frankrijk en in België dat de groei van de productie het meest uitgesproken is (respectievelijk +5,9 % en +5,7 %), terwijl de stijging beperkt bleef in Nederland (+1,4 %) en in Duitsland (+1,7 %).

In de **eerste zes maanden van 2018** is de productie in de chemische sector in de eurozone met 1 % gestegen ten opzichte van dezelfde periode in 2017. Met uitzondering van Frankrijk, dat een lichte

daling van 1 % liet optekenen, is de productie in de chemische nijverheid in de drie andere landen gestegen, maar iets minder in België (+0,4 %) dan in Duitsland (+1,2 %) of in Nederland (+1,7 %).

De vastgestelde stijging van de productie in België in 2017 maakt een einde aan 5 opeenvolgende jaren van achteruitgang. Die verbetering kan waargenomen worden in alle subsectoren van de chemische nijverheid. De productiegroei in de dominante subsector (73 % van het totaal), subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en rubber", bedraagt 6,1 %. De subsectoren 20.3 "vervaardiging van verf, vernis, inkt en mastiek", 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" en 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" noteerden een productiestijging in 2017 (met respectievelijk +0,2 %, +8,0 % en +6,2 %). Wegens de vertrouwelijkheidsparameter vallen de twee andere subsectoren met betrekking tot verdelingsmiddelen (20.2) en synthetische vezels (20.6) niet onder de richtlijn.

Life sciences (C21)

De productie binnen **de sector life sciences (C21)** is in 2017 met 1,3 % gestegen binnen de eurozone. In de vier referentielanden werden er daarbij dynamischere prestaties opgetekend dan in de eurozone.

De productie in Nederland en België steeg met respectievelijk 2,6 % en 3,4 %, terwijl ze in Frankrijk met 5,2 % en in Duitsland met 5,6 % steeg.

In vergelijking met 2008 groeide de productie in de life sciences sector het sterkst in België (+75,9 %), met een vrij duidelijke dynamische kloof met de buurlanden, waarbij de eurozone in dezelfde periode een stijging van +43,6 % liet optekenen.

Tijdens de eerste zes maanden van 2018 is de groei van de productie binnen deze sector, tegenover een jaar voordien, groter in Duitsland (+21,6 %) vergeleken met België (+11,3 %), Nederland (+7,5 %) of Frankrijk (+4,8 %). In de eurozone als geheel lag de productie in de life sciences sector in de eerste helft van 2018 7,3 % hoger dan een jaar eerder.

Kunststof en rubber (C22)

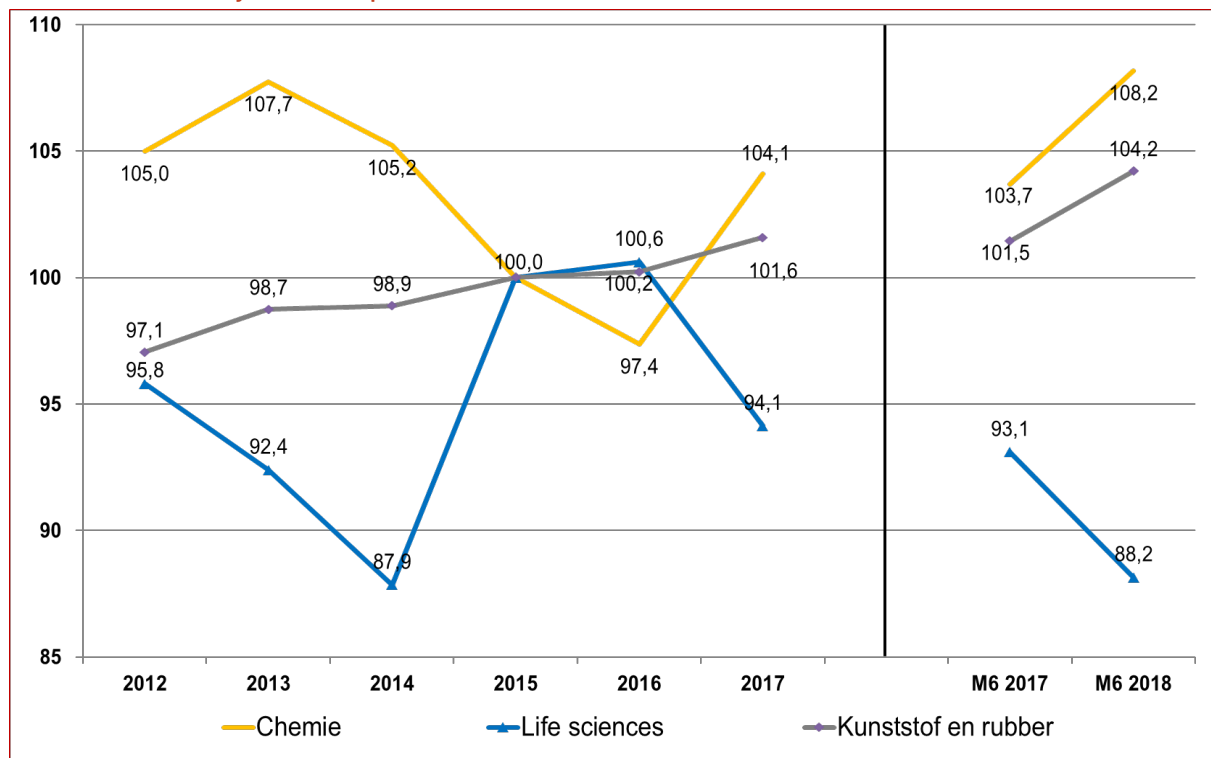
In 2017, is de productie van de **kunststof- en rubbersector (C22)** binnen de eurozone (+4,4 %) alsook binnen de 4 referentielanden gestegen. Terwijl de productiegroei in België trager was (+1,2 %) dan in Duitsland (+3,9 %) of Frankrijk (+3,9 %), is het vooral met Nederland (+6,5 %) dat de kloof in termen van groeidynamiek groter wordt, zowel op korte als op langere termijn (+16,2 % stijging van de productie in Nederland ten opzichte van 2008 tegenover +3,1 % voor België).

De productie van de kunststof- en rubbersector is **tijdens de eerste zes maanden van 2018** gestegen met 1,3 % in de eurozone ten opzichte van dezelfde periode in 2017. De activiteiten van deze sector in de vier onderzochte landen gaan eveneens in stijgende lijn tijdens de betrokken periode en in sterkere mate in Nederland (+4,2 %). Zo bedroeg de productiegroei in de kunststof- en rubbersector +1,8 % in Duitsland en +0,3 % in Frankrijk. Met een stijging van 0,4 % in België, is de groei van de productie opnieuw gematigder dan in de andere landen.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

2.2.3. Indexcijfer van de productieprijzen in de chemische nijverheid⁹

Grafiek 2-5. Indexcijfer van de productie in de chemische sector (C20-C21-C22) (2015=100)

Bron: Statbel, brutogegevens.

Tabel 2-3. Productieprijzen in de chemische sector (C20-C21-C22), België, eurozone en drie buurlanden

	Chemie			Life sciences			Kunststof-rubber		
	Δ2017/2008	Δ2017/2016	Δ2018M6/2017M6	Δ2017/2008	Δ2017/2016	Δ2018M6/2017M6	Δ2017/2008	Δ2017/2016	Δ2018M6/2017M6
Eurozone	7,1%	4,1%	2,0%	-3,2%	-0,4%	-2,8%	6,5%	0,7%	1,1%
België	33,8%	6,9%	4,3%	-0,9%	-6,4%	-5,3%	17,9%	1,4%	2,7%
Duitsland	n.a.	3,5%	1,6%	n.a.	0,4%	-1,6%	n.a.	0,6%	1,0%
Frankrijk	0,5%	4,5%	1,8%	-12,2%	0,8%	-2,3%	2,4%	1,2%	0,7%
Nederland	-5,1%	7,4%	2,4%	-3,6%	-1,5%	-0,7%	8,4%	1,0%	1,6%

Bron: Eurostat, niet-aangepaste gegevens.

Chemie (C20)

Na vier opeenvolgende jaren van daling zijn de productieprijzen in de chemische nijverheid (C20) in 2017 in de eurozone met 4,1 % gestegen ten opzichte van 2016. In 2017 stegen de productieprijzen in de chemische nijverheid (C20) ook in België en de drie buurlanden. De stijging was sterker in Nederland (+7,4 %) en België (+6,9 %) dan in Frankrijk (+4,5 %) of Duitsland (+3,5 %). Tijdens de eerste zes maanden van 2018 zijn de productieprijzen van de chemische nijverheid in alle onderzochte landen in stijgende lijn gegaan. Het is echter in België dat zich de sterkste stijging voordeed (+4,3 %). Er moet ook worden opgemerkt dat in 2017 voor België een einde komt aan de neerwaartse trend van de producentenprijzen in de chemische nijverheid die in 2014 in gang werd gezet.

⁹ Enquête uitgevoerd door Statbel in het kader van het Europese KTS-programma (EC, short-term statistics 1165/98). Zie het koninklijk besluit van 3 juli 2012 betreffende de maandelijkse en driemaandelijkse steekproefenquêtes met het oog op het opstellen van kortetermijnstatistieken.

Life sciences¹⁰ (C21)

In 2017 zijn de **productieprijzen in de sector life sciences (C21)** in de **eurozone** gedaald (-0,4 %) ten opzichte van een 2016. Ook in Nederland daalden de producentenprijzen (-1,5 %), maar in België was de daling veel groter (-6,4 %). De productieprijzen daarentegen zijn gestegen, zij het maar licht, in Frankrijk (+0,4 %) en in Duitsland (+0,8 %). In de eerste zes maanden van 2018 daalden de productieprijzen echter opnieuw voor alle onderzochte landen en in de eurozone, maar bleek de daling veel sterker in België (-5,3 %).

Kunststof en rubber (C22)

De productieprijzen zijn traditioneel minder volatiel in de **kunststof- en rubbersector (C22)** dan in de twee andere besproken sectoren. In de eurozone zijn de prijzen in 2017 met 0,7 % gestegen ten opzichte van 2016. Tijdens dezelfde periode merken we eveneens een stijgende trend voor de productieprijzen in Duitsland (+0,6 %), Frankrijk (+1,2 %) en Nederland (+1 %). Het is in België dat de productieprijzen het snelst gestegen zijn (+1,4 %). Tijdens de eerste zes maanden van 2018 zijn de productieprijzen in de vier onderzochte landen alsook in de eurozone lichtjes in stijgende lijn gegaan met opnieuw een sterker uitgesproken toename in België (+2,7 %).

2.3. Investerings in de chemische sector

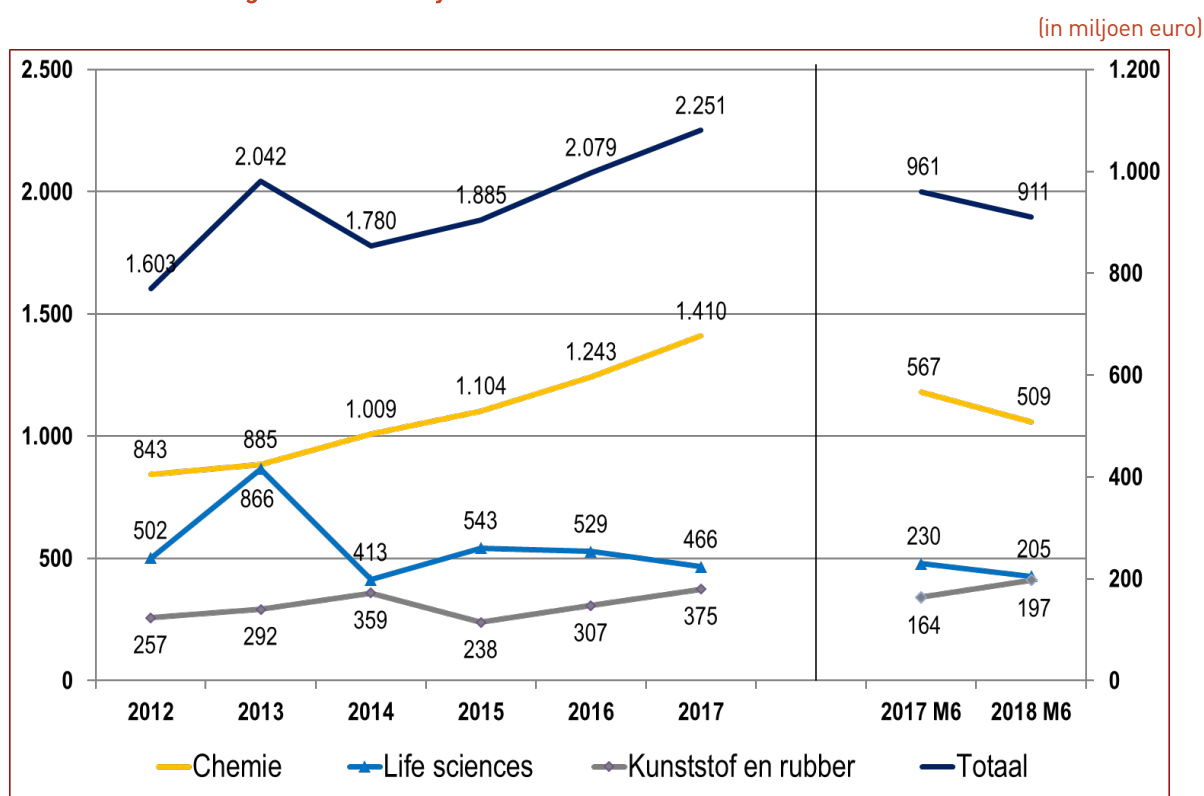
De investeringen in **de drie sectoren (C20-C21-C22)** zijn nogmaals gestegen in 2017 (+8,3 %) na een stijging van 10,3 % in 2016. Terwijl de sectoren **chemie (C20)** en **kunststoffen en rubber (C22)** een tweecijferige groei van de investeringen van respectievelijk 13,4 % en 22,1 % noteerden, daalden de investeringen in **de life sciences nijverheid (C21)** in diezelfde periode met 11,8 %¹¹. De cumulatieve investeringen in de drie sectoren daalden in de eerste zes maanden van 2018 ten opzichte van de dezelfde periode in 2017. Investeringscycli kunnen worden beïnvloed door "one shots" zoals de overname van een onderneming of de bouw van een fabriek, wat de verschillen van jaar tot jaar binnen bepaalde sectoren verklaart.

¹⁰ Het kleine aantal getuigenproducten bij de samenstelling van de indicator van de productieprijzen kan een sterk vertekend beeld opleveren. De indicator moet ook behoedzaam worden aangewend binnen de farmaceutische sector.

¹¹ Voor meer gedetailleerde informatie over investeringen per subsector verwijzen we naar de website van [Statbel](#).

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Grafiek 2-6. Investerings in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor de eerste helft van 2018.

Tabel 2-4. Totaal investeringen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)

In miljoen euro en groei in % ten opzichte van het jaar voordien.

	NACE-code	Totale investeringen												
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017 M6	2018 M6	
Chemie	20	1.140	743	743	1.133	843	885	1.009	1.104	1.243	1.410	567	509	
			-34,8%	-0,1%	52,5%	-25,5%	4,9%	14,0%	9,4%	12,7%	13,4%		-10,2%	
Life sciences	21	591	481	408	482	502	866	413	543	529	466	230	205	
			-18,6%	-15,3%	18,3%	4,1%	72,4%	-52,3%	31,6%	-2,6%	-11,8%		-11,0%	
Kunststof en rubber	22	307	191	196	245	257	292	359	238	307	375	164	197	
			-37,9%	2,6%	25,1%	5,1%	13,4%	22,8%	-33,5%	28,8%	22,1%		20,6%	
Totaal	20-22	2.039	1.415	1.346	1.860	1.603	2.042	1.780	1.885	2.079	2.251	961	911	
			-30,6%	-4,9%	38,2%	-13,8%	27,4%	-12,9%	5,9%	10,3%	8,3%		-5,2%	

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor de eerste helft van 2018.

Chemie (C20)

Op basis van voorlopige gegevens zijn de investeringen in de chemische nijverheid (C20) in 2017 voor de vijfde opeenvolgende keer toegenomen (+13,4 %) ten opzichte van 2016 (+12,7 %) om uit te komen op 1,4 miljard euro, het hoogste uitgavenniveau over de periode 2008-2017. In de eerste zes maanden van 2018 daalden de investeringen met 10,2 % ten opzichte van de eerste zes maanden van 2017.

Met gecumuleerde investeringen van meer dan 1,18 miljard euro over het hele jaar 2017 en met een stijging van 15,3 % ten opzichte van 2016, ontpopt subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en rubber" zich tot de meest invloedrijke subsector.

Binnen drie andere subsectoren is er sprake van een verhoogd investeringsritme in 2017 ten opzichte van 2016 en bij sommige ervan in zeer sterke mate. De toename van de investeringen bedroeg 38 % in subsector 20.2 "vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw", 15 % in subsector 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" en 76,4 % in subsector 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels".

De investeringen zijn daarentegen gedaald in de twee andere subsectoren. De investeringen daalden met 18,8 % in subsector 20.3 "vervaardiging van verf, vernis, inkt en mastiek" en in mindere mate in subsector 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" (-0,4 %). **Tijdens de eerste zes maanden van 2018** noteerden bijna alle **subsectoren** van de chemische nijverheid (C20) met uitzondering van subsector 20.2 "vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw" (+17,5 %) een daling van hun investeringen tegenover een jaar eerder.

Subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en rubber" verklaart, met een daling van 11,8 % jaar op jaar in de eerste zes maanden van 2018, bijna de volledige daling van de investeringen die in de chemische nijverheid als geheel (C20) over diezelfde referentieperiode werd waargenomen.

Life sciences (C21)

De investeringen in de sector **life sciences (C21)** zijn met 11,8 % gedaald in 2017 ten opzichte van een jaar eerder. De eerste cijfers van 2018 tonen een nieuwe daling van de investeringen in deze sector (-11 % **tijdens de eerste zes maanden van 2018** ten opzichte van dezelfde periode in 2016).

In 2017 werd 94 % van de investeringen gedaan door **subsector** 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" waar er sprake was van een stijging van de investeringen met 14,4 %. De investeringen in 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" stegen met 62 % jaar op jaar. In verband met privacy-instellingen, kan het verloop in die 2 subsectoren niet gedetailleerder uitgewerkt worden.

De bewegingen werden nog duidelijker in de loop van **de eerste zes maanden van 2018**, aangezien de investeringen in **subsector** 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" daalden met 17,7 %, terwijl die in subsector 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" met 137,3 % jaar op jaar toenamen.

Kunststof en rubber (C22)

In 2017 kende de kunststof- en rubbersector (C22) voor het tweede opeenvolgende jaar een dynamische groei van zijn investeringen. Na een daling van 33,5 % in 2015 zijn de investeringen in 2016 (+28,8 %) en 2017 (+22,1 %) opnieuw gestegen. **En ook in de eerste zes maanden van 2018** ten opzichte van dezelfde periode in 2017 bleven de investeringen aanzienlijk groeien (+20,6 % jaar op jaar).

De opwaartse trend in 2017 wordt verklaard door **subsector** 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" waarin de investeringen met 25,8 % toenamen. Die subsector is op zich al goed voor 94 % van de investeringen van de sector. Subsector 22.1 "vervaardiging van producten van rubber" schroefde zijn investeringen daarentegen met 16,6 % terug (tegenover een stijging met 37,8 % in 2016).

In de eerste zes maanden van 2018 stegen de investeringen van beide subsectoren met respectievelijk 16,4 % en 90,9 % ten opzichte van de eerste zes maanden van 2017.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

2.4. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit

Tabel 2-5. Bezettingsgraad¹² van de productiecapaciteit in de chemische sector

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017M9	2018M9	Wijziging in procentpunt		
									2017-2012	2017-2016	2018M9-2017M9
Gezamenlijke verwerkende nijverheid	76,73	76,85	79,15	79,53	80,03	81,28	81,47	80,17	4,55	1,25	-1,30
Chemische nijverheid	79,35	79,38	81,60	81,20	80,35	84,20	84,77	79,60	4,85	3,85	-5,17
Chemische basisstoffen	80,93	78,85	81,40	81,78	78,78	85,73	85,57	85,60	4,80	6,95	0,03
Chemische gebruiksgoederen	78,15	78,00	78,85	77,20	78,70	79,50	79,47	77,03	1,35	0,80	-2,43
Kunststofverwerkende en rubbernijverheid	79,03	76,55	75,65	75,08	77,83	83,48	83,10	81,60	4,45	5,65	-1,50

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

De bezettingsgraad van de productiecapaciteiten van de **verwerkende nijverheid** is in 2016 gestaag toegenomen en is in het derde kwartaal van 2016 boven het langetermijngemiddelde gestegen tot een piek in het derde kwartaal van 2017, een niveau dat al bijna tien jaar niet meer bereikt werd. Daarna is dat percentage opnieuw gedaald (behalve in het derde kwartaal van 2018), maar bleef het wel dicht bij het langetermijngemiddelde.

Dezelfde trend kan ook worden waargenomen in de **chemische nijverheid**, maar dan op een veel uitgesprokenere manier. De bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de chemische sector is sinds het derde kwartaal van 2016 gestaag gestegen en bereikte een piek in het eerste kwartaal van 2017, een niveau dat sinds 2000 niet meer geëvenaard is. Daarna is dat percentage opnieuw gedaald (behalve in het derde kwartaal van 2017) en is het tot onder zijn langetermijngemiddelde gezakt in het eerste kwartaal van 2018.

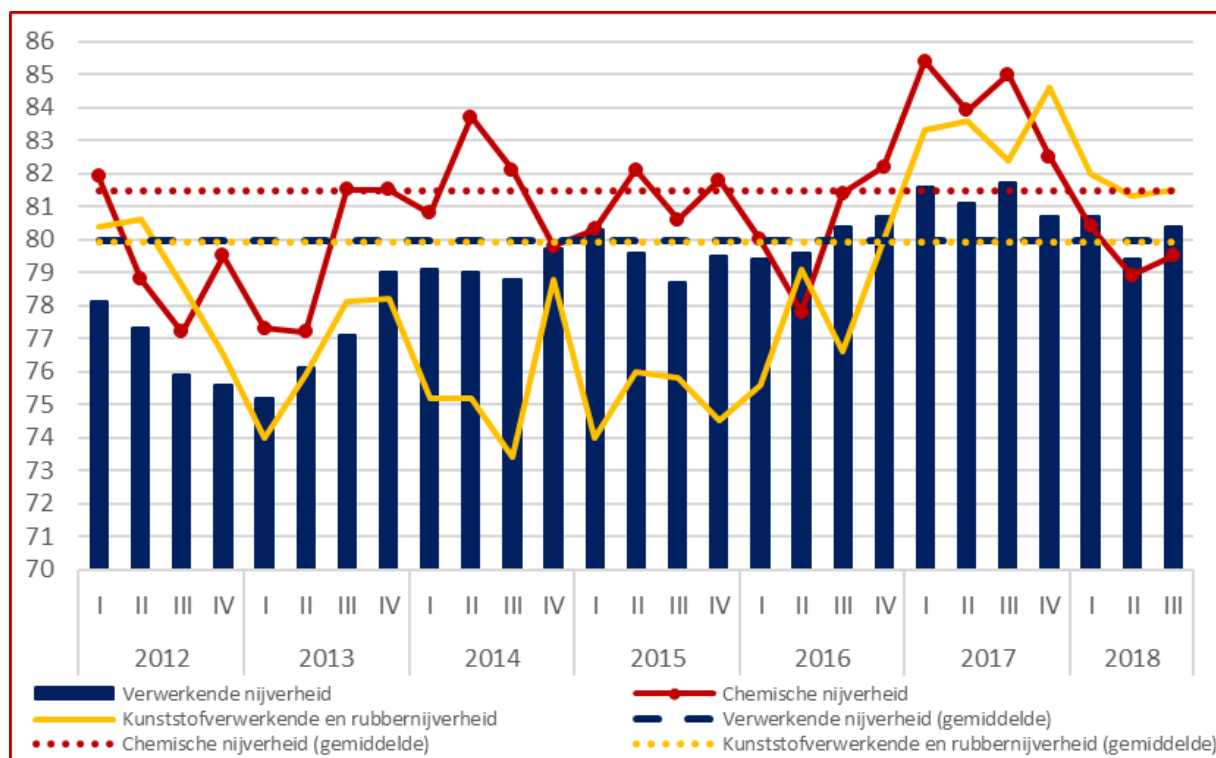
De twee componenten van de chemische sector, namelijk **chemische basisproducten** en **chemische consumptiegoederen**, hebben hetzelfde patroon van verandering ondergaan, zij het van verschillende omvang. De bezettingsgraad van de productiecapaciteit blijft echter boven het langetermijngemiddelde voor de eerste categorie en omgekeerd voor de tweede categorie.

Voor de **vervaardiging van kunststof en rubber** lijkt de bezettingsgraad van de capaciteit het verloop van de chemische nijverheid te volgen, hoewel er in 2018 sprake blijkt van een verschuiving van een kwartaal en een kleinere vertraging. Dat percentage bleef in 2018 immers ruim boven het langetermijngemiddelde.

¹² De bezettingsgraad van de productiecapaciteit wordt gemeten op basis van een driemaandelijks studie (januari, april, juli en oktober) van de NBB. De resultaten van oktober (M10) hebben betrekking op de benuttingsgraad van september. De gemiddelde jaarlijkse bezettingsgraad wordt als volgt berekend: $(M4y + M7y + M10y + M1y+1)/4$.

Grafiek 2-7. Voor seizoensinvloeden gecorrigeerde bezettingsgraad van de productiecapaciteit: chemische nijverheid en verwerkende nijverheid

(in %)

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

2.5. Tewerkstelling

In 2017 vertoonde de tewerkstellingscurve van de drie sectoren (C20-C21-C22) voor de derde opeenvolgende keer jaar op jaar een opwaartse tendens, namelijk van 89.108 naar 90.333 directe arbeidsplaatsen (wat een stijging van 1,4 % vertegenwoordigt).

Tijdens het eerste kwartaal 2018 waren er binnen de drie sectoren (C20-C21-C22) 91.548 directe arbeidsplaatsen¹³ of werkposten, wat een stijging van 1,8 % is ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar (van 89.887 naar 91.548 directe arbeidsplaatsen).

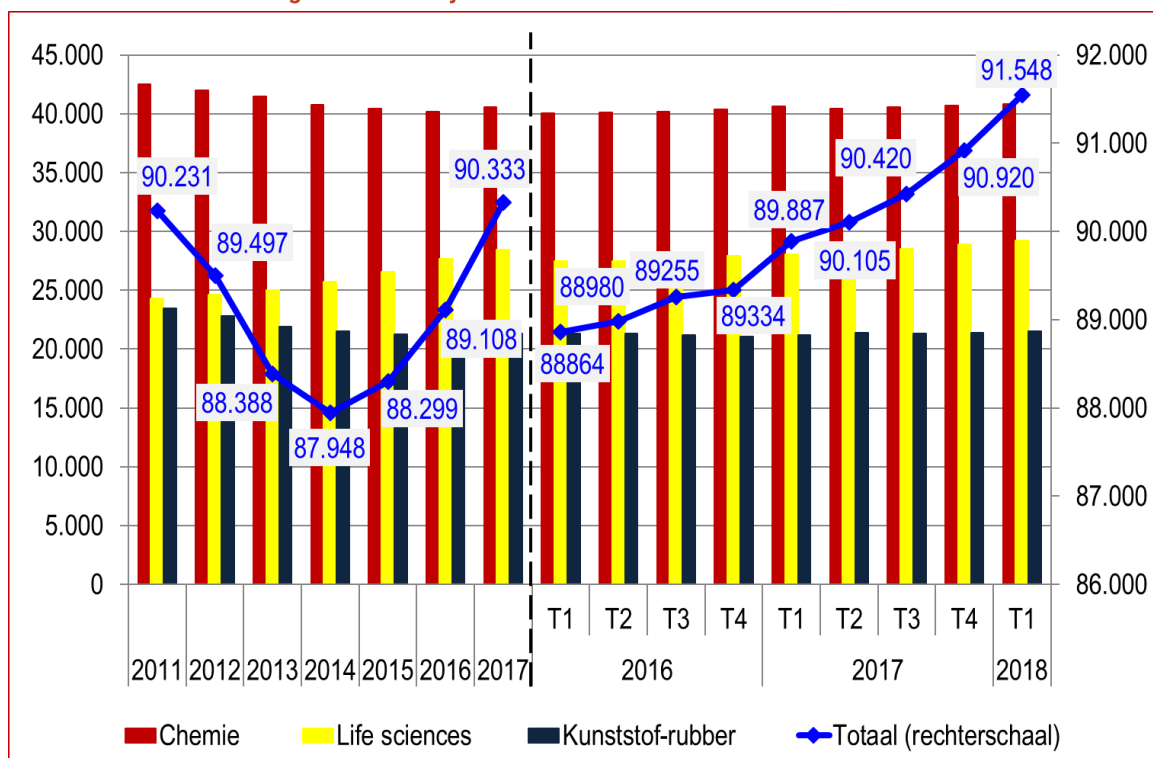
Het aantal arbeidsplaatsen in de hele chemiesector (C20-C21-C22) steeg het afgelopen jaar alsook in het eerste kwartaal van 2018.

¹³ Het betreft gecentraliseerde RSZ-gegevens. Uitzendarbeid is niet in aanmerking genomen. De statistieken van de ingenomen arbeidsplaatsen aan het eind van een kwartaal komen tot stand door het aantal werknemers te tellen dat in dienst is bij elke werkgever aan het eind van een kwartaal. Werknemers die aan het eind van een kwartaal bij meer dan een werkgever in dienst zijn, worden ook meer dan een keer meegeteld. Het verschil tussen het aantal arbeidsplaatsen en het aantal ingenomen arbeidsplaatsen is uitsluitend toe te schrijven aan die werknemers met verschillende banen.

Werknemers die tegelijkertijd meerdere functies bij dezelfde werkgever vervullen (met verschillende statuten of contracten) nemen slechts een enkele arbeidsplaats in. Er wordt enkel rekening gehouden met de kenmerken van de hoofdprestatie. Die wordt geselecteerd op soortgelijke wijze als de hoofdprestatie van de werknemer. Dat komt het meest voor in het onderwijs.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Grafiek 2-8. Tewerkstelling in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ, periodegemiddelden.

Chemie (C20)

In 2017 waren er in de **chemische nijverheid (C20)** **40.566 directe arbeidsplaatsen**, een stijging met 0,9 % ten opzichte van 2016 (381 meer arbeidsplaatsen).

Het aantal werknemers binnen de chemische nijverheid (C20), de belangrijkste sector inzake tewerkstelling van de drie onderzochte sectoren, stijgt in het eerste kwartaal 2018, voor de vierde opeenvolgende keer, op jaarbasis, om uit te komen op 40.850 arbeidsplaatsen, een stijging van 0,6 % ten opzichte van het eerste kwartaal van 2017 (+236 arbeidsplaatsen). Deze gunstige evolutie betreffende aantal werknemers lijkt een einde te maken aan de daling van de tewerkstelling die zich al sinds enige jaren binnen de chemische nijverheid voordoet. Met uitzondering van de subsectoren 20.2 "vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw" en 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels" die in het eerste kwartaal van 2018 op jaarbasis een daling van het personeelsbestand te zien gaven, hebben alle andere subsectoren in het eerste kwartaal van 2018 een stijging van het personeelsbestand gekend. Twee subsectoren zijn daarbij verantwoordelijk voor 80,8 % van de nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd binnen de chemische nijverheid (206 van de 255 gecreëerde arbeidsplaatsen): subsector 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen", de belangrijkste, creëerde 112 arbeidsplaatsen, en subsector 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" zorgde voor 94 arbeidsplaatsen.

Life sciences (C21)

De **farmaceutische nijverheid (C21)** noteerde 28.445 directe arbeidsplaatsen in 2017, een stijging van 750 arbeidsplaatsen en 2,7 % ten opzichte van 2016.

Net zoals bij de chemische nijverheid is ook het aantal werknemers van de sector life sciences (C21) in stijgende lijn tijdens het eerste kwartaal 2018, op jaarbasis, goed voor 29.206 eenheden, zijnde een stijging van 4,1 % ten opzichte van het eerste kwartaal van 2017 (+1.138 arbeidsplaatsen). Beide

subsectoren van de sector lieten tijdens het eerste kwartaal 2018 een stijging van het aantal arbeidsplaatsen op jaarbasis optekenen. Subsector 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" bleek hier goed voor 96,8 % van de gecreëerde banen (1.102 van de 1.138 gecreëerde arbeidsplaatsen) in de sector life sciences.

Kunststof en rubber (C22)

In 2017 (C22) waren er binnen **de sector voor de vervaardiging van producten van rubber en kunststof** 21.322 directe arbeidsplaatsen, wat een daling van 0,4 % vertegenwoordigt ten opzichte van 2016 (+94 banen).

De sector vervaardiging van kunststof en rubber (C22) liet tijdens het eerste kwartaal van 2018 een stijging van het aantal werknemers op jaarbasis optekenen, 287 arbeidsplaatsen meer vergeleken met het eerste kwartaal van 2017 (1,4 %). Subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" is goed voor 92,3 % van het aantal banen dat gecreëerd werd (+265 arbeidsplaatsen) tegenover 7,7 % voor subsector 22.1 "vervaardiging van producten van rubber" (+22).

Tabel 2-6. Tewerkstelling in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)

	Nace code	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017				2018
									T1	T2	T3	T4	T1
Chemie	20	42.505	42.019	41.461	40.753	40.428	40.185	40.566	40.614	40.430	40.552	40.669	40.850
T/T-1			-1,1%	-1,3%	-1,7%	-0,8%	-0,6%	0,9%	0,1%	-0,5%	0,3%	0,3%	0,4%
T/T-4									-0,3%	0,0%	0,9%	0,3%	0,6%
Life sciences	21	24.272	24.653	25.046	25.706	26.599	27.696	28.445	28.068	28.294	28.535	28.884	29.206
T/T-1			1,6%	1,6%	2,6%	3,5%	4,1%	2,7%	-1,3%	0,8%	0,9%	1,2%	1,1%
T/T-4									9,2%	6,4%	3,0%	1,5%	4,1%
Kunststof-rubber	22	23.454	22.825	21.881	21.490	21.272	21.228	21.322	21.205	21.381	21.333	21.367	21.492
T/T-1			-2,7%	-4,1%	-1,8%	-1,0%	-0,2%	0,4%	-0,5%	0,8%	-0,2%	0,2%	0,6%
T/T-4									-1,3%	0,5%	0,5%	0,2%	1,4%
Totaal	20 - 22	90.231	89.497	88.388	87.948	88.299	89.108	90.333	89.887	90.105	90.420	90.920	91.548
T/T-1			-0,8%	-1,2%	-0,5%	0,4%	0,9%	1,4%	-0,5%	0,2%	0,3%	0,6%	0,7%
T/T-4									2,2%	2,0%	1,5%	0,6%	1,8%

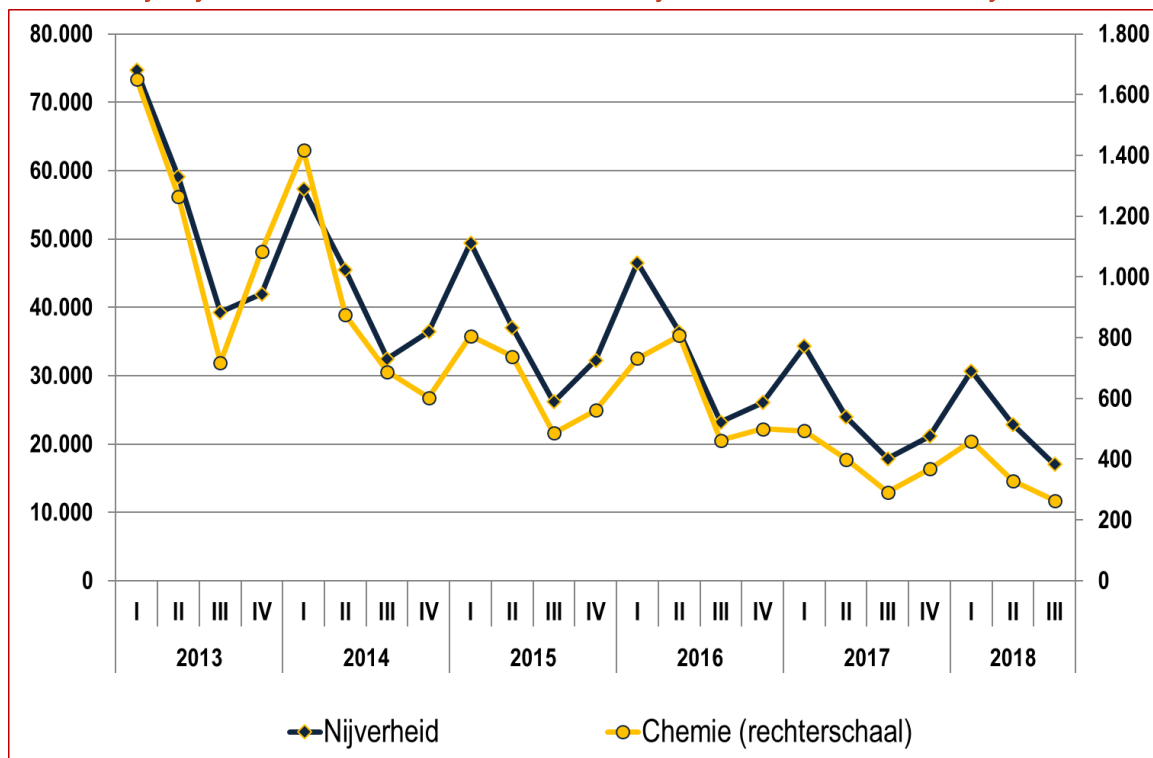
Het weergegeven percentage toont de wijziging ten opzichte van de vorige periode (T/T-1) en ten opzichte van het jaar voordien (T/T-4).

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

2.6. Tijdelijke werkloosheid in de chemiesector

Grafiek 2-9. Tijdelijke werkloosheid in de verwerkende nijverheid en de chemische nijverheid

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Als gevolg van seizoensgebonden schommelingen¹⁴ wordt gesteld dat het aantal personen dat bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) is ingeschreven en gebruik heeft gemaakt van de tijdelijke werkloosheidsregeling, in het **derde kwartaal van 2018** zijn laagste niveau van het jaar zou moeten bereiken.

In vergelijking met het overeenkomstige kwartaal van 2017 is het aantal mensen dat gebruikmaakte van de tijdelijke werkloosheidsregeling, gedaald. Deze daling kan zowel in de **chemische sector**¹⁵ (-9,3 %, d.w.z. 27 minder tijdelijke werklozen) als in de **verwerkende nijverheid** (-4,7 %, d.w.z. 836 minder tijdelijke werklozen) worden waargenomen.

In het derde kwartaal van 2018 bereikte het aantal mensen dat gebruikmaakte van het systeem van tijdelijke werkloosheid zijn laagste niveau sinds 2012, zowel voor de chemische nijverheid, met 264 eenheden, als voor de verwerkende nijverheid als geheel, met 17.011 eenheden.

¹⁴ De tijdelijke werkloosheid kent een seizoensgebonden verloop. Het gebruik van tijdelijke werkloosheid stijgt in het eerste kwartaal van het jaar, terwijl het in het derde kwartaal het laagste peil bereikt. Deze indicator moet aldus jaar op jaar worden beschouwd.

¹⁵ Het betreft de groep "Chemische nijverheid / Vervaardiging van kunstmatige en synthetische vezels" in de RVA-bestanden.

2.7. Ondernemerschap

2.7.1. Faillissementen en banenverlies ten gevolge van faillissementen

In 2017 steeg het aantal faillissementen in alle drie de sectoren (C20-C21-C22) ten opzichte van 2016. Deze zijn gestegen van 15 naar 30 faillissementen, wat neerkomt op een verdubbeling van het aantal. Het banenverlies ten gevolge van faillissementen volgde een omgekeerde tendens in vergelijking met die van de faillissementen en evolueerde van 102 naar 61 verloren arbeidsplaatsen (een daling met 40,2 %). Er is dus sprake van een verdubbeling van het aantal faillissementen maar met minder banenverlies, wat te verklaren is door het feit dat de faillissementen betrekking hebben op kleinere bedrijven. In 2017 nam de chemische sector (C20) 50,0 % van de faillissementen (15 van de 30 faillissementen) voor zijn rekening, terwijl de sector rubber en kunststofproducten (C22) de grootste banenverliezen vertoonde en goed was voor 68,9 % van het banenverlies als gevolg van faillissementen (42 van de 62 verloren banen).

In het derde kwartaal van 2018 kende de gehele chemische sector (C20-C21-C22) slechts **één bedrijfsfaillissement**, net als in het vorige kwartaal of het overeenkomstige kwartaal van 2017.

Terwijl het aantal faillissementen in de eerste kwartalen van 2017 en 2018 identiek is, is het aantal **banen dat in 2018 verloren is gegaan** veel hoger, met 12 meer verloren banen dan in 2017.

Het faillissement in het derde kwartaal van 2018 werd geregistreerd in de chemische sector (C20), waardoor hetzelfde bijgevolg ook gold voor het respectieve banenverlies (12 van de 12 verloren banen).

Tabel 2-7. Faillissementen en banenverlies ten gevolge van faillissementen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22)

	Nace code	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017				2018		
											I	II	III	IV	I	II	III
Faillissementen	20-22	24	16	21	29	29	27	21	15	30	4	7	1	6	1	1	1
	20	10	9	10	10	11	11	5	6	15	2	3	1	3	1	1	1
	21	2	1	2	1	3	3	1	1	2	0	1	0	0	0	0	0
	22	12	6	9	18	15	13	15	8	13	2	3	0	3	0	0	0
Banenverlies ten gevolge van faillissementen	20-22	203	72	77	490	177	407	263	102	61	16	44	0	1	17	0	12
	20	80	60	22	45	14	196	175	4	18	4	14	0	0	17	0	12
	21	98	6	0	301	0	0	0	9	1	0	1	0	0	0	0	0
	22	25	6	55	144	163	211	88	89	42	12	29	0	1	0	0	0

Bron: Statbel.

Chemie (C20)

Tijdens het derde kwartaal van 2018, noteerde de **chemiesector (C20)** een enkel **faillissement** (zijnde het enige faillissement van de hele sector C20-C21-C22), een lichte stijging ten opzichte van het vorige kwartaal maar eveneens op jaarbasis. Dit faillissement vond plaats in subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten".

Met betrekking tot **banenverlies ten gevolge van faillissementen**, kende de chemiesector (C20) een ongunstige evolutie tijdens het derde kwartaal van 2018 met 12 extra banen die verloren gingen, zowel ten opzichte van het vorige kwartaal als ten opzichte van dezelfde periode in 2017. Alle 12 banen die verloren gingen, situeerden zich in de subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten".

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Life sciences (C21)

De **life sciences nijverheid (C21)** kende in het derde kwartaal van 2018 geen **faillissementen**, een status quo zowel in vergelijking met het vorige kwartaal als een jaar later, en dus ook geen **respectief verlies van werkgelegenheid**.

Kunststof en rubber (C22)

In het derde kwartaal van 2018 kende **de sector van de vervaardiging van rubber- en kunststof-producten (C22)** geen enkel bedrijfsfaillissement. Ook hier gaat het, net als bij de life sciences nijverheid (C21), om een status quo, zowel in vergelijking met het vorige kwartaal als een jaar geleden. Er werden dus ook geen **verloren banen** geregistreerd.

2.7.2. Oprichtingen, schrappingen en btw-inschrijvingen van ondernemingen

Btw-plichtige ondernemingen

In 2017 liet **de hele chemiesector (C20-C21-C22)**, met 1.981 btw-plichtige ondernemingen, een groei optekenen van hun aantal van 0,7 % ten opzichte van een jaar eerder. Ook het aantal belastingplichtigen steeg met 3,4 % ten opzichte van 2012 (van 1.916 naar 1.981), goed voor een stijging van 65 ondernemingen.

In 2017 kwam de ondernemingsdynamiek uit op 47,0 % binnen de **sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** en op 42,8 % binnen **de chemische nijverheid (C20)**.

Van de 1.981 btw-plichtige ondernemingen geregistreerd binnen de hele chemiesector (C20-C21-C22) in 2017, namen drie **subsectoren** 70,3 % van de btw-plichtige ondernemingen voor hun rekening. Het gaat om de volgende drie subsectoren: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" (854 van de 1.981 btw-plichtige ondernemingen), 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" (292 van de 1.981 btw-plichtige ondernemingen) en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (246 van de 1.981 btw-plichtige ondernemingen).

Tabel 2-8. Aantal btw-plichtige ondernemingen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22), volgens grootte

Klassen	Sectoren	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2012	2017/2016	Aandeel in 2017
minder dan 5 werknemers	20-22	1130	1142	1142	1141	1189	1203	6,5%	1,2%	100,0%
	20	469	483	461	461	491	515	9,8%	4,9%	42,8%
	21	106	120	133	130	137	142	34,0%	3,6%	11,8%
	22	555	539	548	550	561	546	-1,6%	-2,7%	45,4%
5-9 werknemers	20-22	139	134	142	143	133	138	-0,7%	3,8%	100,0%
	20	51	51	53	57	55	52	2,0%	-5,5%	37,7%
	21	4	6	6	7	3	8	100,0%	166,7%	5,8%
	22	84	77	83	79	75	78	-7,1%	4,0%	56,5%
10-19 werknemers	20-22	151	152	145	144	157	149	-1,3%	-5,1%	100,0%
	20	54	48	47	51	58	55	1,9%	-5,2%	36,9%
	21	6	9	6	7	11	7	16,7%	-36,4%	4,7%
	22	91	95	92	86	88	87	-4,4%	-1,1%	58,4%
20-49 werknemers	20-22	211	213	209	209	201	202	-4,3%	0,5%	100,0%
	20	74	74	74	74	75	76	2,7%	1,3%	37,6%
	21	9	10	13	14	12	11	22,2%	-8,3%	5,4%
	22	128	129	122	121	114	115	-10,2%	0,9%	56,9%
+50 werknemers	20-22	285	277	279	279	287	289	1,4%	0,7%	100,0%
	20	145	145	149	150	153	149	2,8%	-2,6%	51,6%
	21	30	29	30	32	34	34	13,3%	0,0%	11,8%
	22	110	103	100	97	100	106	-3,6%	6,0%	36,7%
Totaal	20-22	1916	1918	1917	1916	1967	1981	3,4%	0,7%	100,0%
	20	793	801	784	793	832	847	6,8%	1,8%	42,8%
	21	155	174	188	190	197	202	30,3%	2,5%	10,2%
	22	968	943	945	933	938	932	-3,7%	-0,6%	47,0%

Bron: Statbel.

De chemiesector (C20-C21-C22) bestaat voornamelijk uit kmo's (ondernemingen met minder dan 50 werknemers). In 2017, vertegenwoordigden de kmo's 85,4 % van de ondernemingen (1.692 van de 1.981 btw-plichtige ondernemingen). 71,1 % van deze ondernemingen hebben minder dan 5 werknemers in dienst (1.203 van de 1.692 ondernemingen).

Oprichtingen

Het aantal oprichtingen van ondernemingen binnen **de hele chemiesector (C20-C21-C22)** steeg met 14,8 % in 2017 ten opzichte van 2016, van 122 naar 140 nieuwe, opgerichte ondernemingen. Ten opzichte van 2012 is het aantal opgerichte ondernemingen eveneens gestegen met 52,2 % (van 92 naar 140 nieuwe, opgerichte ondernemingen). Net zoals bij de btw-plichtige ondernemingen, werd in 2017 49,3 % van deze oprichtingen van ondernemingen geschraagd door de **chemiesector (C20)** en 31,4 % door de sector **vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)**.

In 2017 gaat het bij de oprichtingen enkel om kmo's waarvan 97,1 % minder dan 5 werknemers in dienst heeft.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Tabel 2-9. Aantal oprichtingen van ondernemingen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22), volgens grootte

Klassen	Sectoren	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2012	2017/2016	Aandeel in 2017
minder dan 5 werknemers	20-22	85	105	90	77	119	136	60,0%	14,3%	100,0%
	20	34	46	29	34	57	68	100,0%	19,3%	50,0%
	21	18	23	22	11	16	25	38,9%	56,3%	18,4%
	22	33	36	39	32	46	43	30,3%	-6,5%	31,6%
5-9 werknemers	20-22	2	2	3	1	1	2	-	-	-
	20	1	0	2	1	1	0	-	-	-
	21	1	1	0	0	0	1	-	-	-
	22	0	1	1	0	0	1	-	-	-
10-19 werknemers	20-22	2	2	0	2	0	2	-	-	-
	20	0	0	0	1	0	1	-	-	-
	21	1	1	0	1	0	1	-	-	-
	22	1	1	0	0	0	0	-	-	-
20-49 werknemers	20-22	1	1	2	2	2	0	-	-	-
	20	0	0	0	0	1	0	-	-	-
	21	0	1	0	0	0	0	-	-	-
	22	1	0	2	2	1	0	-	-	-
+50 werknemers	20-22	2	0	5	5	0	0	-	-	-
	20	1	0	2	3	0	0	-	-	-
	21	1	0	2	1	0	0	-	-	-
	22	0	0	1	1	0	0	-	-	-
Totaal	20-22	92	110	100	87	122	140	52,2%	14,8%	100,0%
	20	36	46	33	39	59	69	91,7%	16,9%	49,3%
	21	21	26	24	13	16	27	28,6%	68,8%	19,3%
	22	35	38	43	35	47	44	25,7%	-6,4%	31,4%

Bron: Statbel.

Van de 140 geregistreerde oprichtingen van ondernemingen binnen alle chemiesectoren (C20-C21-C22) in 2017, is 57,1 % van deze oprichtingen toe te schrijven aan twee subsectoren. Het gaat om de volgende subsectoren: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" (41 van de 140 opgerichte ondernemingen) en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (39 van de 140 opgerichte ondernemingen).

Schrappingen

In 2017 kenden **alle chemiesectoren (C20-C21-C22)** een ongunstige evolutie op het gebied van schrappingen van ondernemingen. Het aantal schrappingen steeg immers met 27,0 % in 2017 ten opzichte van 2016, van 74 naar 94 stopgezette ondernemingen. Deze ongunstige evolutie is voornamelijk toe te schrijven aan **de chemische nijverheid (C20)**, die een stijging van het aantal schrappingen met 10 eenheden optekende (op 20 voor de volledige sector C20-C21-C22) en **de life sciences nijverheid (C21)**, die een stijging van het aantal schrappingen met 6 op een totaal van 20 voor de volledige sector C20-C21-C22 kende. Ten opzichte van 2012, heeft het aantal schrappingen echter een stijging gekend van 6,8 % (van 88 naar 94 stopgezette ondernemingen).

In 2017 situeerde 44,7 % van de schrappingen van ondernemingen zich bij de sector **vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** en 39,4 % bij **de chemische nijverheid (C20)**.

70,2 % van de schrappingen van bedrijven voor de hele sector (C20-C21-C22) situeert zich in drie subsectoren. Het gaat om de volgende subsectoren: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" (39 van de 94 stopgezette ondernemingen), 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (17 stopgezette ondernemingen) en 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" (10 stopgezette ondernemingen).

Tabel 2-10. Aantal schrappingen van ondernemingen in de drie nijverheidssectoren (C20-C21-C22), volgens grootte

Klassen	Sectoren	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2012	2017/2016	Aandeel in 2017
minder dan 5 werknemers	20-22	83	109	100	85	71	89	7,2%	25,4%	100,0%
	20	36	36	49	38	26	36	0,0%	38,5%	40,4%
	21	6	8	8	10	9	14	133,3%	55,6%	15,7%
	22	41	65	43	37	36	39	-4,9%	8,3%	43,8%
5-9 werknemers	20-22	0	1	0	1	1	1	-	-	-
	20	0	1	0	0	0	1	-	-	-
	21	0	0	0	1	0	0	-	-	-
	22	0	0	0	0	1	0	-	-	-
10-19 werknemers	20-22	1	1	0	0	0	2	-	-	-
	20	0	0	0	0	0	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	0	1	-	-	-
	22	1	1	0	0	0	1	-	-	-
20-49 werknemers	20-22	0	0	0	1	1	2	-	-	-
	20	0	0	0	0	1	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	0	0	-	-	-
	22	0	0	0	1	0	2	-	-	-
+50 werknemers	20-22	4	1	1	3	1	0	-	-	-
	20	3	0	0	1	0	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	0	0	-	-	-
	22	1	1	1	2	1	0	-	-	-
Totaal	20-22	88	112	101	90	74	94	6,8%	27,0%	100,0%
	20	39	37	49	39	27	37	-5,1%	37,0%	39,4%
	21	6	8	8	11	9	15	150,0%	66,7%	16,0%
	22	43	67	44	40	38	42	-2,3%	10,5%	44,7%

Bron: Statbel.

In 2017 waren alle geschrapte bedrijven in de chemische sector als geheel (C20-C21-C22) kmo's en had 94,7 % van hen minder dan 5 werknemers in dienst.

In 2017 kenden alle chemiesectoren (C20-C21-C22) een **positief nettosaldo** (140 opgerichte ondernemingen tegenover 94 stopgezette ondernemingen, wat neerkomt op een positief verschil van 48 ondernemingen). De **chemische nijverheid (C20)** was daarbij goed voor 69,7 % van dit positieve nettosaldo.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

2.8. Buitenlandse handel

2.8.1. Inleiding

De cijfers van de buitenlandse handel volgens de NACE-nomenclatuur die in dit verslag voorgesteld worden, zijn afkomstig van de Nationale Bank van België (NBB) en volgen het communautair concept¹⁶. In 2017 vertegenwoordigde de uitvoer van deze sectoren (C20-C21-C22) 31,8 % van de totale Belgische uitvoer (C20: 18 %, C21: 11,1 %, C22: 2,7 %). Deze sectoren zijn daarnaast ook goed voor 26,6 % van de totale Belgische invoer (C20: 14,3 %, C21: 9,7 %, C22: 2,6 %). In 2017 bedroeg het handelssaldo voor de drie sectoren (C20-C21-C22) 24,8 miljard euro, terwijl het handelssaldo van alle handel in België tijdens dezelfde periode beperkt bleef tot 19,1 miljard euro. Zo oefenden de chemiesectoren (C20-C21-C22) over het algemeen een aanzienlijke positieve invloed uit op de handelsbalans van België. Tijdens het eerste semester van 2018 kwam het handelssaldo van de chemiesector (C20-C21-C22) uit op 13,4 miljard euro, wat overeenkomt met een stijging van 0,8 miljard euro ten opzichte van de eerste zes maanden van 2017.

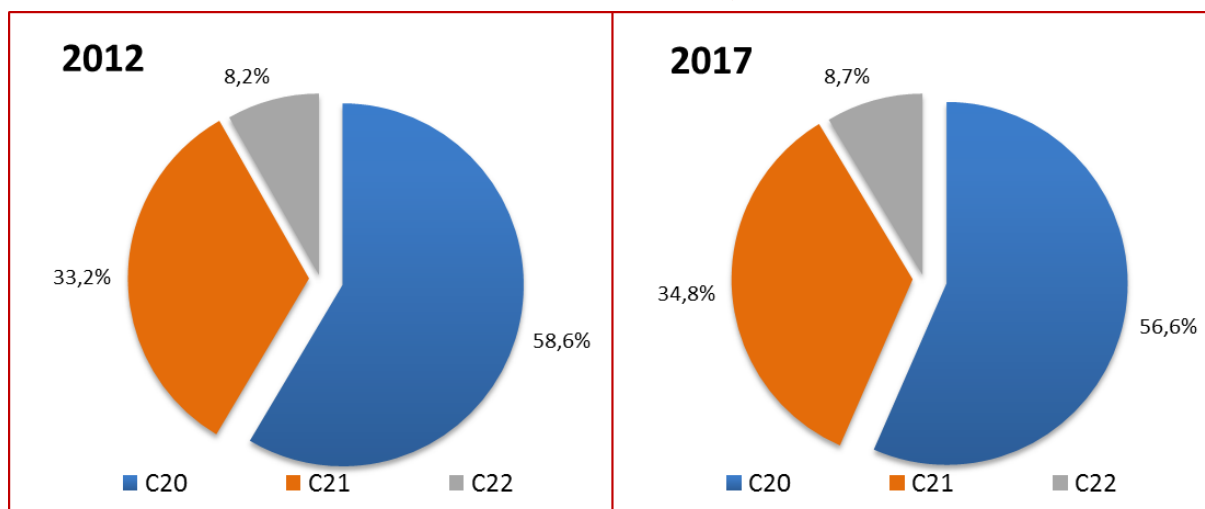
In 2017 speelde de chemische nijverheid (C20) een vooraanstaande rol bij de **uitvoer** waarbij deze sector alleen goed is voor meer dan de helft (56,6 %) van de Belgische uitvoer van deze drie sectoren samen. De farmaceutische nijverheid (C21) vertegenwoordigt eveneens een belangrijk aandeel van de Belgische uitvoer van deze drie sectoren, goed voor meer dan een derde (34,8 %). De sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof, tot slot, (C22) vormt de meest zwakke van de hier geanalyseerde sectoren, met een Belgische uitvoer van deze producten die minder dan een tiende (8,7 %) bedraagt van de uitvoer van de drie sectoren samen (C20-C21-C22). Voor de **invoer** geldt hetzelfde. In 2017 vormde de chemische nijverheid het zwaargewicht (C20), goed voor 53,8 % van de Belgische invoer van de drie hier in aanmerking genomen sectoren. De farmaceutische nijverheid vormde de tweede belangrijkste sector (C21) en was goed voor meer dan een derde (36,3 %) van de Belgische invoer van de drie sectoren samen. De sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) vertegenwoordigde dan weer een klein aandeel (9,8 %) van de Belgische invoer van deze drie sectoren. In vergelijking met 2016 is het aandeel van de chemische nijverheid, zowel voor de uitvoer als voor de invoer, toegenomen, terwijl het aandeel van de farmaceutische nijverheid is afgenomen. De kunststof- en rubbersector bleef daarentegen stabiel.

Zoals blijkt uit grafiek 2-10 is het aandeel van de uitvoer van elk van de drie sectoren in verhouding tot het totaal (C20-C21-C22) volgens het communautaire concept relatief stabiel gebleven ten opzichte van 2012, hoewel het aandeel van de chemische nijverheid (C20-C21-C22) enigszins is afgenomen ten gunste van de andere twee sectoren.

¹⁶ Volgens de NBB heeft het communautaire concept betrekking op alle in- en uitvoerbewegingen van goederen, met inbegrip van aankoop (invoer) en verkoop (heruitvoer) in België tussen niet-ingezeten bedrijven.

Grafiek 2-10. Aandeel van de uitvoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, communautair concept

(aandeel in de totale uitvoer van de drie sectoren)

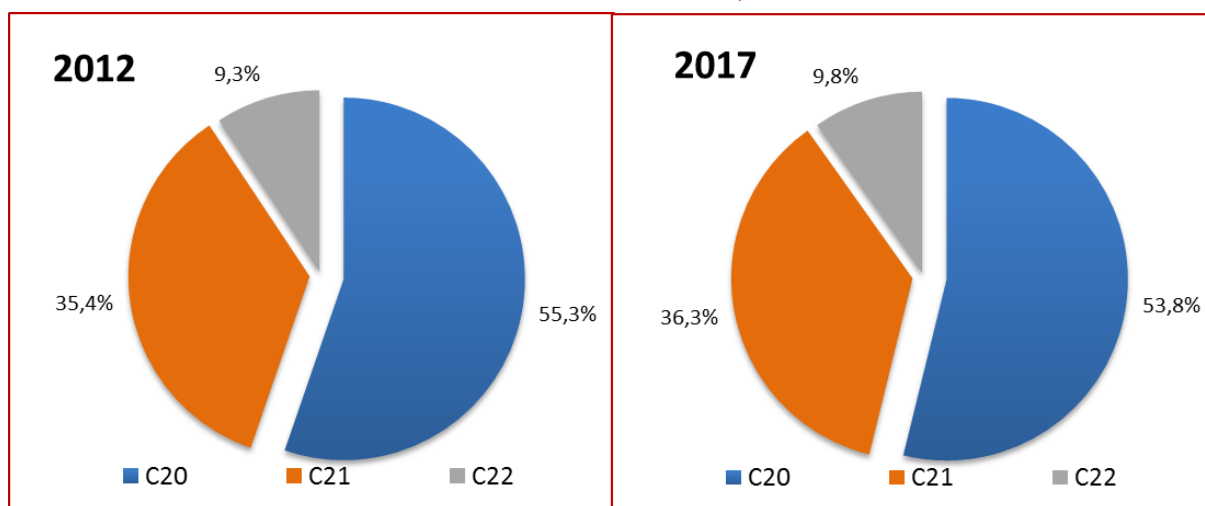

Bron: NBB (INR).

Zoals blijkt uit grafiek 2-11 is, in navolging van de uitvoer, ook het aandeel van de invoer van elk van de drie sectoren in verhouding tot het totaal (C20-C21-C22) volgens het communautaire concept relatief stabiel gebleven ten opzichte van 2012, hoewel het aandeel van de chemische nijverheid (C20) opnieuw enigszins is afgenomen ten gunste van de andere twee sectoren.

Grafiek 2-11. Aandeel van de invoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, communautair concept

(aandeel in de totale invoer van de drie sectoren)

Bron: NBB (INR).

Handelscijfers volgens het nationale concept¹⁷ vormen een alternatief voor de handelscijfers volgens het communautaire concept. Ze bieden het voordeel dat uitsluitend een beroep wordt gedaan op in België gevestigde vennootschappen en verminderen in belangrijke mate de aandacht voor het

¹⁷ Volgens de NBB omvat het nationale concept enkel invoer- en uitvoeroperaties waarbij een in België gevestigde onderneming betrokken is.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

quasitransiteffect in de handel. Hoewel de handelscijfers volgens het nationale concept het mogelijk maken om een visie te hebben die dichter bij de realiteit van de Belgische bedrijven aanleunt, laten ze geen vergelijking op internationaal niveau toe.

Tabel 2-11 geeft een indicatie van wat de **uitvoer en invoer** van elk van de in dit verslag geanalyseerde sectoren **volgens de twee concepten (nationaal en communautair)** vertegenwoordigen, alsmede het relatieve aandeel van de handel volgens het nationale concept in vergelijking met de handel volgens het communautaire concept.

Tabel 2-11. Vergelijking van de handelscijfers voor het jaar 2017 volgens het nationale en het communautaire concept.

(in miljoen euro)

Stroom	NACE-code	Nationaal concept	Communautair concept	%
Uitvoer	C20-C22	86.031,0	121.345,3	70,9%
	C20	48.616,9	68.655,4	70,8%
	C21	29.032,7	42.190,1	68,8%
	C22	8.381,5	10.499,8	79,8%
Invoer	C20-C22	70.420,1	96.517,8	73,0%
	C20	37.308,7	51.968,4	71,8%
	C21	25.247,2	35.058,9	72,0%
	C22	7.864,3	9.490,5	82,9%

Bron: NBB (INR).

Aangezien de handel volgens het communautaire concept ruimer is en ook transacties met een niet-ingezeten onderneming omvat, is het normaal dat de cijfers voor dat concept hoger liggen.

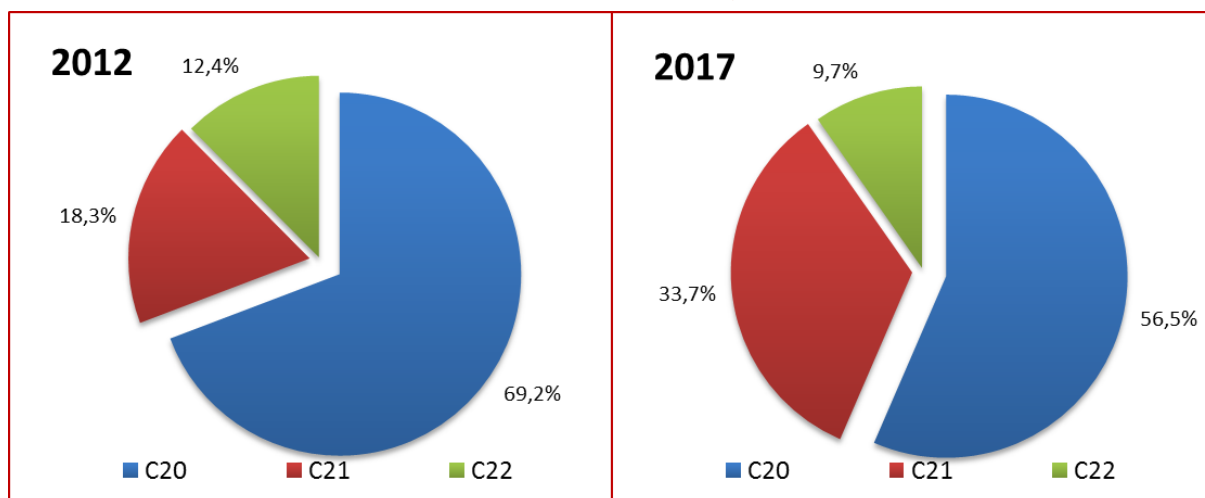
Voor de drie sectoren (C20-C21-C22) bedroeg de Belgische **uitvoer volgens het nationale concept** 86 miljard euro en vertegenwoordigde deze 70,9 % van de uitvoer volgens het communautaire concept (121,3 miljard euro) in 2017, wat erop zou wijzen dat 29,1 % van de handel in goederen in deze sectoren in doorvoer is.

Wat de **invoer** betreft, bedroegen de cijfers volgens het nationale concept voor de drie sectoren (C20-C21-C22) 70,4 miljard euro, ofwel 73 % van de Belgische invoer volgens het communautaire concept (96,5 miljard euro), wat neerkomt op een doorvoeraandeel van 27 %.

Het verloop van het gewicht van de sectoren ten opzichte van het geheel van de drie sectoren (C20-C21-C22) is volgens het nationale concept meer uitgesproken dan volgens het communautaire concept. Zowel het gewicht van de uitvoer (grafiek 2-12) als van de invoer (grafiek 2-13) van de farmaceutische nijverheid (C21) in de totale handel van de sector (C20-C21-C22) is namelijk aanzienlijk toegenomen en zelfs bijna verdubbeld tussen 2012 en 2017. Die toename van het handelsgewicht van de farmaceutische nijverheid volgens het nationale concept ging vooral ten koste van de chemische nijverheid (C20). Het aandeel van de handel in kunststoffen en rubber (C22) binnen de handel van de sector als geheel is daarnaast eveneens afgenomen.

Grafiek 2-12. Aandeel van de uitvoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, nationaal concept

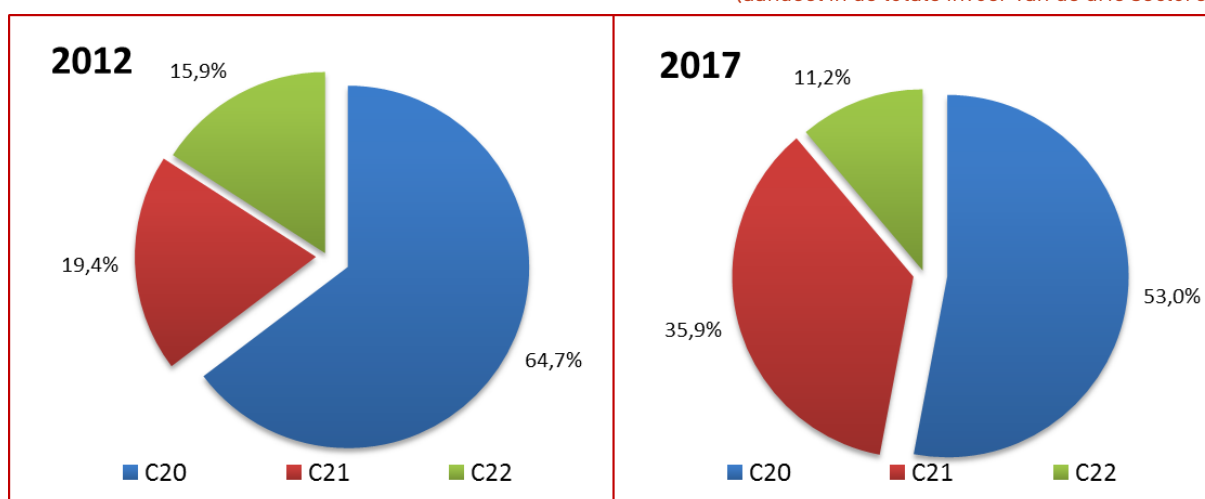
(aandeel in de totale uitvoer van de drie sectoren)

Bron: NBB (INR).

Grafiek 2-13. Aandeel van de invoer van de sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) in 2012 en 2017, nationaal concept

(aandeel in de totale invoer van de drie sectoren)

Bron: NBB (INR).

De rest van dit hoofdstuk bevat een analyse van de Belgische uitvoer, invoer en handelsbalans voor de drie sectoren die in dit verslag worden besproken. Dat wordt gevolgd door een identificatie van de belangrijkste handelspartners voor elke sector. Tot slot wordt er een meer gedetailleerde benadering, met een opsplitsing van de handel per productgroep, gehanteerd om een duidelijk beeld te krijgen van de handelsstromen in de subsectoren.

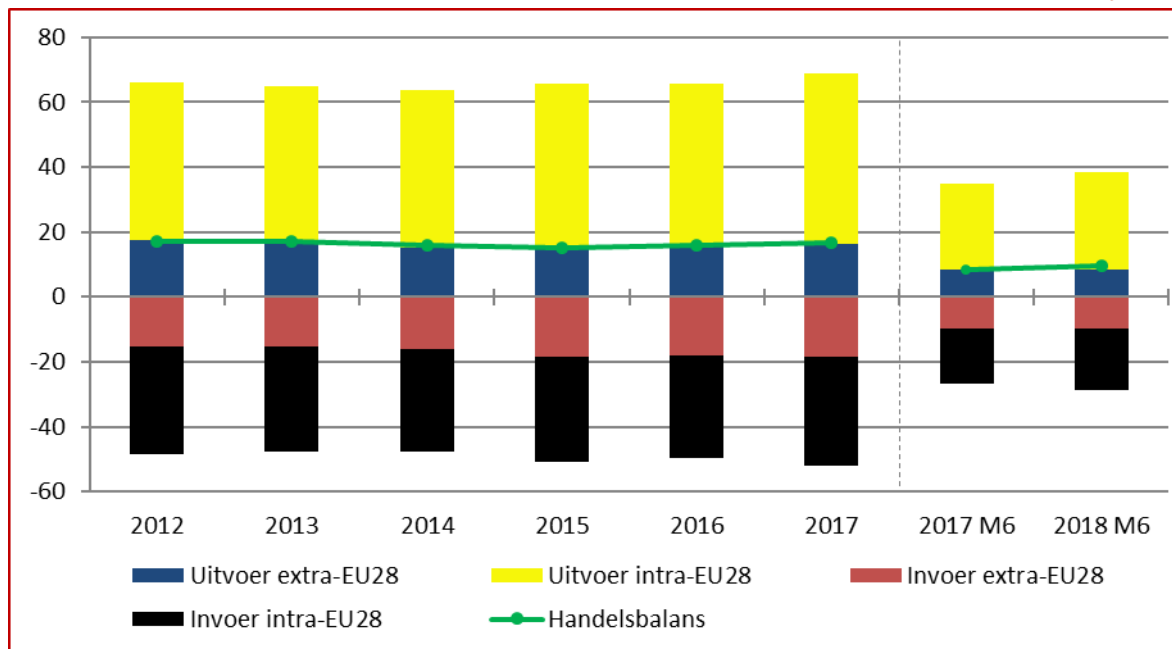
"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

2.8.2. Uitvoer, invoer en handelsbalansen

Chemie (C20)

Grafiek 2-14. Buitenlandse handel in de chemische nijverheid (C20)

(in miljard euro)

Bron: NBB (INR).

Tijdens het eerste semester van 2018 is de totale **uitvoer** van chemische producten (C20) lichtjes toegenomen, uitkomend op 38,2 miljard euro tegenover 34,9 miljard euro tijdens het **eerste semester** van 2017, een stijging van 9,5 %. In **2017** steeg ook de Belgische uitvoer van chemische producten (68,7 miljard euro) ten opzichte van een jaar eerder (65,5 miljard euro) en was deze voornamelijk bestemd voor de Europese markt, goed voor 76,4 % van de Belgische uitvoer van chemische producten en een totaalbedrag van 52,5 miljard euro.

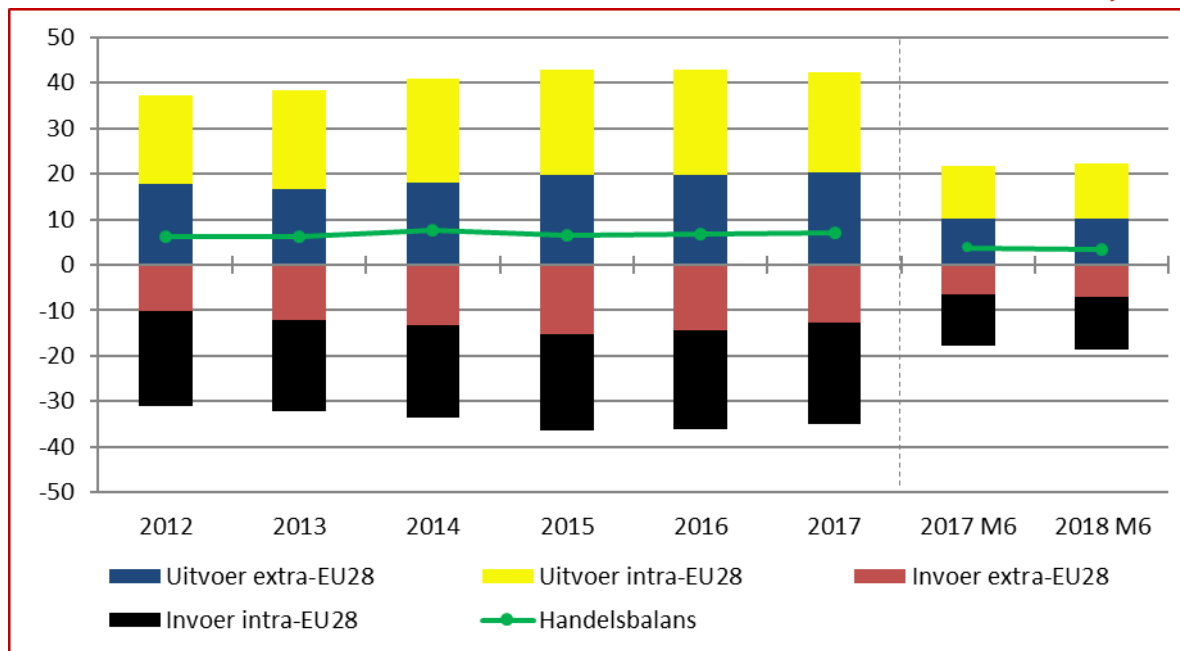
Net als de uitvoer bleek ook de **invoer** in de **eerste helft** van 2018 verbeterd ten opzichte van dezelfde periode in 2017, met een stijging van 8,2 % tot 28,8 miljard euro tegenover 26,6 miljard euro een jaar eerder. In **2017** bleek de invoer van chemische stoffen (52 miljard euro) eveneens dynamischer dan in 2016 (49,7 miljard euro). Net als bij de uitvoer ging het bij de invoer voornamelijk om de EU-lidstaten die 64,3 % van de totale invoer uit de chemische nijverheid voor hun rekening nemen.

Tijdens de hele beschouwde periode vertoonde de **handelsbalans** een overschot. Bovendien blijkt het handelssaldo lichtjes gestegen, met 1,1 miljard euro, tussen het eerste semester van 2017 en het eerste semester van 2018, uitkomend op 9,4 miljard euro, waarmee de in 2016 ingezette verbetering aanhoudt.

Life sciences (C21)

Grafiek 2-15. Buitenlandse handel in de sector van de life sciences (C21)

(in miljard euro)

Bron: NBB (INR).

Tijdens het **eerste semester** van 2018 is de totale **uitvoer** van farmaceutische producten (C21) licht toegenomen, uitkomend op 22,1 miljard euro tegenover 21,6 miljard euro tijdens het eerste semester van 2017, wat neerkomt op een stijging met 2,4 %. In **2017** bedroeg de Belgische uitvoer van farmaceutische producten 42,2 miljard, een daling van 1,7 % ten opzichte van een jaar eerder. Hij was bestemd voor zowel de Europese als de niet-Europese markt, goed voor respectievelijk 51,8 % en 48,2 % van de Belgische uitvoer van farmaceutische producten.

Net zoals de uitvoer, is ook de **invoer** van farmaceutische producten toegenomen tijdens het **eerste semester** van 2018, ten opzichte van een jaar eerder, van 17,9 miljard euro naar 18,7 miljard euro, wat neerkomt op een stijging met 4,7 %. In **2017** kwam de invoer van farmaceutische producten (goed voor 35,1 miljard euro, wat neerkomt op een daling met 3,1 % ten opzichte van 2016), voornamelijk uit EU-lidstaten die goed waren voor 64,1 % van de totale invoer van de farmaceutische nijverheid ofwel een bedrag van 22,5 miljard euro.

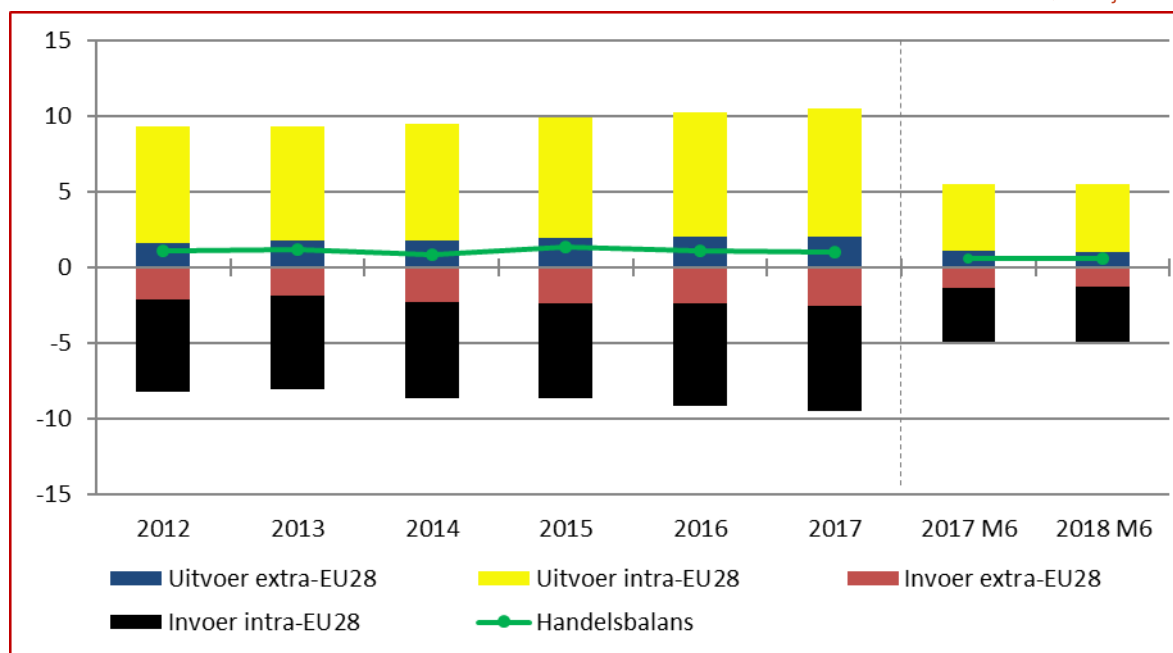
De **handelsbalans** is in de betrokken periode positief en verbetert sinds 2016. Het overschot is echter tussen de eerste helft van 2017 en de eerste helft van 2018 met 0,3 miljard euro gedaald als gevolg van een dynamischere invoerbeweging. Het handelsoverschot kwam daarmee uit op een saldo van 3,4 miljard euro over deze laatste periode.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Kunststof en rubber (C22)

Grafiek 2-16. Buitenlandse handel van de kunststof- en rubbersector (C22)

(in miljard euro)

Bron: NBB (INR).

Tijdens het **eerste semester** van 2018 is de totale **uitvoer** van kunststof en rubber (C22) eveneens lichtjes toegenomen, uitkomend op 5,50 miljard euro tegenover 5,47 miljard euro tijdens het eerste semester van 2017, goed voor een stijging van 0,6 %. In **2017** steeg de Belgische uitvoer van kunststof en rubber (10,5 miljard euro) met 2,8 % jaar op jaar. De uitvoer in kwestie is daarbij voornamelijk bestemd voor de Europese markt die op zich goed is voor 80,5 % van de Belgische uitvoer in deze sector of 8,4 miljard euro.

De **invoer** van kunststof en rubber is eveneens licht gestegen tijdens het **eerste semester** van 2018 ten opzichte van een jaar eerder, uitkomend op 4,92 miljard euro tegenover 4,90 miljard euro voor dezelfde periode vorig jaar, goed voor een stijging van 0,4 %. In **2017** steeg de invoer van kunststoffen en rubber (9,5 miljard) met 4,1 %. De invoer in kwestie is daarbij voornamelijk afkomstig van EU-lidstaten die goed zijn voor 73,1 % van de totale invoer van de kunststof- en rubbersector, wat neerkomt op een bedrag van 6,9 miljard euro.

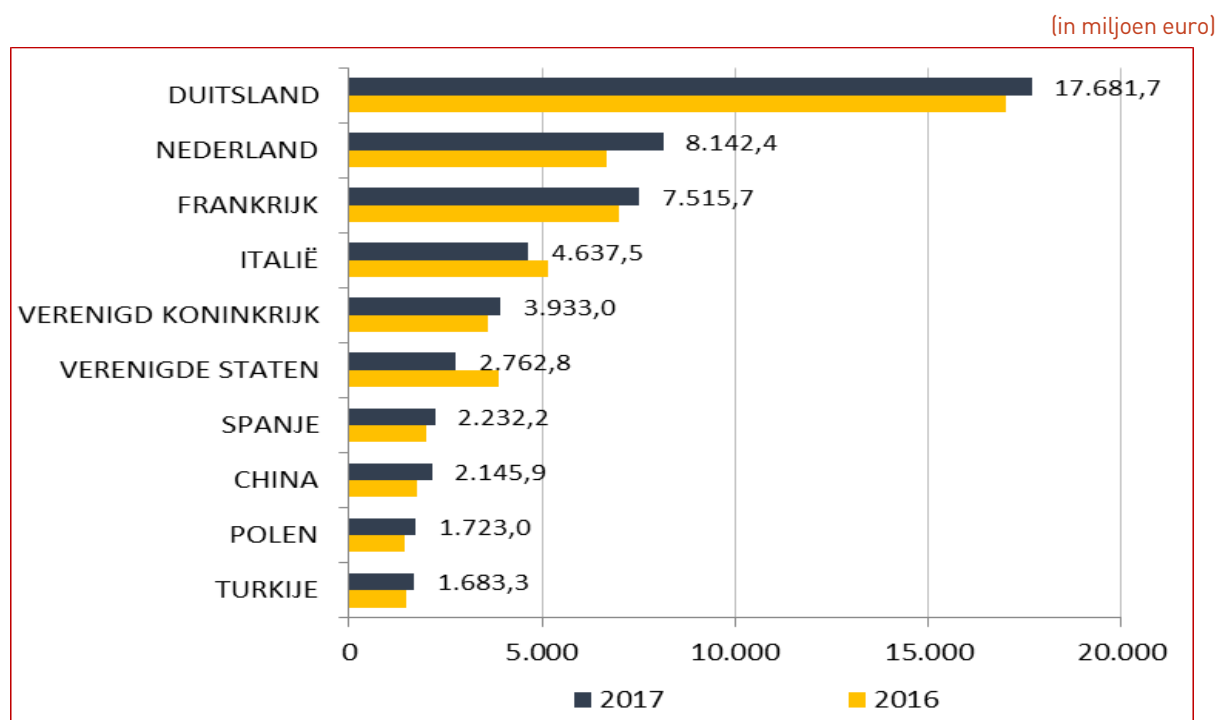
De **handelsbalans** vertoont in de geanalyseerde periode een overschot, hoewel er sinds 2016 wel sprake is van een daling. Het saldo bleef evenwel relatief stabiel tussen de eerste helft van 2017 en de eerste helft van 2018 en bedroeg bijna 0,6 miljard euro.

2.8.3. Handelspartners voor de uitvoer

Uit de analyse van de handelspartners kan worden afgeleid dat het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten essentiële partners zijn voor België. De chemiesector (C20-C21-C22) dient dan ook bijzondere aandacht te hebben voor de uitkomst van de brexit-onderhandelingen, die een invloed kan hebben op de toekomstige activiteiten binnen de sector. Hetzelfde geldt voor de mogelijke protectionistische maatregelen van de regering Trump, gezien de plaats van de Verenigde Staten in de handelsbetrekkingen van België, en dat in het bijzonder voor de farmaceutische nijverheid (C21). Tarifaire of niet-tarifaire belemmeringen zouden immers het handelsverkeer van elk van de hier geanalyseerde sectoren merkbaar kunnen beïnvloeden, zowel wat uitvoer als invoer betreft.

Chemie (C20)

Grafiek 2-17. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de chemische nijverheid (C20) in 2016 en 2017

Bron: NBB (INR).

In 2017 hebben de buurlanden van België in grote mate bijgedragen tot de sterke **uitvoer van chemische producten (C20)** van het land. Op basis van ranking zijn Duitsland (17,7 miljard euro), Nederland (8,1 miljard euro) en Frankrijk (7,5 miljard euro) immers de drie belangrijkste afzetmarkten voor de Belgische uitvoer van deze producten. Die drie landen zijn samen goed voor bijna de helft (48,6 %) van de Belgische uitvoer aan chemische producten, waarvan Duitsland alleen al meer dan een kwart (25,6 %) voor zijn rekening neemt.

Het Verenigd Koninkrijk staat op de vijfde plaats als het gaat om het land dat in 2017 Belgische chemische producten afnam, met een waarde van bijna 3,9 miljard euro aan Belgische chemische producten of een aandeel van 5,7 %. Ondanks een aantal onzekerheden in verband met de brexit is de Belgische uitvoer van chemicaliën naar het Verenigd Koninkrijk tussen 2016 en 2017 toegenomen, zowel in waarde als in relatieve verhouding tot de totale Belgische uitvoer van chemische stoffen.

De Verenigde Staten golden in 2017 als de zesde grootste afzetmarkt voor de Belgische uitvoer aan chemische producten (2,8 miljard euro). De Belgische uitvoer naar de Amerikaanse markt daalde echter met 29,2 % ten opzichte van 2016 (3,9 miljard euro).

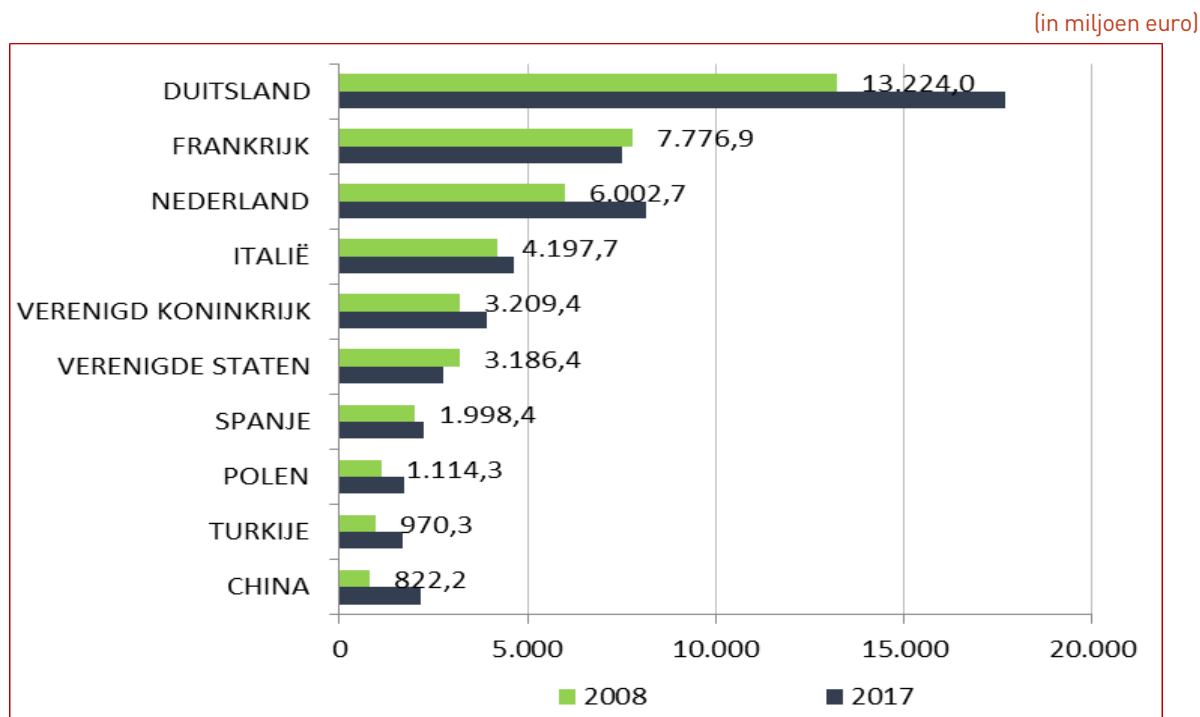
Bovendien staan er drie **landen van buiten de Europese Unie** in de top tien van Belgische handelspartners voor uitvoer van deze sector. Het gaat om de Verenigde Staten (2,8 miljard euro), China (2,1 miljard euro) en Turkije (1,7 miljard euro).

In **vergelijking met 2016** is de waarde van de uitvoer naar de landen in de top 10 gestegen, met uitzondering van de uitvoer naar Italië en de Verenigde Staten.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Zoals blijkt uit grafiek 2-17, zijn de 10 belangrijkste afzetmarkten voor de Belgische uitvoer in de chemische nijverheid **in vergelijking met 2008** identiek aan die in 2017. Terwijl de uitvoer naar China explodeerde (+161 %), steeg de uitvoer naar Duitsland (+33,7 %) en Nederland (+35,6 %) het sterkst in waarde. De Belgische uitvoer is daarentegen gekrompen in de handel met Frankrijk (-3,4 %) en de Verenigde Staten (-13,3 %).

Grafiek 2-18. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2017

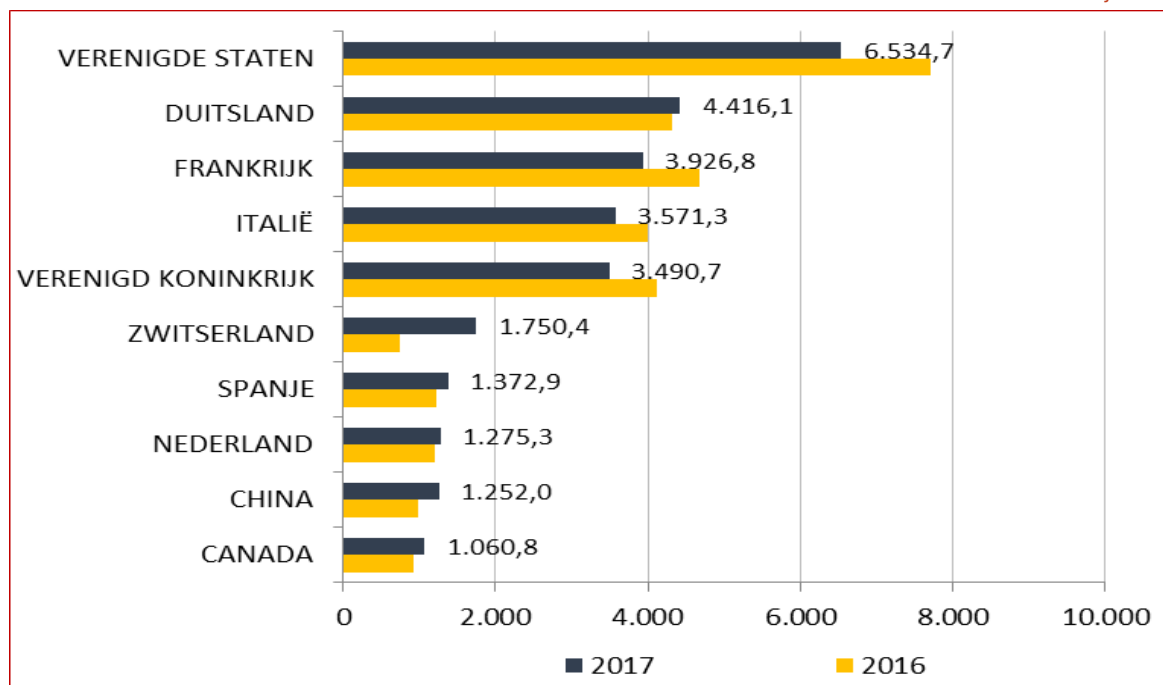

Bron: NBB (INR).

Life sciences (C21)

Grafiek 2-19. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2016 en 2017

(in miljoen euro)

Bron: NBB (INR).

In 2017 zijn de Verenigde Staten (6,5 miljard euro), Duitsland (4,4 miljard euro) en Frankrijk (3,9 miljard euro), op basis van ranking, de drie belangrijkste afzetmarkten van België voor de **uitvoer van farmaceutische producten (C21)**. Meer dan een derde (35,3 %) van de Belgische uitvoer van farmaceutische producten gaat ernaartoe.

In 2017 was **het Verenigd Koninkrijk** (3,5 miljard euro) de vijfde grootste markt voor de Belgische uitvoer van deze producten, goed voor 8,3 % van de totale uitvoer. Het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in de Belgische farmaceutische uitvoer daalde echter vanaf 2016, toen het 9,6 % bedroeg.

Ondanks de eerste plaats van de **Verenigde Staten** op de Belgische ranglijst van uitvoerpartners voor de farmaceutische nijverheid (C21) in 2017 (6,5 miljard euro), is de uitvoer naar de Amerikaanse markt toch met 15,2 % gedaald ten opzichte van 2016 (7,7 miljard euro).

Naast de Verenigde Staten behoorden drie **landen van buiten de Europese Unie** tot de 10 belangrijkste handelspartners wat betreft de Belgische uitvoer voor deze sector in 2017, namelijk Zwitserland (1,8 miljard euro), China (1,3 miljard euro) en Canada (1,1 miljard euro).

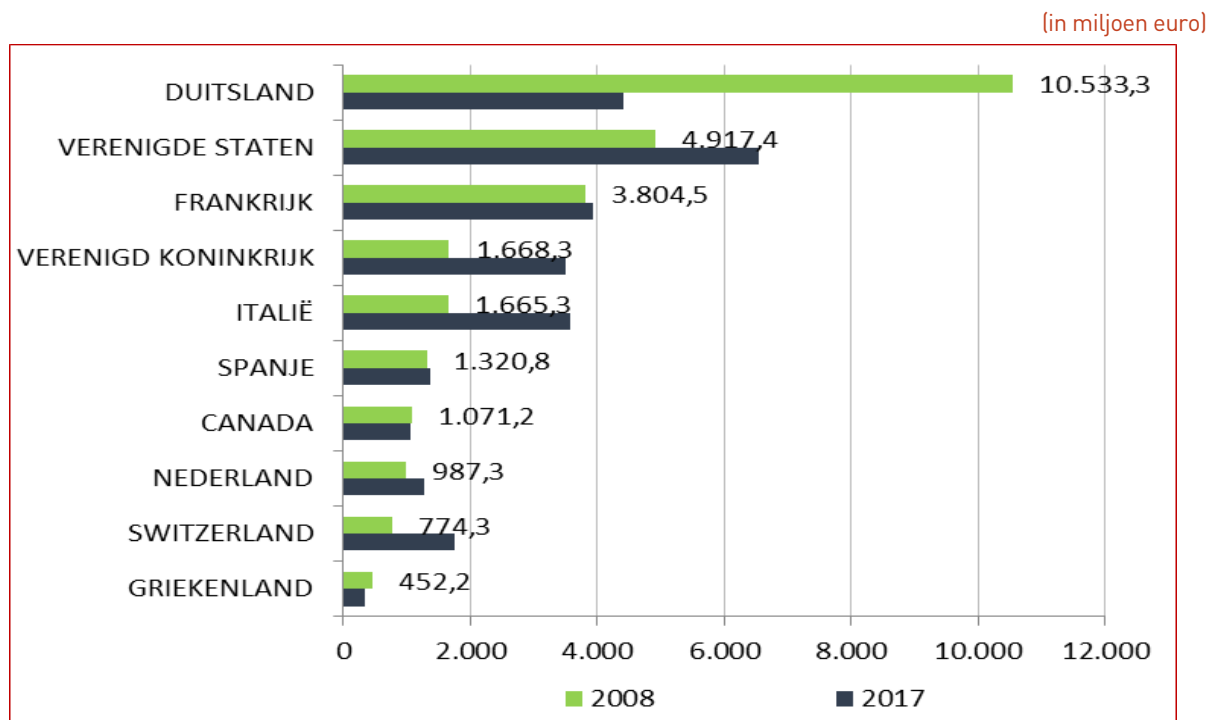
Vergeleken met 2016 is de waarde van de uitvoer gedaald voor 4 van de belangrijkste afzetmarkten in de top 10. Het betreft de uitvoer naar de Verenigde Staten (-15,2 %), Frankrijk (-15,9 %), Italië (-10,8 %) en het Verenigd Koninkrijk (-15,3 %).

In 2017 waren 9 van de 10 belangrijkste afzetmarkten voor de Belgische farmaceutische uitvoer identiek aan die van **2008**. Terwijl Griekenland nog op de 10e plaats stond op de ranglijst van 2008 (452,2 miljoen euro), verliet het land de ranglijst en kwam China in 2017 in de top 10 van

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

de belangrijkste partnerlanden. Hoewel de Belgische uitvoer van farmaceutische producten naar Duitsland in 2008 veel hoger was dan die naar andere bestemmingen, is ze sindsdien sterk gedaald (-58,1 %). De andere bestemmingen daarentegen zijn tussen 2008 en 2017 in belang toegenomen voor de Belgische farmaceutische uitvoer en dat geldt met name voor het Verenigd Koninkrijk (+109,2 %), Italië (+114,5 %) en Zwitserland (+126,1 %).

Grafiek 2-20. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2008 en 2017

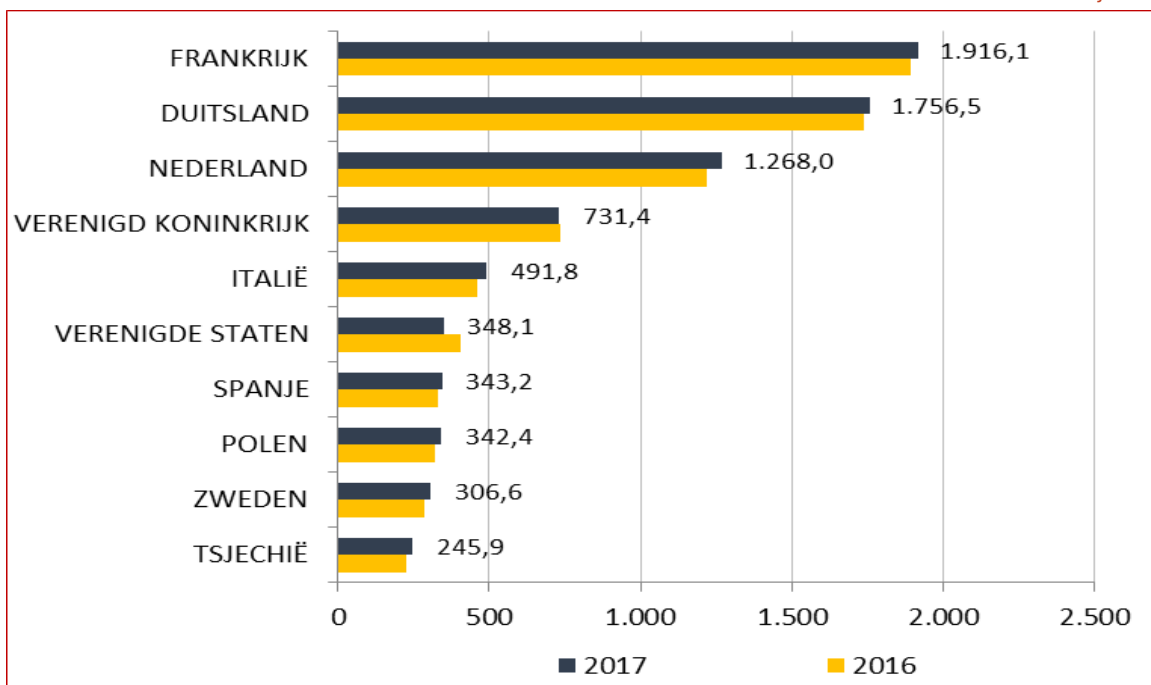

Bron: NBB (INR).

Kunststof en rubber (C22)

Grafiek 2-21. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2016 en 2017

(in miljoen euro)

Bron: NBB (INR).

Net zoals bij de chemische nijverheid (C20), vormden de buurlanden van België, in 2017, de voornaamste afzetmarkten inzake **uitvoer van kunststof en rubber (C22)**. Frankrijk (1,9 miljard euro), Duitsland (1,8 miljard euro) en Nederland (1,3 miljard euro) staan immers bovenaan de lijst en zijn goed voor bijna de helft (47,1 %) van de Belgische uitvoer van kunststof en rubber.

Het **Verenigd Koninkrijk** staat op de vierde plaats als afzetmarkt voor Belgische kunststof en rubber in 2017, met een aandeel van 7 % van de Belgische uitvoer van deze sector. Daarbij daalde dit aandeel ten opzichte van 2016, toen de Belgische uitvoer van kunststof en rubber naar het Verenigd Koninkrijk goed was voor 7,2 % van de Belgische uitvoer van deze sector.

Eén enkel **land van buiten de Europese Unie** staat verder in de top tien van Belgische handelspartners voor 2017. Dat zijn de Verenigde Staten (348,1 miljoen euro), op de zesde plaats.

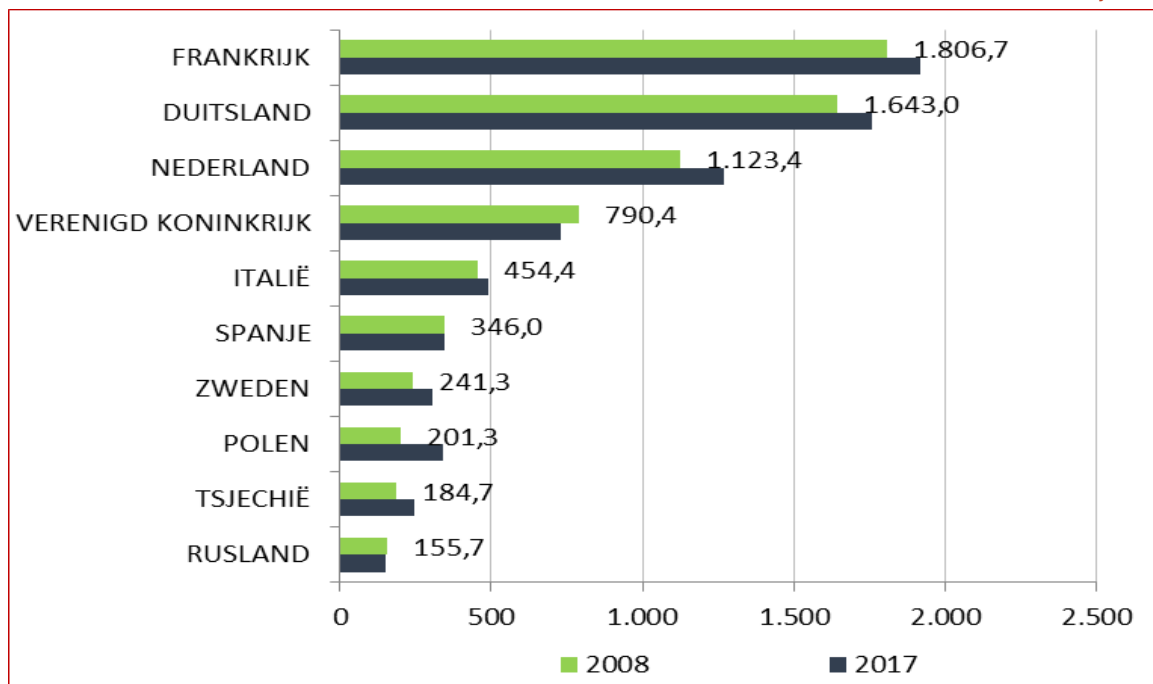
In vergelijking met 2016 steeg de Belgische uitvoer van kunststof en rubber naar de top 10 van de markten, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk en de **Verenigde Staten**, waarvoor er een daling van respectievelijk -0,6 % en -14,5 % genoteerd werd.

9 landen in de top 10 van **2008** staan er ook in 2017 in. Terwijl Rusland in 2008 (155,7 miljoen euro) op de 10e plaats stond in de rangschikking van de Belgische kunststof- en rubberuitvoermarkten, zakte het in 2017 naar de 13e plaats (149,1 miljoen euro). De Verenigde Staten daarentegen staan in 2017 wel in de ranglijst, terwijl ze in 2008 nog op de 11e plaats strandden (152,6 miljoen euro). De uitvoer naar Polen kende intussen de beste groei tussen 2008 en 2017 (+70,1 %).

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Grafiek 2-22. Belangrijkste partnerlanden voor uitvoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2017

(in miljoen euro)

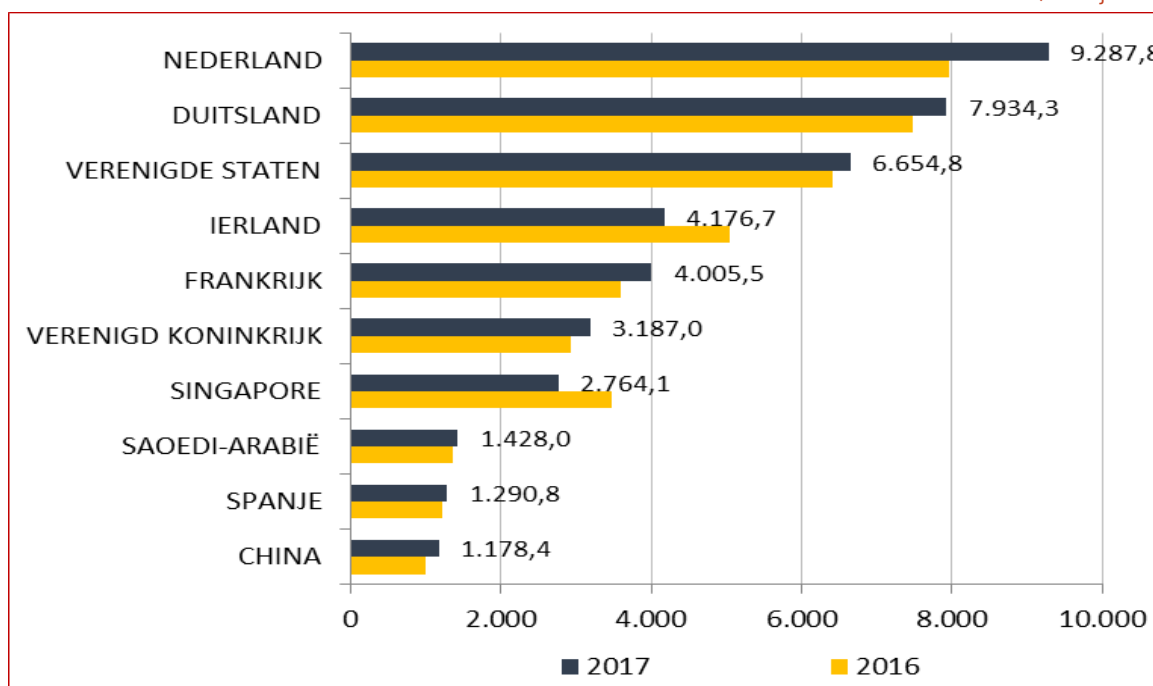
Bron: NBB (INR).

2.8.4. Handelspartners voor de invoer

Chemie (C20)

Grafiek 2-23. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de chemische nijverheid (C20) in 2016 en 2017

(in miljoen euro)

Bron: NBB (INR).

België heeft in 2017 voornamelijk **chemische producten (C20) ingevoerd** uit Nederland (9,3 miljard euro), Duitsland (7,9 miljard euro) en de Verenigde Staten (6,7 miljard euro). Ook de invoer uit Nederland liet een opmerkelijke stijging zien van circa 16,5 %. Samen voorzagen die drie landen de Belgische markt van bijna de helft (45,9 %) van de invoer van chemische producten. Ook dat aandeel is gestegen ten opzichte van vorig jaar (44,1 %).

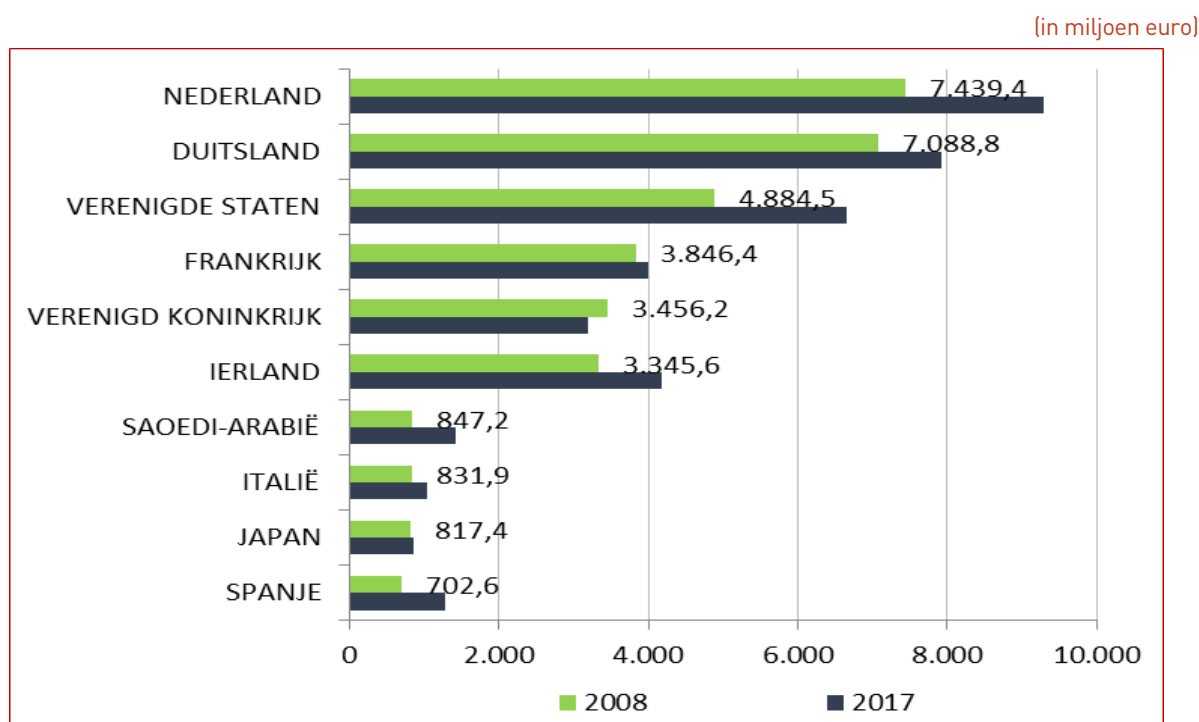
De Belgische invoer van chemische producten uit **het Verenigd Koninkrijk** is in 2017 toegenomen (+8,8 %). Het Verenigd Koninkrijk is de 6e grootste leverancier van chemische producten aan de Belgische markt in 2017, waarbij België deze producten voor bijna 3,2 miljard euro invoert.

De landen van buiten de Europese Unie lijken voor deze sector eveneens belangrijke leveranciers te zijn voor België. Naast de **Verenigde Staten** (6,7 miljard euro) behoorden Singapore (2,8 miljard euro), Saoedi-Arabië (1,4 miljard euro) en China (1,2 miljard euro) in 2017 immers ook tot de tien belangrijkste leveranciers van chemische producten voor de Belgische markt.

In vergelijking met 2016 steeg de Belgische invoer van chemicaliën voor 8 van de 10 partnerlanden in de top-10. Alleen de invoer uit Ierland (-17,2 %) en Singapore (-20,6 %) vertoonde een daling die bovendien bijzonder uitgesproken was.

In vergelijking met 2008 hebben de belangrijkste leveranciers op de Belgische markt voor wat betreft de invoer van chemische stoffen twee veranderingen ondergaan. Italië (831,9 miljoen) en Japan (817,4 miljoen), die in 2008 respectievelijk op de 8e en 9e plaats prijken in de rangschikking van de belangrijkste leveranciers, staan in 2017 niet langer in de top 10 van de belangrijkste leveranciers. Singapore (2,8 miljard euro) en China (1,2 miljard euro) daarentegen staan in 2017 in de top 10, terwijl dat in 2008 nog niet zo was. Van de invoer afkomstig van de 10 grootste leveranciers in 2008 is alleen de invoer uit het Verenigd Koninkrijk op lange termijn gedaald (-7,8 %). Daarnaast werd de beste groei genoteerd voor Spanje (+83,7 %).

Grafiek 2-24. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2017

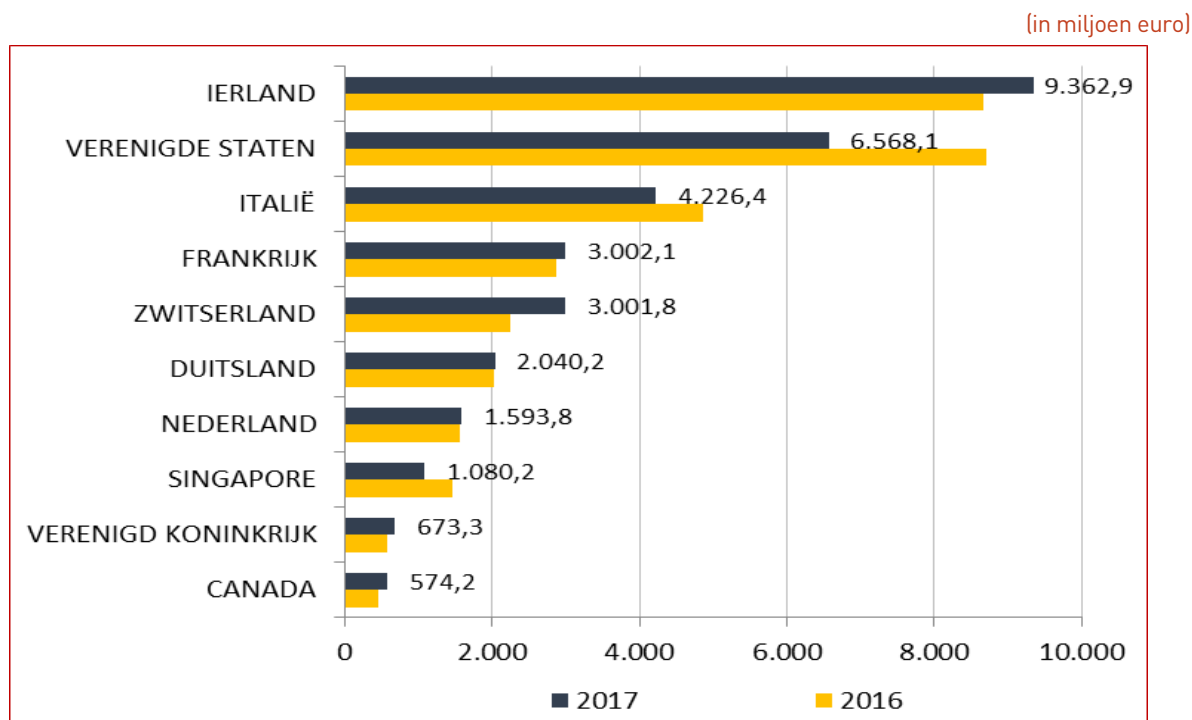

Bron: NBB (INR).

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Life sciences (C21)

Grafiek 2-25. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2016 en 2017

Bron: NBB (INR).

In 2017 kwam **de Belgische invoer van farmaceutische producten (C21)** voornamelijk uit Ierland (9,4 miljard euro) en de Verenigde Staten (6,6 miljard euro). De derde belangrijkste leverancier was Italië (4,2 miljard euro) dat daarbij een vrij grote achterstand bleek te hebben op de eerstgenoemde twee landen. Ondanks een daling van de Belgische invoer uit de **Verenigde Staten** (-24,6 % jaar op jaar) en Italië (-13,1 % jaar op jaar), blijft de handel met die drie landen samen meer dan de helft (57,5 %) van de Belgische invoer van farmaceutische producten uitmaken.

In vergelijking met 2016 daalde ook de Belgische invoer uit Singapore (-26,6 %), terwijl de invoer uit andere top 10 landen dynamischer was.

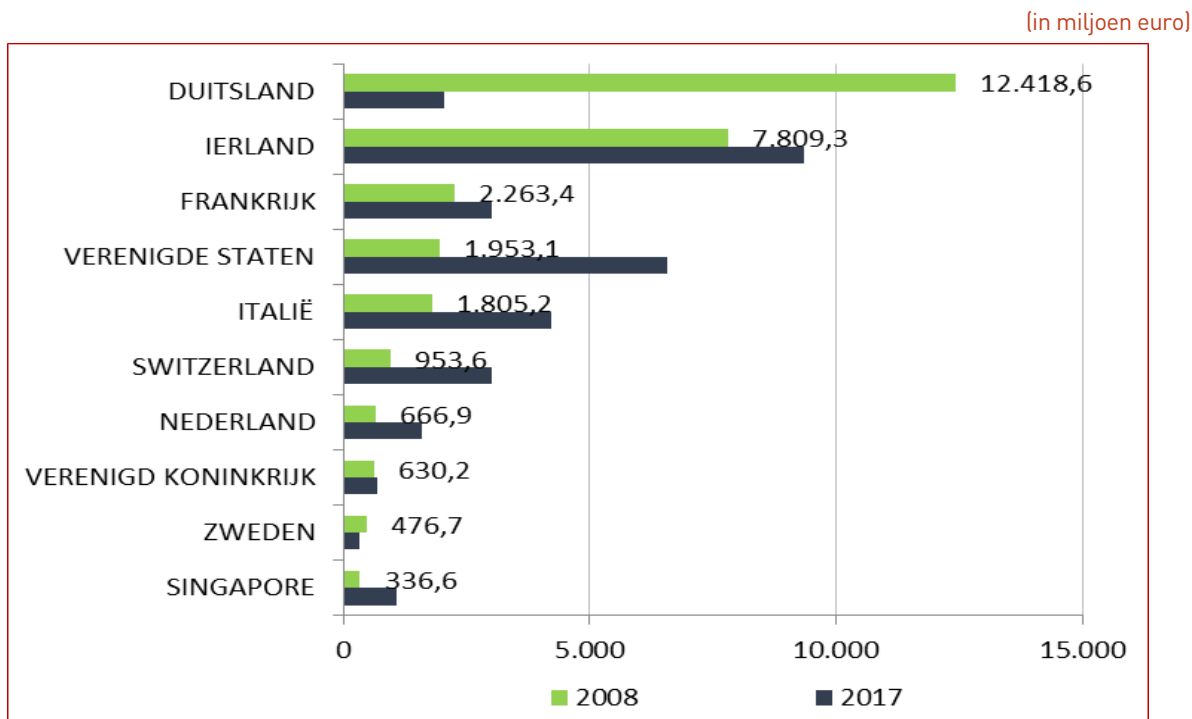
Naast de Verenigde Staten en Singapore betreft België ook farmaceutische producten uit andere **landen buiten de Europese Unie**, zoals Zwitserland (3 miljard euro) en Canada (574,2 miljoen euro), die tot de tien belangrijkste Belgische invoerpartners voor deze producten behoren.

Ten slotte is de invoer uit het **Verenigd Koninkrijk**, ondanks een klimaat van onzekerheid over de toekomstige handelsbetrekkingen met dat land, met 16,2 % gestegen ten opzichte van 2016 en bedroeg die 673,3 miljoen euro in 2017.

In vergelijking met 2008 staat Zweden, dat qua farmaceutische producten op de 9e plaats op de Belgische markt staat en destijds goed was voor 476,7 miljoen euro aan invoer, in 2017 niet meer in de top 10 van leveranciers in deze sector. Canada (574,2 miljoen euro) kwam daarentegen tussen 2008 en 2017 de ranglijst binnen. Terwijl Duitsland in 2008 verreweg de belangrijkste leverancier van farmaceutische producten was (12,4 miljard euro), stortte de Belgische invoer uit Duitsland op lange termijn ineen (-83,6 %). Toch kende de Belgische invoer van farmaceutische producten uit verschillende andere top 10 landen een uitzonderlijke groei tussen 2008 en 2017. We hebben het

dan bijvoorbeeld over de invoer uit de Verenigde Staten (+236,3 %), Zwitserland (+214,8 %) of Singapore (+220,9 %).

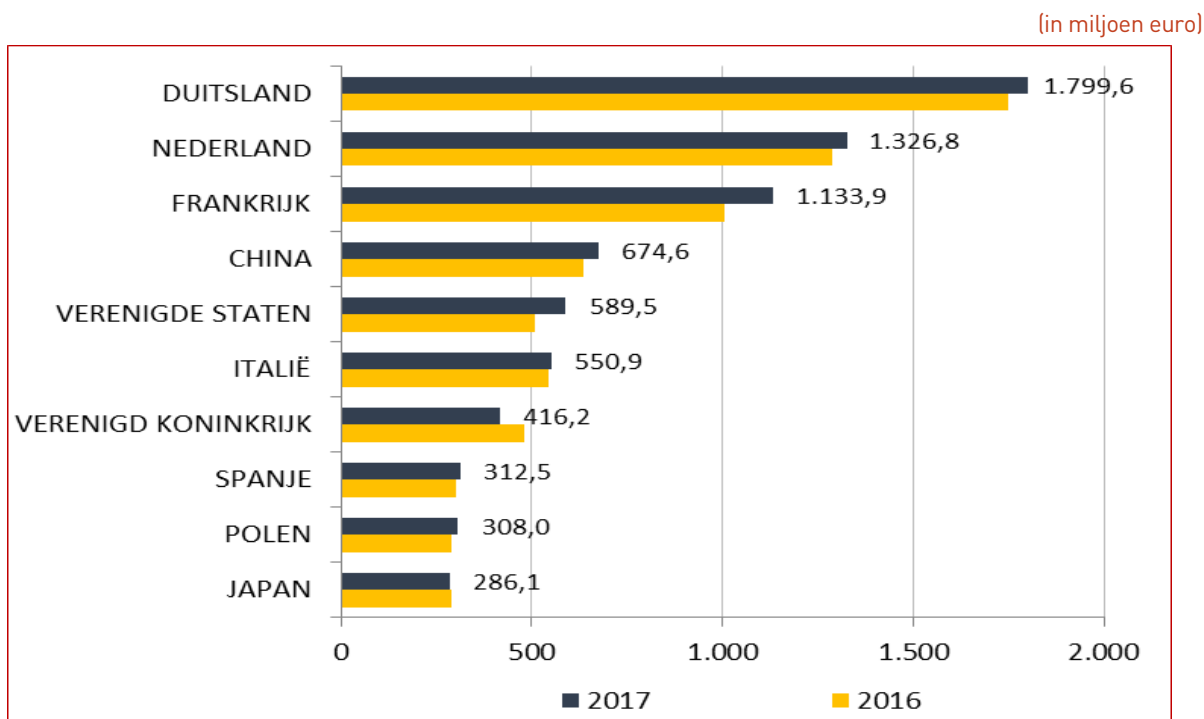
Grafiek 2-26. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2008 en 2017

Bron: NBB (INR).

Kunststof en rubber (C22)

Grafiek 2-27. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2016 en 2017

Bron: NBB (INR).

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

In 2017 werd de **invoer van kunststof en rubber (C22)** gedomineerd door de buurlanden van België die de belangrijkste handelspartners vormen.

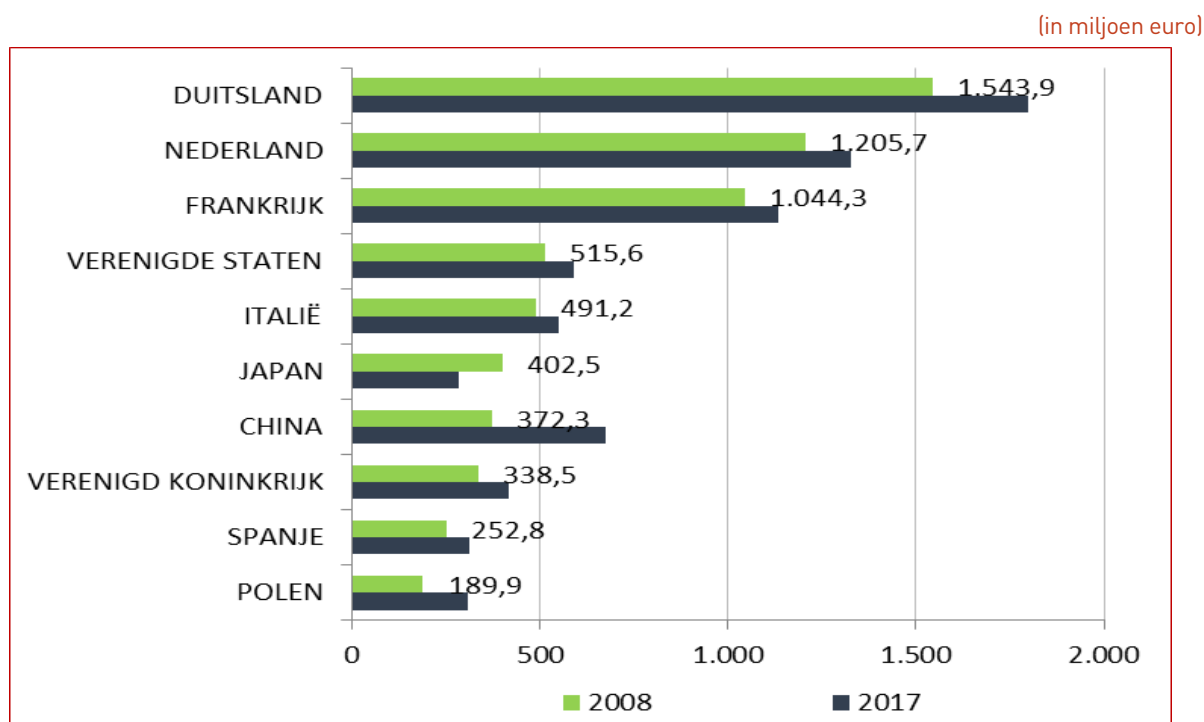
Duitsland (1,8 miljard euro), Nederland (1,3 miljard euro) en Frankrijk (1,1 miljard euro) staan immers bovenaan de lijst van landen voor Belgische invoer van kunststof en rubber en vertegenwoordigen samen ongeveer de helft (44,9 %) van de invoer in 2017.

Binnen de top 10 van 2017, staan er **verschillende landen van buiten de Europese Unie**, te beginnen met China (674,6 miljoen euro) op de vierde plaats, gevolgd door de Verenigde Staten (589,5 miljoen euro) op de vijfde plek en Japan (286,1 miljoen euro) dat de lijst afsluit.

In 2017 daalde de invoer van kunststof en rubber uit Japan licht (-1,3 %) ten opzichte van 2016. De invoer uit het **Verenigd Koninkrijk** daalde verder (-13,6 %) en zag het aandeel van de Belgische invoer in deze sector dalen tot 4,4 % (tegenover 5,3 % een jaar eerder), hoewel het land nog steeds op de zevende plaats staat (416,2 miljoen euro).

De top 10 leveranciers op de Belgische kunststof- en rubbermarkt in 2017 zijn dezelfde als die van **2008**. Bovendien daalde alleen de invoer uit Japan op lange termijn (-28,9 %). Tussen 2008 en 2017 blijkt de invoer uit China (+81,2 %) en Polen (+62,2 %) dan weer sterker gestegen.

Grafiek 2-28. Belangrijkste partnerlanden voor invoer van de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2017

Bron: NBB (INR).

2.8.5. Opsplitsing van de handel per productgroep

Uitvoer

Tabel 2-12. Uitvoer van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische nijverheid (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)

(in miljoen euro)

Uitvoer	NACE-code	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017M6	2018M6	Δ 2017/2012	Aandeel in 3 sectoren
Vervaardiging van chemische producten, farmaceutische grondstoffen en producten van rubber of kunststof	20-22	112.556	112.312	114.227	118.588	118.679	121.345	62.022	65.886	7,8%	100%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			-0,2%	1,7%	3,8%	0,1%	2,2%		6,2%		
Vervaardiging van chemische producten waaronder :	20	65.906	64.734	63.716	65.863	65.538	68.655	34.926	38.239	4,2%	56,6%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			-1,8%	-1,6%	3,4%	-0,5%	4,8%		9,5%		
Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en synthetische rubber in primaire	20.1	51.228	49.954	48.386	49.844	49.256	51.951	26.529	29.315	1,4%	42,8%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			-2,5%	-3,1%	3,0%	-1,2%	5,5%		10,5%		
Vervaardiging van verdelingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw	20.2	1.389	1.478	1.544	1.568	1.645	1.794	1.038	907	29,1%	1,5%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			6,4%	4,4%	1,5%	5,0%	9,1%		-12,6%		
Vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek	20.3	1.782	1.675	1.724	1.734	1.795	1.845	922	984	3,5%	1,5%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			-6,0%	2,9%	0,6%	3,5%	2,8%		6,7%		
Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen	20.4	3.357	3.678	4.141	4.588	4.980	5.064	2.498	2.550	50,8%	4,2%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			9,5%	12,6%	10,8%	8,5%	1,7%		2,1%		
Vervaardiging van andere chemische producten	20.5	7.098	6.879	6.810	7.066	6.835	7.033	3.415	3.985	-0,9%	5,8%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			-3,1%	-1,0%	3,8%	-3,3%	2,9%		16,7%		
Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels	20.6	1.051	1.069	1.110	1.063	1.027	967	523	499	-8,0%	0,8%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			1,7%	3,8%	-4,2%	-3,4%	-5,9%		-4,7%		
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten waaronder :	21	37.369	38.287	41.036	42.797	42.929	42.190	21.623	22.143	12,9%	34,8%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			2,5%	7,2%	4,3%	0,3%	-1,7%		2,4%		
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen	21.1	3.709	4.766	4.750	5.308	6.040	5.228	2.980	7.550	40,9%	4,3%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			28,5%	-0,3%	11,7%	13,8%	-13,4%		153,3%		
Vervaardiging van farmaceutische producten	21.2	33.660	33.521	36.285	37.489	36.889	36.962	18.643	14.593	9,8%	30,5%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			-0,4%	8,2%	3,3%	-1,6%	0,2%		-21,7%		
Vervaardiging van producten van rubber of kunststof waaronder :	22	9.281	9.290	9.476	9.928	10.212	10.500	5.473	5.504	13,1%	8,7%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			0,1%	2,0%	4,8%	2,9%	2,8%		0,6%		
Vervaardiging van producten van rubber	22.1	2.687	2.645	2.589	2.687	2.793	2.922	1.511	1.434	8,8%	2,4%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			-1,5%	-2,1%	3,8%	3,9%	4,6%		-5,1%		
Vervaardiging van producten van kunststof	22.2	6.595	6.645	6.887	7.240	7.419	7.578	3.962	4.070	14,9%	6,2%
<i>Wijziging t.o.v. voorgaand jaar</i>			0,8%	3,6%	5,1%	2,5%	2,1%		2,7%		

Bron: NBB (INR).

De uitvoer in de drie chemiesectoren (C20-C21-C22) is gestegen met 10,9 % tijdens het eerste semester van 2018 in vergelijking met het eerste semester 2017. Hij bedroeg 65,9 miljard euro in de eerste helft van 2018 tegenover 62 miljard euro een jaar eerder.

Deze verbetering van de uitvoer voor de drie sectoren als geheel (C20-C21-C22) is het resultaat van een toename in elk van de drie sectoren. De beste vooruitgang werd echter waargenomen in de chemische nijverheid (C20), die haar uitvoer in de eerste helft van 2018 met 9,5 % jaar op jaar zag stijgen, een stijging van 3,3 miljard euro. De chemische nijverheid is ook de belangrijkste sector onder de hier geanalyseerde sectoren, goed voor 56,6 % van de Belgische uitvoer in de drie sectoren samen in 2017. De stijging van de uitvoer in de chemische nijverheid komt voornamelijk van sub-sector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" die het meest doorweegt in de chemische nijverheid en die haar uitvoer jaar op jaar zag stijgen met 2,8 miljard euro in de eerste helft

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

van 2018, wat neerkomt op een toename met 10,5 %. Subsector 20.5 "Vervaardiging van andere chemische producten" noteerde daarentegen de beste jaar-op-jaarwijziging, met een stijging van de uitvoer met 16,7 % in de eerste helft van 2018. Anderzijds hebben twee subsectoren in de eerste helft van 2018 jaar op jaar te maken gehad met een daling van hun uitvoer. Dat zijn de subsectoren 20.2 "vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw" (-12,6 %) en 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels" (-4,7 %). Door hun geringe gewicht in de sector is het effect ervan echter beperkt gebleven.

De **uitvoer van de farmaceutische nijverheid (C21)**, die de tweede plaats inneemt in termen van gewicht (34,8 % in 2017) bij de uitvoer van de chemische sectoren als geheel (C20-C21-C22), is in de eerste helft van 2018, met ongeveer 519,5 miljoen euro (+2,4 %) gestegen, zij het in mindere mate ten opzichte van het verloop dat een jaar eerder werd opgetekend. Ondanks een sterke daling van de uitvoer in de belangrijkste subsector, namelijk 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" (-21,7 %), heeft de explosie van de uitvoer in subsector 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" (+153,3 %) de sector als geheel in staat gesteld zijn uitvoer te verhogen.

Voor de **uitvoer van kunststof en rubber (C22)** werd er tot slot eveneens een stijging opgetekend van 0,6 % (30,6 miljoen euro) tussen het eerste semester van 2017 en het eerste semester van 2018. Terwijl de rubberuitvoer (subsector 22.1) met 5,1 % daalde, vertoonde de kunststofuitvoer (subsector 22.2) de tegenovergestelde trend (+2,7 %), waardoor de gehele uitvoer in de sector tussen de eerste helft van 2017 en 2018 steeg.

Hierbij dient opgemerkt dat de uitvoer van alle chemiesectoren samen (C20-C21-C22) eveneens toenam **tussen 2012 en 2017** (+7,8 %), waarbij elk van de drie sectoren die deel uitmaken van deze industrie actief bijdroegen tot deze verbetering: +4,2 % voor de chemische nijverheid (C20), +12,9 % voor de farmaceutische nijverheid (C21) en +13,1 % voor de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22).

Ten opzichte van een jaar eerder bleek de groei van de uitvoer in **2017** positief in twee van de drie geanalyseerde sectoren. Zo bedroeg de uitvoergroei voor de chemische nijverheid (C20) 4,8 % (na een daling van 0,5 % in 2016). Alle subsectoren stegen op jaarbasis, behalve de subsector 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels", die voor het derde achtereenvolgende jaar een uitvoerdaling (-5,9 %) registreerde. De uitvoer van kunststoffen en rubber (C22) nam in 2017 daarentegen toe met 2,8 % (tegenover 2,9 % in 2016). De uitvoer van de farmaceutische nijverheid (C21) daalde in 2017 dan weer met 1,7 % ten opzichte van 2016 (na een stijging met 0,3 % in 2016), als gevolg van een aanzienlijke daling van de uitvoer van subsector 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" (-13,4 %). Al deze bewegingen hebben geleid tot een groei van de uitvoer voor de sector als geheel (C20-C21-C22) met 2,2 % in 2017 ten opzichte van 2016.

Invoer

Tabel 2-13. Invoer van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische nijverheid (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)

(in miljoen euro)

Invoer	NACE-code	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017M6	2018M6	Δ 2017/2012	Aandeel in 3 sectoren
Vervaardiging van chemische producten, farmaceutische grondstoffen en producten van rubber of kunststof	20-22	87.945	87.775	89.998	95.790	94.965	96.518	49.406	52.452	9,7%	100%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			-0,2%	2,5%	6,4%	-0,9%	1,6%		6,2%		
Vervaardiging van chemische producten waaronder :	20	48.616	47.538	47.819	50.724	49.667	51.968	26.612	28.791	6,9%	53,8%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			-2,2%	0,6%	6,1%	-2,1%	4,6%		8,2%		
Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en synthetische rubber in primaire	20.1	38.957	37.920	37.676	39.744	38.306	39.975	20.530	22.243	2,6%	41,4%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			-2,7%	-0,6%	5,5%	-3,6%	4,4%		8,3%		
Vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw	20.2	684	663	704	717	774	821	481	487	20,0%	0,9%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			-3,1%	6,1%	1,9%	8,0%	6,0%		1,3%		
Vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek	20.3	950	988	1.045	994	1.050	1.097	564	595	15,5%	1,1%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			4,0%	5,8%	-4,9%	5,6%	4,6%		5,4%		
Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen	20.4	2.552	2.889	3.067	3.433	3.805	3.872	1.895	1.876	51,7%	4,0%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			13,2%	6,2%	11,9%	10,8%	1,8%		-1,0%		
Vervaardiging van andere chemische producten	20.5	4.755	4.312	4.524	4.983	4.881	5.335	2.677	3.198	12,2%	5,5%
Wijziging t.o.v. v jaar			-9,3%	4,9%	10,1%	-2,0%	9,3%		19,5%		
Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels	20.6	718	766	802	854	851	867	465	392	20,8%	0,9%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			6,7%	4,7%	6,5%	-0,4%	1,9%		-15,9%		
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten waaronder :	21	31.117	32.172	33.557	36.455	36.183	35.059	17.898	18.744	12,7%	36,3%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			3,4%	4,3%	8,6%	-0,7%	-3,1%		4,7%		
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen	21.1	4.681	5.006	5.144	5.000	5.891	5.329	2.786	7.214	13,8%	5,5%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			7,0%	2,7%	-2,8%	17,8%	-9,6%		159,0%		
Vervaardiging van farmaceutische producten	21.2	26.436	27.165	28.413	31.455	30.291	29.730	15.112	11.530	12,5%	30,8%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			2,8%	4,6%	10,7%	-3,7%	-1,9%		-23,7%		
Vervaardiging van producten van rubber of kunststof waaronder :	22	8.212	8.065	8.622	8.610	9.115	9.490	4.896	4.917	15,6%	9,8%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			-1,8%	6,9%	-0,1%	5,9%	4,1%		0,4%		
Vervaardiging van producten van rubber	22.1	2.801	2.591	2.796	2.705	2.879	2.977	1.538	1.523	6,3%	3,1%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			-7,5%	7,9%	-3,3%	6,5%	3,4%		-1,0%		
Vervaardiging van producten van kunststof	22.2	5.411	5.475	5.826	5.906	6.235	6.513	3.359	3.394	20,4%	6,7%
Wijziging t.o.v. voorgaand jaar			1,2%	6,4%	1,4%	5,6%	4,5%		1,1%		

Bron: NBB (INR).

De invoer in de drie chemiesectoren (C20-C21-C22) is gestegen met 6,2 % tijdens het eerste semester van 2018 in vergelijking met het eerste semester van 2017. De invoer komt namelijk uit op 52,5 miljard euro tijdens het eerste semester van 2018 tegenover 49,4 miljard euro tijdens het eerste semester van 2017. Dat resultaat is het gevolg van een toename van de invoer in de drie afzonderlijk geanalyseerde sectoren.

Zo kende de **invoer van de chemische nijverheid (C20)**, in 2017 goed voor meer dan de helft (53,8 %) van de invoer van de sector in zijn geheel (C20-C21-C22), een stijging van 2,2 miljard euro (+8,2 %). Die stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" die het meeste doorweegt in de chemische nijverheid, met een stijging van de invoer met 1,7 miljard euro (+8,3 %) tussen de eerste helft van 2017 en de eerste helft van 2018. Daarnaast kende subsector 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" eveneens een aanzienlijke toename van de invoer in de eerste helft van 2018, met 19,5 % jaar op jaar, goed voor 521,4 miljoen euro meer dan in de eerste helft van 2017. Ondanks de daling van de invoer in twee

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

subsectoren, namelijk 20,4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (-1 %) en 20,6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels" (-15,9 %), hadden deze bewegingen, gezien hun geringe aandeel in de totale invoer in de sector, slechts een zeer beperkte invloed op het resultaat van de chemische nijverheid (C20).

De invoer door de **farmaceutische nijverheid (C21)** is in de eerste helft van 2018 met 846,2 miljoen euro (+4,7 %) gestegen ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Terwijl de invoer van de overheersende subsector, 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten", in de eerste helft van 2018 met bijna een kwart afnam (-23,7 %), compenseerde de uitzonderlijke stijging van de invoer van subsector 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" (+159 %) deze daling ruimschoots en trok de invoer uit de farmaceutische nijverheid (C21) omhoog. Voorts geven we nog mee dat de invoer van de farmaceutische nijverheid (C21) in 2017 goed was voor 36,3 % van de invoer van alle hier geanalyseerde sectoren (C20-C21-C22), waarvan quasi de totaliteit (30,8 %) afkomstig was van de subsector 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten".

Voor de **invoer van kunststof en rubber (C22)** bleef de situatie relatief stabiel tussen het eerste semester van 2017 en het eerste semester van 2018, aangezien er slechts sprake was van een stijging van 0,4 % ofwel 20,6 miljoen euro. Deze stijging is volledig toe te schrijven aan het resultaat in subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof". Terwijl de invoer van plastic (subsector 22.2) in stijgende lijn bleek (+1,1 %), daalde de invoer van rubber (subsector 22.1) immers (-1 %) tussen het eerste semester van 2017 en het eerste semester van 2018.

De invoer van de chemiesector, tot slot, steeg in zijn geheel (C20-C21-C22) **tussen 2012 en 2017** (+9,7 %), waarbij elk van de drie sectoren die onderdeel uitmaken van deze nijverheid, actief deelnemen aan deze verbetering, met +6,9 % voor de chemische nijverheid (C20), +12,7 % voor de farmaceutische nijverheid (C21) en +15,6 % voor de sector vervaardiging van producten van kunststof en rubber (C22).

Net als bij de uitvoer is ook de invoer in de chemische nijverheid (+4,6 %) en in de productie van kunststof- en rubberproducten (+4,1 %) ten opzichte van een jaar eerder gestegen, terwijl de invoer in de farmaceutische nijverheid (-3,1 %) in 2017 daalde. De chemische nijverheid (C20) knoopte intussen eveneens terug aan bij groei, na een daling in 2016 (-2,1 %). Voor het overige lieten alle subsectoren van de chemische nijverheid (C20) in 2017 een positieve groei zien. Die laatste opmerking geldt ook voor de subsectoren van de vervaardiging van kunststof- en rubberproducten (C22). De invoer uit de farmaceutische nijverheid (C21) zette daarentegen de in 2016 ingezette daling voort en nam verder af met 0,7 %. De twee subsectoren van de farmaceutische nijverheid, namelijk 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" en 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten", zagen hun invoer in 2017 tot slot met respectievelijk 9,6 % en 1,9 % dalen ten opzichte van een jaar eerder.

3. Bijlagen

Tabel 3-1. NACE-nomenclatuur van de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)

20	Vervaardiging van chemische producten	Industrie chimique
201	Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en synthetische rubber in primaire vormen	Fabrication de produits chimiques de base, de produits azotés et d'engrais, de matières plastiques de base et de caoutchouc synthétique
202	Vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw	Fabrication de pesticides et d'autres produits agrochimiques
203	Vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek	Fabrication de peintures, de vernis, d'encre et de mastics
204	Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen	Fabrication de savons, de produits d'entretien, de parfums et de produits de toilette
205	Vervaardiging van andere chemische producten	Fabrication d'autres produits chimiques
206	Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels	Fabrication de fibres artificielles ou synthétiques

21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten	Industrie pharmaceutique
211	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen	Fabrication de produits pharmaceutiques de base
212	Vervaardiging van farmaceutische producten	Fabrication de préparations pharmaceutiques

22	Vervaardiging van producten van rubber of kunststof	Fabrication de produits en caoutchouc et en plastique
221	Vervaardiging van producten van rubber	Fabrication de produits en caoutchouc
222	Vervaardiging van producten van kunststof	Fabrication de produits en plastique

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Tabel 3-2. Verloop van de belangrijkste economische indicatoren in de drie sectoren van de chemische nijverheid

		Chemie (C20)				Life sciences (C21)				Rubber en kunststof (C22)			
		2016	2017	2017 M6*	2018 M6*	2016	2017	2017 M6*	2018 M6*	2016	2017	2017 M6*	2018 M6*
Conjunctuurcurve	Gemiddelde index - Seizoengezuiverde bruto reeks	-0,9	4,9	4,7	3,6	-	-	-	-	-1,1	4,0	2,1	-2,6
Afzetprijs	Gemiddelde index (2010=100)	35.434,8	39.150,7	19.613,6	19069,3	21.502,9	18.538,5	9.241,2	9.322,7	7.846,4	8.082,7	4.119,7	4.545,2
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-4,3%	10,5%		-2,8%	12,4%	-13,8%	0,0%	0,9%	1,6%	3,0%	0,0%	10,3%
Productie	Gemiddelde index (2010=100)	99,3	104,9	105,9	106,3	114,3	118,2	113,8	126,7	101,6	102,9	106,8	107,2
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-0,7%	5,7%		0,4%	14,3%	3,4%		11,3%	1,6%	1,2%		0,4%
Omzet	In miljoenen euro	97,4	104,1	103,7	108,2	100,6	94,1	93,1	88,2	100,2	101,6	101,5	104,2
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-2,6%	6,9%		4,3%	0,6%	-6,4%		-5,3%	0,2%	1,4%		2,7%
Investerings	In miljoenen euro	1243,3	1409,6	566,9	508,9	528,6	466,2	230,1	204,7	306,9	374,8	163,6	197,2
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	12,7%	13,4%		-10,2%	-2,6%	-11,8%		-11,0%	28,8%	22,1%		20,6%
Tewerkstelling	Personen	40.185	40.566	40614 (**)	40850 (**)	27.696	28.445	28068 (**)	29206 (**)	21.228	21.322	21205 (**)	21492 (**)
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-0,6%	0,9%	-	0,6%	4,1%	2,7%	-	4,1%	-0,2%	0,4%	-	1,4%
Tijdelijke werkloosheid	Personen	625	388	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-3,5%	-37,9%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Btw-plichtige	Ondernemingen	832	847	-	-	197	202	-	-	938	932	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	4,9%	1,8%	-	-	3,7%	2,5%	-	-	0,5%	-0,6%	-	-
Oprichtingen	Ondernemingen	59	69	-	-	16	27	-	-	47	44	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	51,3%	16,9%	-	-	23,1%	68,8%	-	-	34,3%	-6,4%	-	-
Schrappingen	Ondernemingen	27	37	-	-	9	15	-	-	38	42	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-30,8%	37,0%	-	-	-18,2%	66,7%	-	-	-5,0%	10,5%	-	-
Faillissementen	Ondernemingen	6	15	5	2	1	2	1	0	8	13	5	0
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	20,0%	150,0%	-	-60,0%	0,0%	100,0%	-	-100,0%	-46,7%	62,5%	-	-100,0%
Verloren arbeidsplaatsen (door faillissement)	Personen	4	18	18	17	9	1	1	0	89	42	41	0
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-97,7%	350,0%	-	-5,6%	-	-88,9%	-	-100,0%	1,1%	-52,8%	-	-100,0%
Uitvoer	In miljoen euro	65.538,1	68.655,4	34.925,6	38.239,4	42.928,8	42.190,1	21.623,1	22.142,5	10.211,8	10.499,8	5.473,3	5.503,9
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-0,5%	4,8%	-	9,5%	0,3%	-1,7%	-	2,4%	2,9%	2,8%	-	0,6%
Invoer	In miljoen euro	49.667,2	51.968,4	26.611,6	28.790,8	36.182,9	35.058,9	17.898,2	18.744,5	9.114,5	9.490,5	4.896,1	4.916,7
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-2,1%	4,6%	-	8,2%	-0,7%	-3,1%	-	4,7%	5,9%	4,1%	-	0,4%
Handelsbalans	In miljoen euro	15.870,9	16.687,0	8.314,0	9.448,6	6.745,9	7.131,2	3.724,9	3.398,1	1.097,3	1.009,3	577,2	587,2
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	4,8%	5,1%	-	13,6%	6,4%	5,7%	-	-8,8%	-16,7%	-8,0%	-	1,7%

* Tenzij anders vermeld, hebben de voorgestelde gegevens betrekking op de eerste helft van het jaar.

** De voorgestelde gegevens hebben betrekking op het eerste kwartaal.

Tabel 3-3. Banen (werkplekken) in de chemische sector (C20-C21-C22)

Nace	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2016				2017				2018
											T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1
C20	45.376	43.772	42.420	42.505	42.019	41.461	40.753	40.428	40.185	40.566	40.075	40.131	40.186	40.349	40.614	40.430	40.552	40.669	40.850
20.1	26.251	25.350	24.213	24.343	24.633	24.466	24.073	24.518	24.734	24.915	24.674	24.603	24.678	24.982	25.056	24.787	24.933	24.885	25.068
20.11	1.345	1.276	1.234	1.282	1.287	1.274	1.249	1.234	1.225	1.227	1.219	1.225	1.235	1.219	1.229	1.233	1.221	1.226	1.231
20.12	986	869	773	688	687	672	661	665	658	635	656	656	656	662	665	669	659	545	553
20.13	4.423	4.424	3.622	2.895	2.989	2.893	2.715	2.658	2.620	2.607	2.634	2.636	2.611	2.600	2.613	2.607	2.606	2.601	2.613
20.14	11.491	11.292	11.238	11.184	11.110	11.091	11.020	10.998	11.179	11.258	11.093	11.078	11.140	11.405	11.426	11.144	11.214	11.246	11.310
20.15	740	712	728	731	1.031	1.164	1.206	1.256	1.348	1.386	1.330	1.335	1.358	1.370	1.366	1.369	1.402	1.406	1.418
20.16	6.559	6.268	6.136	7.046	6.980	6.830	6.714	7.247	7.262	7.362	7.294	7.226	7.240	7.289	7.317	7.322	7.388	7.420	7.502
20.17	707	510	482	519	549	543	509	460	443	442	448	447	438	437	440	443	443	441	441
20.2	1.367	1.336	1.217	1.114	1.107	1.164	1.177	1.177	1.168	1.169	1.173	1.168	1.168	1.161	1.172	1.180	1.172	1.150	1.166
20.20	1.367	1.336	1.217	1.114	1.107	1.164	1.177	1.177	1.168	1.169	1.173	1.168	1.168	1.161	1.172	1.180	1.172	1.150	1.166
20.3	4.141	4.106	4.047	4.062	3.862	3.725	3.728	3.268	3.110	3.150	3.140	3.121	3.087	3.093	3.134	3.158	3.112	3.195	3.171
20.30	4.141	4.106	4.047	4.062	3.862	3.725	3.728	3.268	3.110	3.150	3.140	3.121	3.087	3.093	3.134	3.158	3.112	3.195	3.171
20.4	5.760	5.601	5.418	5.427	5.006	4.887	4.918	4.807	4.605	4.747	4.554	4.616	4.625	4.625	4.676	4.729	4.764	4.819	4.788
20.41	3.895	3.783	3.642	3.588	3.089	2.943	2.955	2.859	2.703	2.742	2.703	2.697	2.706	2.704	2.716	2.730	2.754	2.768	2.763
20.42	1.866	1.818	1.776	1.839	1.917	1.945	1.963	1.948	1.903	2.005	1.851	1.919	1.919	1.921	1.960	1.999	2.010	2.051	2.025
20.5	6.569	6.403	6.537	6.541	6.386	6.285	6.196	6.247	6.237	6.251	6.205	6.290	6.297	6.154	6.238	6.238	6.237	6.290	6.332
20.51	138	137	137	145	150	150	154	155	156	153	157	157	155	153	148	148	157	157	161
20.52	622	602	524	443	384	373	368	374	334	225	372	366	370	227	227	225	222	227	227
20.53	357	378	387	391	387	390	390	408	329	354	318	316	342	341	346	348	358	363	371
20.59	5.452	5.286	5.488	5.562	5.465	5.371	5.284	5.311	5.418	5.519	5.358	5.451	5.430	5.433	5.517	5.517	5.500	5.543	5.573
20.6	1.288	976	989	1.019	1.025	935	662	412	332	335	329	333	331	334	338	338	334	330	325
20.60	1.288	976	989	1.019	1.025	935	662	412	332	335	329	333	331	334	338	338	334	330	325
C21	23.537	23.392	23.481	24.272	24.653	25.046	25.706	26.599	27.696	28.445	27.486	27.508	27.873	27.915	28.068	28.294	28.535	28.884	29.206
21.1	1.173	1.197	1.197	1.182	1.226	1.223	1.260	1.337	1.476	1.531	1.425	1.465	1.502	1.511	1.538	1.526	1.532	1.526	1.574
21.10	1.173	1.197	1.197	1.182	1.226	1.223	1.260	1.337	1.476	1.531	1.425	1.465	1.502	1.511	1.538	1.526	1.532	1.526	1.574
21.2	22.364	22.196	22.284	23.090	23.427	23.823	24.446	25.262	26.220	26.915	26.061	26.043	26.371	26.404	26.530	26.768	27.003	27.358	27.632
21.20	22.364	22.196	22.284	23.090	23.427	23.823	24.446	25.262	26.220	26.915	26.061	26.043	26.371	26.404	26.530	26.768	27.003	27.358	27.632
C22	25.117	23.888	23.317	23.454	22.825	21.881	21.490	21.272	21.228	21.322	21.303	21.341	21.196	21.070	21.205	21.381	21.333	21.367	21.492
22.1	2.920	2.734	2.548	2.514	2.360	2.291	2.290	2.202	2.209	2.180	2.212	2.219	2.210	2.196	2.172	2.189	2.189	2.169	2.194
22.11	593	562	601	595	618	597	610	612	617	597	620	619	616	613	601	600	592	595	595
22.19	2.327	2.173	1.947	1.919	1.743	1.695	1.679	1.591	1.592	1.583	1.592	1.600	1.594	1.583	1.571	1.589	1.597	1.574	1.599
22.2	22.197	21.154	20.769	20.940	20.464	19.590	19.200	19.070	19.018	19.142	19.091	19.122	18.986	18.874	19.033	19.192	19.144	19.198	19.298
22.21	4.140	4.009	3.809	3.725	3.687	3.480	3.366	3.166	3.132	3.154	3.128	3.140	3.127	3.132	3.128	3.177	3.162	3.147	3.199
22.22	5.758	5.483	5.359	5.332	5.155	5.003	5.046	5.393	5.406	5.337	5.439	5.446	5.465	5.274	5.316	5.344	5.327	5.362	5.369
22.23	3.828	3.694	3.752	3.926	3.969	3.742	3.538	3.482	3.457	3.506	3.455	3.466	3.473	3.432	3.521	3.522	3.500	3.479	3.493
22.29	8.471	7.968	7.849	7.957	7.653	7.365	7.251	7.029	7.024	7.146	7.069	7.070	6.921	7.036	7.068	7.149	7.155	7.210	7.237
C20-C22	94.030	91.051	89.217	90.231	89.497	88.388	87.948	88.299	89.108	90.333	88.864	88.980	89.255	89.334	89.887	90.105	90.420	90.920	91.548

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België".

Tabel 3-4. Faillissementen in de chemische sector (C20-C21-C22)

Nace	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017				2018		
											I	II	III	IV	I	II	III
C20	15	10	9	10	10	11	11	5	6	15	2	3	1	3	1	1	1
20.1	5	2	3	4	3	4	2	0	2	4	0	1	0	2	0	0	1
20.11	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.12	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0
20.13	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.14	3	0	1	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0
20.15	0	0	0	0	1	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20.16	1	0	2	1	1	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
20.3	2	2	0	0	2	1	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.30	2	2	0	0	2	1	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.4	7	4	6	2	5	5	4	2	2	7	1	1	1	1	0	1	0
20.41	3	1	2	1	2	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20.42	4	3	4	1	3	3	2	2	1	7	1	1	1	1	0	1	0
20.5	0	1	0	4	0	1	2	1	2	4	1	1	0	0	1	0	0
20.51	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.52	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.53	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20.59	0	1	0	0	0	0	1	1	1	4	1	1	0	0	1	0	0
20.6	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.60	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C21	0	2	1	2	1	3	3	1	1	2	0	1	0	0	0	0	0
21.1	0	1	0	0	0	1	2	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0
21.10	0	1	0	0	0	1	2	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0
21.2	0	1	1	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21.20	0	1	1	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C22	14	12	6	9	18	15	13	15	8	13	2	3	0	3	0	0	0
22.1	3	1	0	1	1	0	1	0	0	4	2	0	0	0	0	0	0
22.11	2	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0
22.19	1	1	0	1	0	0	1	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0
22.2	11	11	6	8	17	15	12	15	8	9	0	3	0	3	0	0	0
22.21	1	1	2	0	4	0	1	3	0	2	0	1	0	0	0	0	0
22.22	0	1	0	1	0	4	1	1	1	2	0	0	0	2	0	0	0
22.23	6	4	3	4	2	4	4	8	6	5	0	2	0	1	0	0	0
22.29	4	5	1	3	11	7	6	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0
C20-C22	29	24	16	21	29	29	27	21	15	30	4	7	1	6	1	1	1

Bron: Statbel.

Tabel 3-5. Banenverlies ten gevolge van faillissementen in de chemische sector (C20-C21-C22)

Nace	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017				2018		
											I	II	III	IV	I	II	III
C20	102	80	60	22	45	14	196	175	4	18	4	14	0	0	17	0	12
20.1	4	73	7	7	4	3	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	12
20.11	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
20.13	0	73	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.14	4	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.15	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
20.16	0	0	6	0	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12
20.3	1	2	0	0	3	3	55	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.30	1	2	0	0	3	3	55	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.4	72	2	53	0	38	7	5	134	1	9	4	5	0	0	0	0	0
20.41	61	1	5	0	36	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20.42	11	1	48	0	2	7	5	134	0	9	4	5	0	0	0	0	0
20.5	0	2	0	15	0	1	136	0	1	8	0	8	0	0	17	0	0
20.51	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.52	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.53	0	0	0	15	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20.59	0	2	0	0	0	0	136	0	0	8	0	8	0	0	17	0	0
20.6	25	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.60	25	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C21	0	98	6	0	301	0	0	0	9	1	0	1	0	0	0	0	0
21.1	0	97	0	0	0	0	0	0	9	1	0	1	0	0	0	0	0
21.10	0	97	0	0	0	0	0	0	9	1	0	1	0	0	0	0	0
21.2	0	1	6	0	301	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21.20	0	1	6	0	301	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C22	44	25	6	55	144	163	211	88	89	42	12	29	0	1	0	0	0
22.1	3	7	0	0	4	0	11	0	0	12	12	0	0	0	0	0	0
22.11	2	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22.19	1	7	0	0	0	0	11	0	0	12	12	0	0	0	0	0	0
22.2	41	18	6	55	140	163	200	88	89	30	0	29	0	1	0	0	0
22.21	2	1	0	0	11	0	21	2	0	4	0	4	0	0	0	0	0
22.22	0	3	0	16	0	76	3	75	1	0	0	0	0	0	0	0	0
22.23	23	11	6	20	1	32	132	5	88	26	0	25	0	1	0	0	0
22.29	16	3	0	19	128	55	44	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C20-C22	146	203	72	77	490	177	407	263	102	61	16	44	0	1	17	0	12

Bron: Statbel.